

PLANINSKI VESTNIK

Glasilo
Planinske zveze
Slovenije

REVILJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

110. LETO / FEBRUAR 2005 / 700 SIT

2

PLANINSKI VESTNIK.

Glasilo „Slovenskega planinskega društva“.

Urednik in urednica

„SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO“
v Ljubljani.

36

I. leto. — 1906.

V Ljubljani.

Karavani & Vitek & Ceng.

Planinski vestnik – 110 let

KJER NI ZIME

... si tudi v času zasneženih strmin in ledenih navpičnic lahko privoščimo lahkoten korak.

Za to pa nam bo prišla prav lahkotna obutev.

PRIVOŠČITE SVOJIM NOGAM NAJBOLJŠE!

MEINDL

Bridgedale®

SOFTLINE LITE

Zelo lahki pohodniški čevlji.

- sistem digafix za zavezovanje za dober oprijem stopala;
- membrana goreteks za vodoodpornost;
- podplat vibram za kar najboljši oprijem.

MAGNA / ŽENSKI IN MOŠKI MODEL

Udobni športni čevlji za vsakdanjo rabo, sprehode, lažje pohode.

WOMEN'S ACTIVE

Ženske nogavice za nizke čevlje.

WOMEN'S TRAVELLER

Ženske nogavice za vsakdanjo rabo in rekreacijo.

ACTIVE LIFESTYLE

Nogavice za vsakdanjo rabo in rekreacijo.

SOFTLINE LADY

Zelo lahki pohodniški čevlji, prilagojeni ženskemu stopalu.

GTX TRAIL

Lahke, več-funkcionalne tehnične nogavice.

LIGHT HIKER

Tehnične pohodniške nogavice z vlakni CoolMax®.

A.T. LEISURE

Tehnične pohodniške nogavice za toplejše vreme z vlakni CoolMax®.

NADZORNIKI TNP SO PRI SVOJEM DELU OBUTI V NOGAVICE BRIDGEDALE.

PRODAJNA MESTA MEINDL

Ljubljana: POHODNIK
TOMAS SPORT [City Park,
Čopova, Mestni trg]
HERVIS [Vič, City Park]
ELAN [Rudnik]
ANNAPURNA WAY

Škofja Loka: ELAN

Kranj: ELAN
HERVIS

Bled: KOALA SPORT

Begunje: ELAN
Kranjska Gora: KEJŽAR
Trbovlje: BOGO ŠPORT
Kamnik: ELAN
Celje: HERVIS
Maribor: HERVIS
Novo mesto: HERVIS
Nova Gorica: ELAN
Kobarid: SPORTLAND

PRODAJNA MESTA BRIDGEDALE

V VSEH TRGOVINAH

ELAN
HERVIS
SPORT 2000
TOMAS SPORT
PROMONTANA
ALP KOMERC

IN Ljubljana: POHODNIK
ANNAPURNA WAY

Kranjska Gora: KEJŽAR

Kobarid: SPORTLAND

Trbovlje: BOGO ŠPORT
GOLTES

Ekskluzivni zastopnik in distributer blagovnih znamk MEINDL in BRIDGEDALE v Sloveniji je podjetje LOGOS TREND, d. o. o. / www.logos-trend.si

tel.: 01 / 83 11 665 / logos.trend@k2.net

**RADIO
OGNJIŠČE**
RADIO ŠTIRIH GONGOV

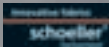
Planinska oddaja
Doživetja gora in narave
Vsak četrtek ob 10:15.
Vaš gostitelj je
Robert Božič.

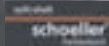
V hribih se dela dan.

<http://radio.ognjisce.si>

Radio Ognjišče, Trzin, Foto T. Koper

ON
line gorniška oblačila

 hlače, jopiči, brezrokavniki

 jopiči, hlače, rokavice

 aktivno športno perilo
jopiči, brezrokavniki

Trgovina z gorniško opremo

Ugodnosti za planinska društva, člane GRS,
planinske in gorske vodnike

On - Line d.o.o.
Breznica 1
4274 Žirovnica
Telefon : 04 5805 740
E pošta : info@on-line.si

www.on-line.si

Naš novi naslov
KRAKOVSKI NASIP 4
Tel.: (01) 426 34 28

Akcijske cene Gore-tex jaken in velurjev Dumo
Prvič pri nas v prodaji švicarske turne vezi Naxo
Turni čevlji Scarpa po lanskoletnih cenah
Ponovno v prodaji odlične palice Kohla

10 % gotovinski popust
za imetnike potrjene planinske izkaznice.

V A B L J E N I !

OGLASI

Izdajatelj in založnik:
Planinska zveza Slovenije
ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat mesečno,
julija kot dvojna številka.
Planinski vestnik objavlja izvirne
prispevke, ki še niso bili objavljeni
nikjer drugje.

105. letnik

Naslov uredništva:
PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE
Uredništvo Planinskega vestnika
Dvoržakova ulica 9, p.p. 214
SI-1001 Ljubljana
telefon: 01 434 56 86, faks: 01 434 56 91
e-pošta: pv@pzs.si
http://www.planinskivestnik.com

Vladimir Habjan (odgovorni urednik)

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič –
Svetel, Andrej Mašera, Mateja Pate,
Emil Pevec (tehnični urednik),
Andrej Stritar (namestnik odgovornega
urednika), Tone Škarja
Lektoriranje: Mojca Volkar

Grafična priprava: Studio CTP, d. o. o.
Tisk: DELO tiskarna, d. d.
Naklada: 6000 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte
natisnjene in po elektronskem mediju na naslov
uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih
prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega
računa PZS je 05100-8010489572, odprt
pri Abanki, D.D., Ljubljana. Naročnina 6.950 SIT,
50 EUR za tujino, posamezna številka 700 SIT.
Članarina PZS za člane A vključuje naročnino.
Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu
številke. Ob spremembi naslova navedite
tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne
odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto.
Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva.
Kopiranje revije ali posameznih delov
brez soglasja izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo
si pridržuje pravico do objave ali neobjave,
krajšanja povzemanja ali delnega objavljanja
nenaročenih prispevkov v skladu s svojo
uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Fotografija na naslovnici:
Zoisova zvončnica, Jože Trpin,
PV, 1939, stran 59 in naslovnica
prve številke Planinskega vestnika
iz leta 1895.

»VZBUJATI ZANIMANJE ZA SLOVENSKE GORE«

Pred 110 leti, 8. februarja leta 1895, je izšla prva številka Planinskega vestnika. 110 let sicer ni kdo ve kako okrogla obletnica, je pa to zelo dolga doba. Verjetno se pobudniki (tedanje vodstvo Slovenskega planinskega društva) ob ustanovitvi revije niso ukvarjali z mislijo, kaj bo z revijo čez 110 let. Danes vemo, da nas bo Planinski vestnik vse preživel. In prav je tako!

Letos imamo že 105. letnik. V tako dolgi dobi revije se je dogajalo marsikaj. Znano je, da zaradi vojnih časov Vestnik nekaj časa ni izhajal. Verjetno pa mnogi, še posebno mlajši bralci, ne vedo, da je revija poleg vzponov (o korenitih prenovah smo na tem mestu že pisali) doživljala tudi slabe čase. Že nekaj let po ustanovitvi so se namreč pojavile prve finančne težave, katerih posledica je bil posvet vodstva SPD. Takrat se je rodila ideja, da bi revijo prenehali izdajati ali izhajanje vsaj omejili na eno številko na četrtertletje. V tistih časih je uredništvo redno pozivalo naročnike (v začetku so bili to vsi člani) k skrbnejšemu poravnavanju računov. Remitenda (ostanek naklade) je bila silno majhna (najstarejši izvodi so danes že »arhivski« in jih je tudi v antikvariatih težko dobiti). No, Vestnik je kljub težavam še naprej redno izhajal kot mesečnik.

Vodstvo SPD je z uredništvom uspešno prebrodilo dve vojni. V obdobju socializma je revija doživela pravi razcvet, posebno pod uredništvom legendarnega Timeta Orla. Širila sta se obseg in število naročnikov, vsebina je postajala vse pestrejša ... Pa vendar se je Vestnik nekajkrat znašel pred finančnim zlomom. Znana je izjava Mihe Potočnika, da je Planinski vestnik zadnje, kar bo šlo »iz hiše«. Tako so pogosti pozivi uredništva in vodstva PZS k plačevanju dodatnega, posebnega finančnega prispevka za ohranitev Planinskega vestnika le ohranili redno izhajanje.

Danes vemo, da je bil namen ustanoviteljev, da Planinski vestnik »... bode objavljal zanimljiva predavanja in različne prirodoslovne spise in slike ... donášal različne društvene vesti in domače in tuje turistične in planinoslovne novice ter tudi poročal o delovanju 'Slovenskega planinskega društva' ... priobčevali bomo tudi živitopise znamenitih slovenskih hribolazcev iz prejšnjih časov ... Namen našemu časopisu pa je vzbujati zanimanje za slovenske gore, planine in kraški svet ter vnemati za turistiko in delovanje 'Slovenskega planinskega društva'« več kot izpolnjen.

Planinski vestnik je v vsem tem času obveščal, vzgajal, razsvetljeval, promoviral planinsko organizacijo, bil v oporo vsem ljubiteljem gora in še veliko drugega. O vlogah (kulturno poslanstvo, likovna plat, fotografija, narava, alpinizem, odprave ...), ki jih je imel v slovenskem prostoru, smo nekaj napisali že v tej številki, še več pa bomo v naslednjih. Seveda pa je bilo veliko analiz, sintez, pregledov ... v dosedanjih izdajah že objavljenih.

Nadaljevanje na strani 2

AKTUALNA TEMA 4-31

Čas, ko se je rodil Planinski vestnik6

Marjeta Keršič – Svetel

Čisto prva številka Planinskega vestnika10

Elizabeta Gradnik

Planinski vestnik in razlogi za njegovih že 110 let.....12

Aljoša Rehar

Ustvarjalci naše gorniške revije12

Alpinizem v Planinskem vestniku20

Mitja Košir

Kar je zapisano, je večno in za vselej28

Franci Ekar

Marijanu Krišlju ob slovesu.....30

Tone Škarja

SPOMINI NA PRETEKLOST 32-80

Nadaljevanje s strani 1

Če listamo po starih Vestnikih, odkrijemo, da so bile vsebine in problemi, s katerimi so se nekoč ukvarjali v planinstvu, pravzaprav precej podobni kot danes. Ljudje so vedno pisali o lepotah gora, o raziskovanju in odkrivanju novega, o svojih doživetjih ... Tudi takrat so se odpirale nove kočice, objavljali so opise prvenstvenih smeri, pisali o motečih množicah v gorah, izhajale so nove knjige ... Prav zato smo vam tokrat – po sicer običajnem uvodnem delu – izjemoma pripravili »arhivski« Planinski vestnik. Poobjavili smo namreč nekaj prispevkov, novic, slik in ilustracij iz starih revij, ki so se nam zdeli zanimivi, in ti so vsebina tokratnega Vestnika. Malce drugačen pristop, vendar vreden visoke obletnice. Izbira je seveda subjektivna, saj je v taki obilici kakovostnega gradiva res težko izluščiti tisto »najboljše«. Tako boste lahko tokrat namesto »svežih« novic, ki bodo prišle na vrsto šele marca, brali o postavitvi Aljaževega stolpa in odprtju kočice na Kredarici, o Aljaževih željah, da bi železnica vodila tja do vrha Triglava, o izletih »piparjev« in Knafelca, o nesreči na Stolu, katere posledica je bila ustanovitev Gorske reševalne službe, o izidu prve knjige Planinske založbe, o mnogih pozivih uredništva bralcem in dopisnikom, o preplezani severni steni Eiger-

ja in še in še ... Upamo, da vam bo številka kljub temu všeč in vam bo branje pričaralo nekaj ozračja »starih planinskih časov in starega, dobrega Planinskega vestnika«.

Ob jubileju pa si uredništvo poleg praznovanja, ki ga je zastavila planinska organizacija, želi še nekaj, kar bi se lahko zapisalo v zgodovino, to pa je kazalo letnikov PV 1971-2001 v knjižni obliki (še bolje: kazalo vseh 110 letnikov!) ali kazalo oziroma, bolje rečeno, iskalnik v digitalni obliki z možnostjo iskanja po geslih in skenirano vsebino dosedanjih Vestnikov na svetovnem spletu. Projekt je obsežen, priprave potekajo počasi, toda poskusili bomo že letos objaviti prve zametke. Ob okrogli obletnici lahko na naši spletni strani <http://www.planinskivestnik.com/arhiv/> že pogledate prvi letnik Planinskega vestnika v formatu pdf.

Danes sem prepričan, da bo naša revija slavila tudi 220. letnik. Sploh si ne predstavljam, kakšen bo svet takrat, le gore bodo še vedno visoke tako kot prej ...

Vladimir Habjan

Skok na streho Evrope »

Treking in vzpon na Elbrus (5642 m) v maju in juniju 2005.

Prvi letnik Planinskega vestnika si lahko ogledate na arhivski strani naše spletne predstavitve
www.planinskivestnik.com/arhiv.php

04 20 14 875 • 04 57 80 662
www.life-trek.com
LIFE TREK

KAZALO

Planinski VESTNIK.

Glasiló „Slovenskega planinskega društva“ v Ljubljani.

Izhaja 25. dan vsakega meseca.

Društveniki dobivajo listi zastoj. — Nečlane stane po 2 gld., dijake po 1 gld. 20 kr. na leto; posamezne številke po 20 kr.

Za oblike in vsebino spisov so odgovorni pisatelji.

Vse spise, naročila in plačila vprejemlje „Slov. plan. društvo“ v Ljubljani.

Inserat obsegajoč dvanaesetinsko stran stane 6 gld. za celo leto.

„Planinski Vestnik.“

„Slovenski svet, ti si krasón!
Ti poln največje si lepote!
Ti biser meni vse zemlje!“

„Slovensko planinsko društvo“ boóe v kratkem končalo drugo leto svojega delovanja. Preo posvetovanje zaradi ustanovitve „Slovenskega planinskega društva“ se je sicer vršilo že dne 15. oktobra 1892. l., a pretéklo je vsled različnih zaprek še nekaj mesecev do končne ustanovitve tega prepotrebnega društva. To vseslovensko društvo pa je rodila srčna želja, da bi Slovenci bolje spoznali prirodno lepoto širne svoje domovine in jo potem toliko iskreneje ljubili. Ustanovilo je naše društvo idealno navdušenje za prelepe slovenske planine in čudoviti Kras.

Početkom je bilo delovanje nekako skromno, a kmalu je prodrla naša ideja v širše kroge, in prav veselo je videti, kako se naše društvo razvija. Zadnje letno poročilo nam priča dovolj, kako se zanimanje za hribolastvo tudi v Slovencih vedno bolj širi. Priobčeni zanimljivi članki kažejo, da imamo tudi med domačimi hribolazci dovolj sposobnih pisateljev.

§ 3. društvenih pravil našteva med pripomočki, s katerimi dosega društvo svoj namen, pod e) tudi „da prireja in objavlja predavanja o vseh strokah turistične ter izdaja, pospešuje in polpira zanimljive planinske spise in slike“.

Da društvo tudi v tem oziru doseže svoj namen, sklenil je odbor „Sl. pl. dr.“ od leta 1895. počeniš izdajati blagemu planinoslovstvu posvečen mesečnik, kateri bo objavljal zanimljiva predavanja in različne planinoslovne spise in slike. Oziral se bo časopis tudi na promet in donasal različne društvene vesti in domače in tuje turistične in planinoslovne novice ter tudi poročal o delovanju „Slovenskega planinskega društva“ in sličnih društev po drugih deželah. Priobčevali bodemo tudi životopise znamenitih slovenskih hribolazcev iz prejšnjih časov, tako n. pr. o preaku slovenskih turistov Valentinu Staniču, kateremu gre prvo mesto ne le med Slovenci, temveč tudi med drugimi narodi, kajti on je početnik tako zvane „višje turistike.“

Zanimal bo gotovo tudi večji životopis Idrijčana Henrika Freyerja, kateri je mnogo potoval po naših krajih, a bil doslej kot znamenit slovenski turist skoraj popolnoma neznan.

V nas Slovincih se je do nedavnega časa premalo gojila turistika, in krašote naših dežel so bile tujcem bolj znane nego domačinom. Tujci so se navedevali za prirodne lepote naših pokrajin, a domačini niso poznali biserov, kateri dičijo slovensko zemljo. Namen našemu časopisu pa je vzbujati zanimanje za slovenske gore, planine in kraški svet ter vneti za turistiko in delovanje „Slovenskega planinskega društva“.

Le malo imamo mož, kateri nastopajo kot duševni junaki in odločilno vplivajo na razvoj svojega naroda; vendar pa jih je veliko število sposobnih, da z iskrenim srcem posvetijo svoje zmožnosti lepi skupni nalogi, katere se lotijo z vso ljubeznijo in krepostjo. V tej nadi vabimo prav iskreno slovenske turiste in našemu društvu naklonjene pisatelje, da podpirajo tudi duševno naš mesečnik, ter jim ključemo z Gregorčičem:

„Prijatli! vsem delavcem narodnim slava!
Hvaležna jim boče na vek očetnjaca!“

Društveniki (ustanovniki, pravi in častni člani) dobé „Planinski Vestnik“ brezplačno. Naročnina za nečlane iznaša 2 glđ. na leto, posamezni listi pa stanejo 20 kr.

V Ljubljani meseca januarija 1895.

S planinskim pozdravom!

Za odbor „Slovenskega planinskega društva“

Fr. Orožen,
uročnik.

A. Mikš,
izjask.

Čas, ko se je rodil Planinski vestnik

✍ Marjeta Keršič – Svetel

Planinski vestnik, naša mesečna revija o gorah in planinstvu, izhaja že 110 let. Dolga doba! Nastal je v času, ki je bil precej drugačen od današnjega; v dolgih letih njegovega izhajanja se ni spreminjalo samo planinstvo, ampak kar svet v celoti. Če presojamo začetke Planinskega vestnika z današnjimi merili, je treba seveda priznati, da je šlo sprva za po obsegu in podobi dokaj skromen list. Toda, če pomislimo, kakšna je bila doba, ko je Slovenskemu planinskemu društvu uspelo izdajanje mesečne revije o gorah, je treba snovalce Planinskega vestnika iskreno občudovati. Navsezadnje je od ustano-

vitve slovenske planinske organizacije minilo komaj dve leti – pa je že imela svojo mesečno revijo! V času, ko se je slovenščina še prebijala v javno življenje in je bila vsaka tiskana slovenska beseda svojevrsten dosežek, je Planinski vestnik pomenil veliko več kot le društveno glasilo. Res je, da je bilo slovenskega časopisja vse več – toda pomislimo, da sta se na primer slovenski strokovni glasili čebelarjev in lovcev, ki so bili zbrani v starejših in bolj množičnih organizacijah, pojavili šele pozneje (Slovenski čebelar leta 1898, Lovec leta 1919).

Pravzaprav so izid prve številke PV načrtovali že za januar 1895, pa so se priprave v tiskarni zapletle in tako je prva številka izšla šele 8. februarja. Dnevnik Slovenski narod je izidu posvetil kar precej pozornosti: »Slovensko planinsko društvo je na podstavi 3. člena svojih društv-

Orožnova koča na Črni Prsti.

Kozbekova kola na Mališki planini.

nih pravil ustanovilo društveni list, nazvan *Planinski vestnik*. Ta časopis bode izhajal 25. dan vsakega meseca ter ga bodejo dobili vsi društveniki brezplačno, nečlani pa za 2 goldinarja na leto. Ta novi mesečnik bode objavljal zanimiva predavanja in različne planinoslovne spise in slike. Oziral se bode tudi na promet in donášal društvene vesti ter tuje in domače turistične in planinoslovne novice. Priobčeval bode tudi životopise znamenitih slovenskih hribolazcev prejšnjih časov. Namen *Planinskega vestnika* je, da bi Slovenci spoznali prirodno lepoto svoje domovine, nje krasne gore in planine ter čudoviti kraški svet ter potem toliko iskreneje ljubili dom svoj. List bodi priporočen vsem Slovincem v obilno gmotno in duševno podporo!¹

Slovensko dnevno časopisje je tiste zimske dni v začetku leta 1895 veliko veliko obširneje

pisalo o drugih stvareh: o dogajanju v avstro-ogrskih deželnih zborih, v katerih so potekale burne razprave o ustavnih zakonih in volilni zakonodaji, ki je bila Slovincem in drugim Slovanom izrazito nenaklonjena, o neusmiljenem političnem prerekanju med slovenskim klerikalnim in liberalnim taborom in dnevnikih dogodkih, ki so močno vznemirjali slovensko javnost. Januarja in februarja 1895 je zima močno kazala zobe: vladale so zelo nizke temperature, ki so se spuščale tudi pod -20 stopinj Celzija, še huje pa je bilo, da je večkrat zapadlo zelo veliko snega. Že januarja so časopisi poročali o snežnih plazovih, ki so celo v deželnem glavnem mestu Ljubljani povzročali težave: »Na glavnem trgu v Ljubljani je velik plaz snega, ki je zgrmel z *Ledinekove hiše*, zasul dva *fijakerja* s konji vred. Na srečo sta se brž otrešla nadležne snežne odeje ...« beremo v Slovincu. Zameti so povzročali zamude v železniškem prometu, na progi proti Novemu mestu, ki je bila dograjena le leto prej,

¹ *Slovenski narod*, 6. februarja 1895, str. 3 (Dnevne vesti).

je vlak celo obtičal v njih. Prav v dneh, ko je izšla prva številka Planinskega vestnika, zaradi zametov celo v Ljubljani niso mogli dostavljati pošte. V drugi polovici februarja so po naročilu ljubljanskega knezoškofa vsi duhovniki v ljubljanski škofiji pri maši molili, da bi nehala snežiti ... Prvi Planinski vestnik je marsikateremu članu slovenskega planinskega društva prišel v roke z zamudo.

Časopisi so tiste dni poročali o nameri deželnega zbora za Kranjsko, da se uvede deželni davek na pivo. To je silno razburilo pivovarje in gostilničarje, ki bi morali plačati 1 goldinar za vsak hektoliter piva. Ljubljanska mestna oblast pa se je namenila neusmiljeno izterjati mestni pasji davek: *»Ima se plačati 4 goldinarje za vse pse brez izjeme, izvzemši one, kateri so za varstvo samotnih posesti neobhodno potrebni!«* beremo v časopisnem razglasu. Kdor je imel v Ljubljani psa, ga je mestna dajatev stala toliko kot dve letni naročnini na Planinski vestnik!

Časopisi so v dneh izida Planinskega vestnika poročali o prizadevanjih za ustanovitev slovenske gimnazije v Celju, pa tudi o hudem sporu pred sodiščem med bohinjskimi kmeti in Kranjsko obrtno družbo zaradi služnostne pravice do gozdov po gorah nad Bohinjem. Kranjska obrtna družba je namreč že prej prepovedala kmetom nabirati po gozdovih jagode in suhljad, naposled pa je poskušala prepovedati tudi gozdno pašo. Posebno dnevnik Slovenec je težavam bohinjskih kmetov posvečal veliko pozornosti in med drugim so v celoti (v nadaljevanjih) objavili goreči govor deželnega poslanca dr. Žitnika o planinskih pašnikih v gorah nad Bohinjem, v katerem je zagovarjal pašne pravice gorenjskih živinorejcev: *»Brez pastirjev in živine kazale bi naše lepe gore docela drugačno lice. Prav je, da se varujejo gozdovi - ali prav je tudi, da se varuje ljudi, ki s trdim delom skrbijo za svojo živino!«*²

Slovenskih bralcev dnevnega časopisja najbrž niso posebno vznemirjale novice o japonsko-kitajski vojni, nemirih na Ogrskem in strašnem škandalu, ki je pretresal romunski dvor, na katerem je mladi princ Sturdza ustrelil svojo ljubico in nato še sebe ... Precej zanimanja ljubljanske javnosti pa je vzbudilo predavanje, ki

ga je v tednu pred izidom prve številke Planinskega vestnika organiziralo Muzejsko društvo v Rudolfinumu in je številnemu občinstvu predočilo možnosti električne razsvetljave. Seveda – prva javna elektrarna v Sloveniji je začela delovati pred dobrimi desetimi leti ... Precej vznemirjenja pa je povzročil potres, ki je 6. februarja 1895 močno stresel Kranjsko Goro. Časopisi so poročali, da je bilo čutiti močno majanje tal in slišati globoko bobnenje. Potres je prestrašil predvsem prebivalce Zgornje Savske doline. Takrat seveda ni nihče slutil, da bo le nekaj tednov pozneje, prav za veliko noč 1895, močan rušilni potres prizadel Ljubljano in za vselej spremenil njeno podobo ...

Sicer pa so rojstno leto našega Planinskega vestnika 1895 zaznamovali zanimivi dogodki, ki se jih velja spomniti, saj kažejo, v kakšnem obdobju se je rodila naša planinska revija:

- v Parizu sta Auguste in Louis Lumiere priredila prvo zasebno predvajanje gibljivih slik – prvo predvajanje filma;
- na Predmeji so domačini organizirali prvo smučarsko tekmo na Slovenskem in eno prvih v Srednji Evropi;
- v Združenih državah Amerike je gospod Gillette izumil prvi brivski aparat;
- v Franciji so organizirali prvo avtomobilistično dirko v zgodovini na progi od Pariza do Boreauxa;
- v Londonu so prvič uprizorili znamenito dramo Oscarja Wilda Pomembno je imenovati se Ernest;
- Italijan Guglielmo Marconi je v Bologni prvič poskusno izvedel brezžični prenos signalov;
- zgrajena je bila prva kočja SPD v Vratih in na Velem polju;
- Jakob Aljaž je postavil stolp na vrhu Triglava;
- Francijo je pretresala afera Dreyfuss;
- Sigmund Freud je postavil temelje psihoanalize;
- na britanskem prestolu je vladala kraljica Viktorija;
- rodil se je Rudolph Valentino, umrla pa sta Friedrich Engels in Louis Pasteur;
- Italija je anektirala Abesinijo;
- Wilhelm Conrad Röntgen je odkril rentgenske žarke;

² Slovenec, 11. februarja 1895.

Vodnikova koča na Velem polju

- damska moda je predpisovala velikanske nabrane rokave, steznike, kot pri osi stisnjen pas in velikanske umetelne klobuke, mnogi pa so se zgražali nad pojavom damskih kolezarskih hlač;
- v Parizu je Toulouse - Lautrec ustvarjal svoje znamenite plakate.

Med gorniškimi dejanji, ki so leta 1895 vzbudila mednarodno pozornost, je bil brez dvoma prvi poizkus vzpona na osemtisočak. Britanska odprava pod vodstvom Alberta F. Mummeryja si je zastavila za cilj Nanga Parbat. Iskanje možnih prehodov po južnem in zahodnem pobočju se je končalo tragično, saj je alpiniste zasul plaz. Prav v letu, ko je Mummery umrl na Nanga Parbatu, je izšla njegova knjiga Moji vzponi v Alpah in Kavkazu (My Climbs in the Alps and Caucasus, London 1895), ki jo še danes štejemo za eno najpomembnejših del zgodnje, raziskovalne dobe alpinizma.

V naših gorah je bilo takrat marsikaj precej drugače, kot je danes. Dr. Josip Ciril Oblak je v spominih na čas izida prvih števil Planinskega vestnika, ki jih je objavil v PV leta 1955, takole opisal takratne razmere:

»Masa turistov je tedaj prihajala le do izvira Savice. Kdor si je upal preko Komarče, v osamljeni svet okoli Komne, je veljal že za veleturista. (Seveda - vojaških poti po Komni in Krnskih gorah takrat še ni bilo!) Onega, ki je bil že kdaj vrh Triglava, so gledali s strahospoštovanjem. Dolina Sedmerih jezer je bila kot začaran svet, torišče divjih koz, ki so se v svetem miru pasle pod stenami Tičarice ... Turisti in pastirji smo se čutili kot ena družina. Ta čar obdaja ono romantično dobo prvih početkov našega planinstva. Tudi v prvih letnikih našega glasila se zrcali to devištvo in čisto veselje komaj izhodivšega otroka, zročega v svet, kjer mu je vse novo in pomembno ...«³

In kako je novo slovensko revijo ob njenem nastanku ocenjevala javnost?

No, tudi o tem je pisal Josip Ciril Oblak: »Ne zgradbe, ne ceste, ne spomenika - ni je stvari, ni je stvari, ki je ljubljanski purgar ne bi ogodrnjal, jo najprej neusmiljeno skritiziral, pozneje pa ravno tako pretirano povzdigoval. Tudi našemu Planinskemu vestniku se je godilo tako!«

No - morda se pa časi vendarle niso popolnoma spremenili ... ◉

³ Dr. Josip Ciril Oblak: Ob prvih početkih slovenskega planinstva, PV, št. 1, 1955, str. 8.

Čisto prva številka Planinskega vestnika

✍ Elizabeta Gradnik

8. februarja pred stodesetimi leti je izšla prva številka Planinskega vestnika. To je bil čas, ko so se Slovenci še vedno bodli z Nemci glede pravic, lastništva in prvenstva v naših gorah. Zlasti Triglavsko pogorje je bilo za Nemško in avstrijsko planinsko društvo - DÖAV - priljubljeno področje planinske dejavnosti, Slovenci pa tudi niso pustili, da bi si Triglav, ta najmočnejši simbol slovenstva, lastili tujci. Zato ni prav nič čudno, da je v letu 1895 na vrhu Triglava zrasel Aljažev stolp, da je bila vzdana spominska plošča pesniku Valentinu Vodniku, odprta Vodnikova koča na Velem polju in da je začelo izhajati glasilo, ki je v tem obdobju imelo izrazito domoljubno vlogo širjenja narodne zavdnosti in ponosa.

V uvodniku prve številke Planinskega vestnika, pod katerega sta se v imenu odbora Slovenskega planinskega društva podpisala načelnik Fran Orožen in tajnik ter prvi urednik Anton Mikuš, je zapisano:

»§ 3. društvenih pravil našteva med pripomočki, s katerimi dosega društvo svoj namen, pod e) tudi »da prireja in objavlja predavanja o vseh strokah turisticke ter izdaja, pospešuje in podpira zanimljive planinoslovne spise in slike«. Da društvo tudi v tem oziru doseže svoj namen, sklenil je odbor »Sl.pl.dr.« od leta 1895. počenši izdavatelj blagemu planinoslovstvu posvečen mesečnik, kateri bode objavljal zanimljiva predavanja in različne planinoslovne spise in slike. Oziral se bode časopis tudi na promet in donašal različne društvene vesti in domače in tuje turistične in planinoslovne novice ter tudi poročal o delovanju »Slovenskega planinskega društva« in sličnih društev po drugih deželah. Priobčevali bodemo tudi životopise znamenitih slovenskih hribolazcev iz prejšnjih časov, tako n.pr. o prvaku slovenskih turistov Valentinu Staniču, kateremu gre prvo mesto ne le med Slovenci, temveč tudi med drugimi narodi, kajti on je početnik tako zvane 'višje turisticke'.

V nas Slovencih se je do nedavnega časa premalo gojila turistika, in krasote naših dežel so bi-

Na Triglavu 1925 📷 Ivan Tavčar

le tujcem bolj znane nego domačinom. Tujci so se navduševali za prirodne lepote naših pokrajin, a domačini niso poznali biserov, kateri dičijo slovensko zemljo. Namen našemu časopisu pa je vzbujati zanimanje za slovenske gore, planine in kraški svet ter vnemati za turistiko in delovanje 'Slovenskega planinskega društva'.

Le malo imamo mož, kateri nastopajo kot duševni junaki in odločilno vplivajo na razvoj slovenskega naroda; vendar pa jih je veliko število sposobnih, da z iskrenim srcem posvetijo svoje zmožnosti lepi skupni nalogi, katere se lotijo z vso ljubeznijo in krepostjo. V tej nadi vabimo prav iskreno slovenske turiste in našemu društvu naklonjene pisatelje, da podpirajo tudi duševno naš mesečnik, ter jim kličemo z Gregorčičem:

*»Prijetli! vsem delavcem narodnim slava!
Hvaležna jim bode na vek očetnjava!«*

Sporočila sta tudi, da bo list izhajal 25. v mesecu in da ga »društveniki (ustanovniki, pravi in častni člani) dobivajo brezplačno, naročnina za nečlane pa znaša 2 goldinarja letno.«

Prva številka je obsegala šestnajst strani in prinesla vabilo na II. redni občni zbor Slovenskega planinskega društva, članek dr. Josipa Serneca Spomini na Skuto ter razpravo L. Wölflinga Obleka in oprava turistova. Iz društvenih vesti se da razbrati, da so bili odnosi SPD z Avstrijskim turističnim klubom (ÖTC) spoštljivi in tovariški. Klub je deloval na našem ozemlju, vendar ni bil tako narodnostno nestrpen kot DÖAV. Uredniški odbor je še oznanil, da je bila na Šmarni gori na voljo nova spominska knjiga, »katera ima jako debel in lep papir ter je vezana v debele, okovane platnice«. Rubrika Razne novice je med drugim prinesla vest, da se je pri padcu z južne strani Dobrača smrtno ponesrečil gorski vodnik Boštjan Vigele. Predstavljen je bil Vodnik za Savinske planine in najbližjo okolico, ki sta ga napisala Fran Kocbek in Miha Kos, izdalo in založilo pa Slovensko planinsko društvo, ki ga je prodajalo po ceni 60 kron. Na zadnjih straneh so bili objavljeni obvestilo članom o znižani ceni vožnje po južni železnici in različni reklamni oglasi, med katerimi je bil posebno zanimiv tisti, ki je priporočal

kranjskega planinca – »posebno skrbno iz najzdravilnejših in znanih zelišč in cvetlic po naravnem potu narejeni liker«.

Odgovorni urednik prve številke (in tudi naslednjih) je bil Josip Hauptman, tiskala pa jo je tiskarna A. Kleina v Ljubljani. Dolgo se je obdržala razdelitev vsebine na rubrike, ki jih je uvedla prva številka oziroma prvi letnik: Pesmi, Članki, Razprave o turistiki, Koče in zavetišča, Poti, Spominske knjige in turisti, Društvene reči, Razne reči, Književnost, Slike.

Ob častitljivi in spoštovanja vredni obletnici Planinskega vestnika zaželim sedanjemu uredniškemu odboru, da bi vsako leto lahko ponovil besede, ki jih je ob koncu I. letnika pred stodesetimi leti zapisalo tedanje uredništvo:

»V plačilo jim (sotrudnikom) bodi prijetna zavest, da so delali v čast slovenske domovine, v slavo nje prirodnih lepote. ... Slovenci ga radi čitajo, spisi njegovi prijajo njih čuvstvu. ... Planinski Vestnik pa tudi zastopa težnje, katere morajo ugajati vsakemu, ki res ljubi dom in rod svoj.«

zvest goram ...

www.vrh-sp.si

OBLAČILA ZA V GORE
TEL.: 04 57 42 777

Planinski vestnik in razlogi za njegovih že 110 let*

✍ Aljoša Rehar

Ob tako častitljivi obletnici izhajanja, kot jo letos praznuje osrednja slovenska gorniška revija, se povsem razumljivo postavi tudi vprašanje, kaj je pripomoglo k temu dolgoletnemu izhajanju. Okroglih 110 let bolj ali manj nepretrganega izhajanja, s katerim je Planinski vestnik (PV) tudi najstarejša še izhajajoča slovenska revija, je namreč v svetu sodobnih medijev prava redkost – tako doma kot v tujini.

PV in nacionalna identiteta

Temeljni razlog za dolgoletni obstoj Planinskega vestnika je velika navezanost slovenskega naroda na gorski svet in gorniško delovanje. Ta navezanost se kaže v tesni prepletenosti vsakdanjega življenja z gorskimi motivi. Simbol Tri-

glava, ki je med drugim sestavni del državnih simbolov, je več kot zgovoren primer.

Gorniško delovanje je v slovenskem prostoru vedno imelo posebno vlogo. Nikoli ni bilo samo šport ali rekreacija, temveč je v sebi vedno nosilo tudi narodnostno, kulturno in še kakšno razsežnost. Planinski vestnik je bil eden ključnih elementov tega delovanja, saj je z rednim izhajanjem in poudarjanjem temeljnih gorniških in s tem tudi slovenskih vrednot pomembno prispeval k oblikovanju slovenske nacionalne identitete.

Že prvi letnik revije (1895) potrjuje, da je PV svojim bralcem prinašal dokaj izrazito narodnostno obarvano vsebino, seveda navezano na takrat zelo jasno izraženi narodni pomen slovenskih gora. Neposredno potrditvev narodnostnega poslanstva PV je zaslediti tudi v uredniški besedi ob koncu letnika: »Planinski Vestnik pa tudi zastopa težnje, katere morajo ugajati vsakemu, ki res ljubi dom in rod svoj. Krepko poudarja naše pravice do zemlje do-

* Prispevek je povzetek diplomske naloge avtorja (Planinski vestnik skozi čas. Fakulteta za družbene vede. 2004).

Ustvarjalci naše gorniške revije¹

Čeprav za ustanovitveno leto Planinskega vestnika šteje leto 1895, nekateri menijo, da bi kazalo imeti za zameetek glasila tudi društveni poročili SPD za leti 1893 in 1894, posebno zato, ker so v obeh separatih poleg društvenih poročil tudi zgodovinski članki in razprave. Zgodovinske razprave je po večini zbral in prispeval načelnik Slovenskega planinskega društva (SPD) Fran Orožen.

Anton Mikuš 1985-1908

Prvo številko, ki nosi ime Planinski vestnik in datum 8. februar 1895, je uredil prof. Anton Mikuš (rojen 3. 1. 1858, umrl 26. 9. 1933). Rodil se je v Ljubljani. Po gimnaziji na Dunaju je študiral sla-

vistiko; ta mu je bila več let poklic, saj so mu kot uredniku zaradi temeljitega lektoriranja pravili »krtačko«. Bil je ugleden jezikovni in tiskovni korektor, posebno pri Ljubljanskem Zvonu v obdobju od leta 1897 do 1911 ter pri najrazličnejših knjigah in tiskih, pa tudi pomemben sodelavec pri urejanju Pleteršnikovega slovarja; veliko je

¹ Jedro prispevka je povzeto po članku Toneta Strojina: Ustvarjalci naše gorniške revije, Planinski vestnik, 2/1995, str. 97.

mače in zvesto čuva, da nam jih nič ne otmo (PV, 1895: 190).«

Še bolj neposredno se je povezava Planinskega vestnika s slovensko ljubeznijo do gora oziroma domovine pokazala leta 1921. Po koncu prve svetovne vojne so namreč Slovenci izgubili velik del Koroške, ki je bil priključen Avstriji, ter Primorske in dela Notranjske, ki so ju zasedli Italijani. To je močno zaznamovalo slovensko zavest, kot se kaže tudi v Planinskem vestniku: »Zrušila se je stara država, ki nas je trdo oklepala, da se nismo mogli razširiti. Vstala je Jugoslavija, vse je vzkipelo radosti, mislili smo, da je za nas napočil zlati vek. Toda kaj pravi stari Rimljan: Timeo Danaos et dona ferentes. – Bojim se Danajcev, tudi ko prinašajo darove. In

res, prišli so, pozdravljeni, v znamenju zlate svobode, a obenem so zasedli in obdržali naše najlepše pokrajine in niso nam bili v pomoč nasproti sovražniku na severu. Danes je naš narod naravnost razkosan (PV, 1921: 18).«

Sledi narodnostnih idej tudi v letu 1948 ni težko najti. Že na prvi strani prve številke je Svetozar Ilešič v članku z naslovom Osvobodjene gore zapisal: »V letih strašne vojne, ki so pomenila vsemu poštenemu človeštvu boj za osnovne človeške vrednote, Slovencem pa hkrati boj za narodni obstoj, smo slovenski planinci pridružili željam za porazom fašizma in zmago svobode še eno stransko, skrito željo: da bi se nam odprl ves naš široki planinski svet onstran dotedanjih krivičnih meja, da ne bi na vsakem

prevajal in »v življenju opravil veliko podrobnega, nevidnega in nehvaležnega dela«. Njegov naslednik na uredniškem mestu Planinskega vestnika Josip Tominšek mu je v nekrologu v Planinskem vestniku napisal, da je bila »njegova izključna usmerjenost v Planinskem vestniku formalna stran jezikovne produkcije, ki mu je vzela zanimanje za vsebino spisov«². Mislim pa, da je prav, da je šibko drevesce, kot je bil Planinski vestnik, ki se je s sodelavci vred šele iskal, dobilo močno in strokovno oporo pri uredniški lekturi v osebi starega slavista prof. Antona Mikuša. »Zaradi strokovne doslednosti, ki ga je formalno utesnjevala, se tudi ni mogel pripraviti, da bi sam pisateljval,« pravi o njem dr. Josip Tominšek. Kot član professorskega krožka je hkrati s Franom Orožnom v navdušujoči domoljubni zavesti postal eden usta-

novnih članov SPD in prvi tajnik Osrednjega odbora SPD. Še bolj vidno pa je njegovo urednikovanje. Uredil je prvih trinajst letnikov Planinskega vestnika, od februarske številke leta 1895 do septembrske leta 1908. Tudi izpregel je skoraj hkrati kot prijatelj in načelnik SPD Fran Orožen. S tem se je končala prva, nekateri jo imenujejo romantična doba SPD in Planinskega vestnika.

Josip Tominšek

1908-1940

Naslednje obdobje urejanja Planinskega vestnika je povsem v znamenju dr. Josipa Tominška (rojen 4. marca 1872 na Slatini pri Gornjem Gradu, umrl 22. marca 1954 v

² Planinski vestnik, 1933, str. 415.

svojem planinskem potu zadeli na mejnike, na pregrajo, ki nam je vsa leta stare Jugoslavije zapirala pot v najlepše naše gore, med najčistejše naše ljudi. In res, vse naše gore so bile osvobojene. (PV, 1948: 1).«

Leta 1979 se je nacionalni naboj gorništvu PV pokazal npr. ob slovenski osvojitvi Everesta. V letu 1991 pa se je izrazil ob osamosvajanju kot ob vsaki dotedanji preizkušnji slovenskega naroda. PZS je ob vojaškem napadu na Slovenijo pretrgala vse stike s Planinsko zvezo Jugoslavije (PZJ), tedanji predsednik PZJ Tomaž Banovec pa je odstopil s predsedniškega mesta (glej PV, 1991: 369).

Preostali razlogi za obstoj PV

V dosedanjem besedilu se je potrdila trditev, da je na obstoj PV vplivala navezanost slovenskega naroda na gore oziroma vloga PV pri oblikovanju nacionalne identitete. Na podlagi analize posameznih letnikov PV pa je obenem mogoče trditi, da je osrednja gorniška revija razvila veliko sposobnost prilagajanja družbenim in drugim razmeram, ki po navadi vplivajo na obstoj revije ali kakšnega drugega tiskanega medija. Ob tem se je v analizi pokazalo kar nekaj razlogov oziroma lastnosti, ki so PV omogo-

čile, da je prehodil tako dolgo obdobje v tako različnih družbenih razmerah.

Prvi razlog – vloga glasila

To, da je PV že od svojega začetka pa vse do danes glasilo krovne gorniške organizacije, je eden ključnih razlogov za dolgoletni obstoj osrednje slovenske gorniške revije, če že ne najpomembnejši. Navezanost na kulturno in v določenem pogledu tudi gospodarsko močno ter uveljavljeno matično organizacijo z velikim številom članov mu je namreč v vsej zgodovini omogočala materialno preživetje in relativno trdno finančno in duhovno podporo. S finančnega stališča je PV vedno ostajal v okvirih gla-

Ljubljani). Z bratom Franom Tomiškom, ki je postal načelnik SPD, je več kot tri desetletja z vso ljubeznijo in duhovno zrelostjo urejal Planinski vestnik. Pod njegovim uredništvom je postal vsebinsko primerljiv z drugimi planinskimi glasili po svetu. Čeprav tudi on – enako kot njegov predhodnik – ni pisal potopisov in osebnih meditacij z gora, pa velja opozoriti, da se je ukvarjal ne le z lektorskim in mentorskim delom, ampak tudi s prikazi in slovstvenimi ocenami knjig, opisovanjem jubilejev in nekrologov ter zbiranjem društvenih novic in zanimivosti. Posebej je treba omeniti njegovo delo pri jezikoslovju (Antibarbarus), zunaj SPD pa živahno delovanje pri pisanju učbenikov, urejanju knjig pri Matici slovenski ter pisanju spremnih besedil in ocen. Josip Tomišek je bil splošno znan in ima veliko zaslug pri utemeljevanju splošne jezikovne kulture. Kdo ve, ali ne bi po-

stal tudi eden prvih univerzitetnih profesorjev na mladi ljubljanski univerzi, če ne bi bil gimnazijski ravnatelj v Mariboru. Med kandidati je že bil. Tako kot njegov predhodnik je bil tudi Josip Tomišek strokovnjak za jezikoslovje, nadvse spoštovan tudi v javnih krogih zunaj SPD. Kot osebnost ni bil le razgledan, temveč tudi bolj prilagodljiv za spremembe, ki jih je prinašal čas. Preuredil je Planinski vestnik, mu dal novo naslovno podobo, trše platnice in boljši papir, v glasilu je bilo več ilustracij. Značilno Smrekarjevo upodobitev Triglava s Kredarico na naslovnici je Planinski vestnik obdržal do konca 1. svetovne vojne in nato vse do spremembe na krmlu SPD leta 1931, ko je postal avtor naslovnice akademski slikar Janez Trpin. Za Tomiškovega urednikovanja so bili v Planinskem vestniku postavljeni temelji mnogim področjem spoznavanja in opisovanja gorskega sveta, pojavov in živ-

sila svoje matične organizacije. Nikoli ni imel profesionalnega marketinga. Le redko se je prodajal v prosti prodaji, naročnike si je pridobil predvsem prek gorniške organizacije in že obstoječih bralcev. Tako tudi nikoli ni imel visoke naklade oziroma izjemno velikega števila naročnikov. Nekdanji urednik PV Tine Orel je tako med drugim dejal: »Glasilo je raslo, kakor je rasla organizacija, vsaj po kvantiteti, glede na obseg in število naročnikov. Že samo to dejstvo potrjuje, da je glasilo potrebno in da je potrebam tudi v vseh desetletjih in letih zadostilo. Če se zdaj giblje število naročnikov od 5000 do 6000, in to brez kakih akviziterskih prijemov, brez trdne poverjeniške mreže, brez organizirane naslonitve na šolsko mrežo, je to za kulturnega zgodovinarja vsaj materialen dokaz o upravičenosti in življenjski odzivnosti glasila (Orel, 1967: 609).«

Drugi razlog – vloga arhiva

Zelo pomembna je tudi vloga arhiva, ki si jo je PV pridobil z dolgoletnim izhajanjem: »Planinski vestnik je kot školjka, ki si jo lahko daš k ušesu, da poslušáš šum časa. Ko planinske organizacije v današnji organiziranosti ne bo več, bo edino Planinski vestnik tisti, ki je kaj ohranil za za-

namce. Boljšega arhiva za nazaj, kot je to glasilo, obstoječa organizacija nima (Strojin, 1990: 50).« PV je torej z nepretrganim objavljanjem društvenih novic in novic, povezanih s krovno gorniško organizacijo, postal nezamenljiv arhiv gorniških dejavnosti na Slovenskem in tudi v tujini. »/.../ Planinski vestnik je namreč izredno pomemben arhiv vsega, kar je povezano s planinstvom in alpinizmom v Sloveniji (Habjan, 2001: 467).« Tudi to je pripomoglo k ohranitvi PV.

Tretji razlog – zavzemanje za splošno sprejete vrednote

PV se je v vsej svoji zgodovini odkrito zavzel za nekatere splošno uveljavljene družbene

ljena v njem. Oglašati so se začeli številni avtorji, ki so pozneje veljali za poznavalce določenih tem. Predaleč bi nas pripeljalo, če bi zapisali vsa imena in področja, pa saj so o njih pisali že drugi³. Predvsem pa je bil Josip Tomiňšek osebnost in avtoriteta, ki je povezovala starejše in mlajše rodove. Njegov naslednik na uredniškem mestu, Tine Orel, je o njem zapisal: »Bil je rojen za to, da planinstvo povezuje s kulturotvornostjo, zvest večnemu prizadevanju človeštva, da bi slehernemu dejanju vdihnil tudi duha in s tem tudi planinskim storitvam dal vsaj relativno trajno vrednost. Tomiňškove uredniške škarje pa so v skrbi za čistočo jezika, tekoč slog in razumljivo vsebino, ki naj bi pomenila trajnejšo

vrednost, šle tako daleč, da so pri nekaterih sodelavcih (ne)upravičeno povzročile slabo voljo. Vendar velja opozoriti, da od uredniških posegov ni bil izvzet nihče – razen Henrika Tume, ki jih je kategorično odklanjal, to pa se je potem poznalo v njegovih besedilih. Če Josip Tomiňšek ne bi osebno poznal skoraj vseh sodelavcev in ne bi zaslužnim nič napisal ob življenjskih jubilejih ali za osmrtnico, bi danes o teh možeh vedeli le malo. Kaj takega je pozneje imel za uredniško dolžnost samo še njegov celjski naslednik Tine Orel. Oba pa sta imela srečo, da so ju pri tem delu dopolnjevali nekateri bolj razgledani sodelavci. Za slovensko literarno zgodovino je pomemben Tomiňškov Antibarbarus, ki je v Planinskem vestniku izhajal tri leta, od leta 1936 do 1938. V njem je odkrival svoje poglede na pisanje krajevnih imen, na vlogo določenih črk, na fonetično rabo sestavljenih besed itn.

³ Josip Wester: *Dr. Josipu Tomiňšku ob 25-letnici uredništva. PV, 1934/1. Tine Orel: PV, 1954, str. 276. Evgen Lovšin: PV, 1963, str. 494. Dr. Teodor Tomiňšek: Trije Tomiňški planinci, založba PZS, Ljubljana, 1981.*

vrednote, kot so domoljubnost, varstvo okolja, odgovornost in marljivost, duhovno in telesno zdravje, vzdržljivost in enakopravnost. Skratka, vse tiste vrednote, ki jih širi tudi gorništvu samo in so pomembne tako za celotno družbo (narod) kot za posameznika. Stroj in tako ugotavlja: »Najbrž je pomembna razlika v tem, komu je doslej služil Planinski vestnik, človeku ali institucijam. Velika prednost je v tem, da je vedno in prvenstveno služil človeku, tistemu prefinjenemu odkrivalcu in poslušalcu naravnih lepot in vrednot. To mu daje neprecenljivo vrednost in prednost posebno zdaj, ko toliko govorimo o krizi vrednot (beri: potrošniškega sistema), o padcu avtoritete institucij, organizacij in vodilnih osebnosti, pa čeprav to razumemo le v planinskih razmerah (Stroj in, 1990: 52).«

Četrti razlog – politična nevtralnost

Čeprav je PV vedno jasno zagovarjal nacionalne interese, ni nikoli odkrito stopil na to ali ono politično stran. Vedno je ostajal na metapolitični poziciji, ki je bila sprejemljiva v vseh časih, saj je zagovarjala najširše politične cilje slovenskega naroda. Poleg tega osrednja gorniška revija ni nikoli neposredno polemizirala s tre-

nutno politično oblastjo. To je PV omogočalo, da je preživel politično zelo razburkana obdobja. »Ene stalnice pa se je Planinski vestnik držal v vseh časih: nikoli ni bil z oblastjo polemično glasilo. Vedno je zasledoval cilj: biti strokovno, leposlovno in novičarsko glasilo. Koliko mu je pri tem uspevalo oziroma koliko je uspelo urednikom, je vprašanje okoliščin, posluha urednika, pa tudi patronata planinskega vodstva nad Planinskim vestnikom (Stroj in, 1995: 49).«

Peti razlog – vsebinska raznovrstnost

Zagotovo je PV ves čas svojega izhajanja bolj ali manj poskušal ugoditi čim večjemu krogu

Žal Tominškov Antibarbarus ni tako znan kot tisti, ki ga je napisal Miroslav Krleža, čeprav je nastajal neodvisno od njega. Če bi poleg jezikovnega in mentorskopovezovalnega dela hoteli ocenjevati še Tominškovo osebno nagnjenost h gorništvu, bi morali opozoriti na njegovo ideološko-estetsko usmerjenost v gorniškem življenju. Vse njegove ocene, prikazi knjig, pa tudi nekaj ideološko naravnanih člankov⁴ je pisanih v umirjenem tonu. Za Josipa Tominška so značilni velika tolerantnost, prizadevanje za harmonijo in glajenje morebitnih sporov med sodelavci. Čeprav je nekaj teh sporov bilo, pa še hudih, v Planinskem vestniku ni hudih besed z nobene v spor vpletenih strani. Morebiti Planinski vestnik zaradi take Tominškove naravnosti, ki so jo nasledili tudi nekateri drugi uredniki, ni bil nikoli polemičen, čeprav malo alternative glede pogledov na gorništvu ne bi ško-

dilo. Vse uredniško delo – z obširno korespondenco vred – je Josip Tominšek opravljal sam in to ga je vsako leto stalo nemalo nedelj. In tako več kot tri desetletja, do leta 1941, ko mu je nemška zasedba Maribora, v katerem je stanoval, onemogočila stike s SPD, s tiskarno in pretežno večino sodelavcev. S tem je bila končana Tominškova doba urednikovanja, ki se je začela z oktobrsko številko leta 1909.

Arnošt Brilej⁵ 1941-1949

Leto 1941 je bilo za slovenski narod v vseh pogledih prelomno, saj je bila deželna okupira-

⁴ Dr. Josip Tominšek: *Motivi pravega planinstva*, PV, 1925/1, str. 1. Dr. Josip Tominšek: *Štirideset let obstoja Slovenskega planinskega društva*, PV, 1933, str. 271-279.

⁵ Več o Brileju v PV, 7-8/2001, str. 304: *Urednik treh obdobj Arnošt Brilej* (Marjan Raztresen).

ljubitelj narave in posebno gorskega sveta. Tega se je lotil tako, da je poskušal prinašati čimbolj pestro vsebino, ki bi pokrila številna področja, ki se neposredno ali posredno navezujejo na gorski svet. To mu je omogočalo, da si je kljub neprofesionalnemu tržnemu in distribucijskemu pristopu pridobil in obdržal vsaj delno zadovoljivo število naročnikov oziroma bralcev.

Na podlagi analize posameznih letnikov in v preteklosti že izvedenih opredelitev PV (Orel, Dobnik, Stojin, Habjan) je mogoče oblikovati tudi definicijo osrednje gorniške revije na Slovenskem, ki potrjuje to vsebinsko pestrost. PV je tako:

a) strokovno-informativna revija (PV je revija, saj je periodično izhajajoča publikacija s spe-

cializirano vsebino, ki prinaša informacije ter strokovno-izobraževalne članke s področja gorništvaja oziroma gorskega sveta);

b) glasilo (PV je glasilo krovne gorniške organizacije na Slovenskem);

c) narodna revija (po eni strani zato, ker je edina oziroma osrednja gorniška revija, po drugi pa zaradi poudarjanja nacionalne identitete);

d) kulturna revija (po eni strani z vidika leposlovnih vsebin, slovstvenih ocen in gorniške fotografije, po drugi pa z vidika poudarjanja duhovno-kulturne vloge gorništvaja);

e) okoljevarstvena revija (PV si s stalnim opozarjanjem in pisanjem o pomenu ter varstvu okolja zasluži tudi to oznako).

Šesti razlog – navezanost bralcev

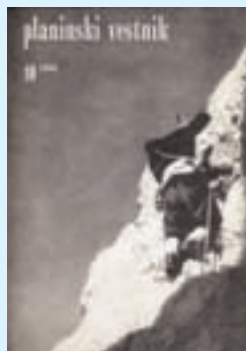
O tej med drugim pričajo številni samopriskevki in odpovedi honorarjem v prid ohranitvi revije, dokaj razširjeno zbiranje letnikov PV, ne nazadnje pa tudi dokaj čustveni odzivi bralcev na vsakršne spremembe, pomanjkljivosti ali napake. To povezanost v določeni meri kažejo tudi prenove PV, ki so vse bolj ali manj posledica zahtev iz vrst določenega dela bralstva ter želje pridobiti še več naročnikov.

na in razkosana na območja pod okupatorjevim vplivom. Na ramena dr. Arnošta Brileja je poleg drugih dolžnosti padlo tudi uredništvo Planinskega vestnika. Kot dolgoletnemu članu kulturnoznanstvenega odseka

SPD in izvrstnemu potopiscu iz domačih in balkanskih gora mu delo v Planinskem vestniku ni bilo tuje. Ker je bil tajnik SPD in dobrodošel družabnik v marsikateri planinski družbi, mu je uspelo zadržati in povezati preostale sodelavce tudi takrat, ko je bilo možno le omejeno kulturno in potovalno delovanje znotraj tedanje Ljubljanske pokrajine. Tudi prva povojna leta v spremenjenih političnih

in siceršnjih socialnih razmerah je Arnošt Brilej v Planinskem vestniku, ki je leta 1945 izšel kot Planinski zbornik in v letih 1946 in 1947 z imenom Gore in ljudje, ohranil vsebino dogajanj v gorskem svetu na dotedanji ravni, predvsem pa ni postal trobilno takratnih oblasti. Arnošt Brilej se je rodil 15. februarja 1891 v Ljubljani in je v tem mestu tudi umrl 20. oktobra 1953. Po končani ljubljanski klasični gimnaziji je končal pravne študije v Pragi. V gore je začel zahajati kmalu po 1. svetovni vojni in si je vestno zapisoval vsak izlet posebej. V gore je hodil po načrtu, ki si ga je prej izdelal, sam ali v družbi. Tako si je ustvaril velik krog prijateljev in znancev, s katerimi je pozneje sodeloval kot tajnik SPD in urednik Planinskega vestnika. Odločilno za njegovo poznejše gorniško življenje pa je bila stalna družba, imenovana Gojzerica. Takšnih je bilo v sloven-

S čim si je PV pridobil takšno navezanost in zvestobo bralcev oziroma naročnikov? Najbrž s svojim relativno nekomercialnim pristopom, z amatersko, a požrtvovalno in vdano uredniško ekipo, pripravljenostjo na odprto komuniciranje z bralci in nenehnim kritičnim samospraševanjem o kakovosti in vsebini revije, ki je pripeljala tudi do nekaj korenitih prenov PV. Prav tako pa tudi s tem, da so pomemben del vsebine revije vedno ustvarjali prav naročniki oziroma bralci sami, in delno s svojo vlogo arhiva in zavezanosti ohranjanju častitljivo stare revije. Verjetno so prispevali svoje tudi politična nevtralnost, poudarjanje predvsem duhovnih vrednot ter odkrita ljubezen do gorskega sveta in domovine. O tem se je ob 95-letnici PV razpisal

tudi Dobnik: »Slovenski planinci smo lahko upravičeno ponosni na Planinski vestnik, ki letos vstopa v petindevetdeseto leto svojega življenja. Niso ga zlomile mnoge težave in viharji preteklih let, ne uničile različne nevarnosti. Rojen je bil iz ljubezni, ta pa je močnejša od vseh težav. Imeli so ga radi njegovi prvi bralci, nestrpno tudi danes pričakujemo vsako novo številko. To je bilo poroštvo za njegov obstoj in je tudi za njegovo bodočnost. Kot v preteklosti nam je tudi danes pri srcu, ker v njem ni visoke politike, ne strankarskih preprirov in zvenceh obljub, ne mržnje med ljudmi, temveč nas z njim povezujejo gore, naša in Vestnikova ljubezen in skrb (Dobnik, 1990: 52).«

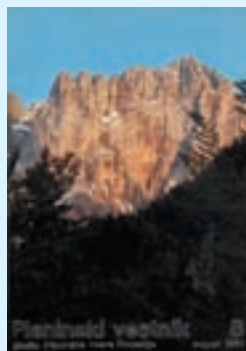
PV, kot omenjeno, tudi nikoli ni želel postati le še ena komercialna revija. S tem se je delno izognil zakonitostim neizprosne tržne ekonomije, ob tem pa ohranil ključne lastnosti, ki so ga tako dolgo obdržale pri življenju: »Večkrat se je že zastavilo vprašanje, zakaj se PV ne spremeni v reportažno-magazinsko revijo, ki bi morda ustrezala valovom potrošniškega okusa in miselnosti, vendar ni prišlo do zadevnega sklepa zaradi vrednosti planinskega izročila in družbene naloge planinstva v potrošniško-stehznizirani

ski gorniški zgodovini še nekaj⁶ in so slovenskemu gorništvu, predvsem pa planinski organizaciji iz družbe, dale nekaj znanih imen. Tudi Arnošt Brilej je imel širok in svetovljanski odnos do gorništvu in umetnosti na splošno. V tem pogledu je pisal in fotografiral veliko več kot njegov predhodnik. Žal je njegov pisateljski opus, z naslovom Sreča v višavah, najbrž izgubljen.⁷ V Planinski vestnik je pisal zgodovinske članke, najpogosteje najave jubilejev, osmrtnice za zaslužnimi gorniki in odborniki, slovstvene ocene in prikaze ob izidih knjig. Brez teh Brilejevih zapisov bi o takratnih možeh in dogodkih vedeli veliko manj. Bil je stalni sodelavec radijskih oddaj o gorah. Samo s

sinopsi radijskih oddaj bi napolnil debelo knjigo. Tudi sicer je veliko pisal v predvojno in povojno dnevno časopisje in revije, pogosto predaval in sodeloval z referati na zasedanjih Zveze slovanskih planinskih društev in Mednarodnega združenja planinskih organizacij (UIAA), ker je obvladal več tujih jezikov. Skupaj s predsednikom SPD, Jožo Pretnarjem, je sodeloval v Zvezi planinskih društev kraljevine Jugoslavije. Izkazal se je tudi kot prevajalec iz angleščine, češčine in ruščine. Koliko hvaležnega, pa tudi nehvaležnega dela je opravil kot tajnik SPD v treh obdobjih, ki so se med seboj znatno razlikovala - od pretrganja s staro gardo SPD prek predvojnega obdobja v tihi konkurenci s TK Skala, med vojno vihro 1941-1945 in po osvoboditvi do ustanovitve takratnega Planinskega društva Slovenije (PDS)! Lahko rečemo, da nam Amošt Brilej še

⁶ Na primer profesorski krožek Frana Orožna, piparji, drenovci.

⁷ Glej opozorilo Evgena Lovšina v PV, 1966, str. 255 spodaj.

družbi. Zdi se nam, da ni pogojev in ne potreb za posnemanje nekaterih zgledov pri velikih narodih (PV, 1975: 703).

Sklep

Glede na dosedanje ugotovitve lahko sklepem, da je eden izmed poglavitnih razlogov za dolgoletni obstoj PV, osrednje gorniške revije in obnem najstarejše še izhajajoče revije na Slovenskem, močna povezanost Slovencev z gorskim svetom. Ta je dovolj močna, da si je PV, čeprav so ga uredniki in preostali sodelavci ustvarjali nepoklicno, vseeno pridobil dovolj velik krog zvestih ustvarjalcev in naročnikov oziroma bralcev.

vedno ostaja tako malo znan, kot se pri vsem njegovem vsestranskem delu pač ne spodobi. Ker je bil osebno skromen, je bil nekako v senci glasnejših, res pa je tudi, da je živel v časih, ki so bili neugodni za uvaljavljanje. Z njegovim uredništvom se je končalo obdobje meščanskega gornštva in uveljavljanja številnih področij v gornštvu, na primer kulturnega alpinizma. Po vojni so hoteli biti revolucionarni časi drugačni. Nova ljudska oblast je novi planinski organizaciji pomagala v vseh pogledih, zlasti pri obnovi planinskih koč in poti ter pri pospeševanju množičnosti. Nekaj se je prepisalo tudi iz ruske literature. To je bil čas kolektivizma in števil, obdobje planinskega gospodarstva in kvantitete, ki se je tudi dosti pozneje ni bilo moč kar tako odkrižati. Poleg tega se je hitelo iskati nove vsebine gornštva.⁸ O tem so se razpisali že Pre-

Tudi druga trditev, ki pravi, da je PV razvil veliko sposobnost prilagajanja družbenim in drugim razmeram, se je potrdila. PV je uspelo združiti sklop zgoraj navedenih šestih značilnosti, ki so se izkazale za dober dolgoročni recept za dolgo trajno in nepretrgano izhajanje.

PV je s svojo dolgoletno tradicijo postal razpoznaven in skoraj neločljiv element slovenskega gornštva. Poleg tega je s svojo bogato zgodovino tudi pomemben del slovenske kulture, zaradi vztrajnega poudarjanja domoljubnosti pa se je počasi uvrstil tudi med sicer manj vidne, a vseeno trdno stoječe elemente slovenske nacionalne identitete.

Literatura in viri:

Planinski vestniki (1895, 1914, 1921, 1948, 1956, 1967, 1979, 1990, 1991, 1995, 2001, 2002)

Dobnik, Jože (1990): Blagemu planinoslovstvu posvečen mesečnik. PV, 1990, str. 52-53.

Habjan, Vladimir (2001): Med tradicijo in spremembami. PV, 2001, str. 466-467.

Orel, Tine (1967): Urednikovo sporočilo naročnikom in bralcem Planinskega vestnika. PV, 1967, str. 608-611.

Strojin, Tone (1990): Iz školjke poslušamo odmev časa. PV, 1990, str. 49-52.

Strojin, Tone (1995): Sto let slovenske gorniške revije. PV, 1995, str. 49-52. ●

tnar, Zoran Polič, Cene Malovrh, Fedor Košir, Miha Potočnik in drugi.⁹

Tine Orel 1950-1979

Čprav je zimsko gornštvo poglavalno korenine že pred 1. svetovno vojno, strma turistika ali alpinistika pa v obdobju med svetovnimi vojnami, so se alpinisti lotili plezalnih stopenj zgornjih težavnosti šele v začetku petde-

⁸ Tine Orel: Planinstvo v novi stvarnosti, PV, 1948, str. 66.

⁹ Evgen Lovšin: 90 let Planinskega vestnika, PV, 1985/6, str. 244 (za obdobje 1941-1950).

Alpinizem v Planinskem vestniku

Temeljni kamen naše gorniške misli

✍ Mitja Košir

Alpinizem je temeljni kamen naše gorniške misli, ki se uveljavlja z besedo že sto in deset let. Toliko časa namreč že izhaja najstarejša slovenska leposlovna revija, Planinski vestnik imenovana. Pomisleki o leposlovju so seveda odveč, kajti pisanje v Vestniku v vseh časih njegovega izhajanja in imena njegovih piscev pač sodijo tudi na literarno področje, pa naj gre za še tako zelo stroki (geologiji, geografiji, zgodovini ...) zavezana besedila. In še nekaj velja poudariti. Uveljavljeni pisci v Planinskem vestniku so bili in so še po eni strani »ljudje prakse«, upoštevani strokovnjaki, po drugi plati pa raziskovalci nekoristnega sveta, sveta brezpotij, strmih sten, razdrapanih grebenov, ki sledijo alpinističnim pionirjem, na katere danes gledamo, predvsem pa jih razumemo, z velikim spoštovanjem.

Že na začetku je revija izhajala predvsem kot informativno glasilo, namenjeno prav vsem gornikom, in je to ambicijo gojila vse do današnjih dni, vendar ji nikoli ni povsem uspevalo in ji še danes ne – o tem se lahko sproti prepričamo ob pismih bralcev. Za nekatere je v njej preveč leposlovja, drugim ni do alpinističnih reportaž, spet kdo se zmrduje nad »šodrovskim pripovedništvom«. Vendar to ni nič hudega, kajti o popolnosti lahko beremo in razbiramo razlage le v svetem pismu, knjigi knjig. Takih ambicij Planinski vestnik nikoli ni gojil, bil pa je, in to je bistveno, zaznamovan s svojimi uredniki.

Že ob rojstvu Planinskega vestnika se je dogajalo veliko pomembnega. Leto 1895, ko je zagledala dan prva številka revije, je tudi leto Aljaževe narodne obrambe vrha Triglav. Je šlo za alpinizem? Je! Bili so pač časi, ko na tako

setih let. To je bilo obdobje, ko je za uredniško pero prijel prof. Tine Orel, slavist s širokim obzorjem, ki je razumel duh časa, predvsem pa mladino, saj je bil ravnatelj celjske gimnazije. O njem so pisali mnogi¹⁰, zato povzema mo le najbolj bistveno. Tine Orel (rojen 9. februarja 1913 v Trzinu, umrl junija 1985 na Malem Lošinju) je končal slavistične študije v Ljubljani in največ časa prebil v pedagoški službi v Celju in Ljubljani. Od leta 1947 je bil kar 17 let ravnatelj celjske gimnazije, vmes pa je opravljal številne družbene, inšpektorske, upravne, svetovalne in druge dolžnosti v šolstvu. Po prihodu v Ljubljano je bil nekaj časa urednik Turističnega vestnika, nato pa na vo-

dilnem mestu ljubljanskega zavoda za prosvetno pedagoško službo in svetovanje za učbenike v takratnem republiškem komiteju za šolstvo. Tako kot predhodnika Anton Mikuš in Josip Tomišek je bil tudi Tine Orel izvedenec za slovenščino, tenkočuten lektor za naraven jezik, ki je odkrival domače izraze za različne pojme z vseh področij življenja. Kot sodelavec je delal pri Slovenskem biografskem leksikonu, v žirijah dramskih natečajev in glasbenih del, v Svetu znanosti ljudske republike Slovenije in na turističnih konferencah. Vsekakor pa je najbolj opazno njegovo planinsko delovanje. 17 let je bil predsednik PD Celje (1946-1963) in od leta 1948 član vodilnih teles PZS. V tem času je PD Celje obnovilo vse svoje, v vojni požgane in porušene planinske koče v Savinjskih Alpah. Kot vsestranski gornik je bil alpinist, ki je opravil poletne in zimske vzpo-

¹⁰ Tone Strojín: *Ob 30-letnici uredništva, PV, 1980/1, str. 58.* Marjan Oblak: *Ob 70-letnici Tineta Orla, PV, 1983/3, str. 138.*

Slovenci na vrhu La Meije

Foto Matevž Frelih

ne v naših gorah, pa tudi v avstrijskem Gesäuseu. Vse do leta 1960 je sodeloval v celjski postaji GRS. Uredil je 30 letnikov Planinskega vestnika (1950-1979), pri tem pa je po svoji izjavi vsako posamezno številko prebral vsaj petkrat, preden je izšla. Vse delo s sodelavci, tiskarno in upravo je opravljal sam, vmes pa še veliko kulturnega, propagandnega in drugega korespondenčnega dela za PZS, da dela za celjsko planinsko društvo sploh ne omenjamo.

V Planinskem vestniku sta bili pod njegovim uredništvom v vsakem letniku najvidnejši rubriki Razgledi po svetu in Društvene novice. Tehotic se je nabralo toliko, da bi jih bilo za več knjig. Čeprav se osebno z leposlovjem ni ukvarjal, pa so izpod njegovega peresa prišli nekateri ideološki članki z usmeritvijo, ki jo je v povojni dobi zastavila PZS. Idejni

vsebinski gorništvu je posvečal pomembno vlogo v spremnih besedilih k izborom člankov nekaterih uglednih planincev, kot so bili Janko Mlakar, France Avčin, Miha Potočnik, Tone Svetina in Matjaž Kmecl, in v knjigi Planinsko berilo. Uspešno se je preizkusil tudi v prevajanju iz tuje gorniške literature in je v sodelovanju z različnimi slovenskim založbami prevedel Tichyjevo Himalajo, Terrayevo Osvajanje nekoristnega sveta, skupaj z J. Šmitom Kugyjeve Julijske Alpe v podobi idr. Sodeloval je s prispevki v nekaterih tujih gorniških publikacijah, bil je v uredniškem odboru Alpinismusa, osebno je poznal nekatere ugledne tuje alpiniste in urednike. Uvedel je široko razpredeno povezavo in izmenjavo Planinskega vestnika s tujimi planinskimi revijami po svetu. Po njegovi zaslugi so se pojavile tudi posebne slovenske številke v sklopu nekaterih nemških

zahtevni gori brez takrat vrhunskih dosegljivih znanj ni šlo. Res pa je, da je takrat komaj rojena slovenska planinska revija objavljala veliko vsebin, ki »gorniškimi zagnancem« niso bile v veselje. Gospodarstvo, upravljanje planinskega imetja in (hvala bogu) jezikoslovna natančnost, kakršno je zmožel prvi urednik prof. Anton Mikuš.

Z dr. Josipom Tominškom pa je naša osrednja planinska revija dobila tudi alpinistični poudarek. Postala je sicer literarnemu snovanju namenjen mesečnik, vendar so bili prav naši alpinisti omenjene dobe tisti pisci Planinskega vestnika, ki so bili že po slovenski gorniški tradiciji zavezani lepi slovenski besedi. Imena, o katerih je beseda, so prepoznavna in vsa sodijo v z literaturo zaznamovani alpinistični svet. Henrik Tuma, Pavel Kunaver in njegovi »drenovci«, Klement Jug in njegovi »skalaši«. Celo knjige so nastajale iz bleščečih, v Planinskem vestniku objavljenih literarnih dejanj teh vrhunskih alpinistov.

Danes sodijo knjižna dela takšnih piscev, kot so Henrik Tuma, Pavel Kunaver, Boris Režek, Janez Gregorin, Miha Potočnik ali Mira Marko Debelakova, v zakladnico slovenske klasične gorniške književnosti, marsikatero pa je postalo tudi vzor mlajšim rodovom piscev gor-

niške literature. V Tominškovem času pa se je zgodil tudi neljub dogodek, katerega »glavna igralka« je bila pravkar omenjena Mira Marko Debelakova. Njeno po vsebini in slogu izjemno triglavsko zgodbo (šlo je za opis soplezalčevega padca pri poskusu prvenstvenega vzpona v Triglavski steni) je Tuma uvrstil v svoj Pomen in razvoj alpinizma, potem ko jo je Planinski vestnik zaradi skalaških razprtij in komaj umevne plezalske ljubosumnosti zavrnil.

Vendar so bili prav »skalaši« na vrhu alpinističnega dogajanja med obema vojnama (gre za prvo in drugo svetovno vojno), pa tudi literarno so bili na vrhuncu in najpomembnejši sodelavci Planinskega vestnika. S svojimi alpinističnimi hotenji so krepko presegali takratne dosegljivosti in zmogljivosti Slovenskega planinskega društva in so že leta 1921 ustanovili svojo združbo, Turistovski klub Skala, z alpinističnim, smučarskim, fotografskim in kulturnoznanstvenim odsekom. Vendar vse to, kot rečeno, ni oviralo njihovega pisanja za Planinski vestnik, sicer glasilo Slovenskega planinskega društva.

Mirko Kajzelj in Herbert Drofenik sta pisala o tem času v knjigi Naš alpinizem. Napisala sta: »Revolucionarno gibanje je prodrlo tudi v Planinski vestnik, ki se je pomladil in prerodil

planinskih revij. Kot tenkočutnemu opazovalcu narodnega blaga mu niso ušli zanimivi drobci iz naše planinske predzgodovine, zlasti iz Savinjske doline, ki jih je vestno zapisoval in o njih poročal. Koliko zanimivega bi odkrila njegova korespondenca z vsakim sodelavcem! Pisem, ki si jih je izmenjeval z nekaterimi izmed njih, na primer z Viktorjem Vovkom, se je nabralo za celo knjigo. Kot propagandist pri PZS je uveljavljal gorniško kulturo zlasti v treh najznačilnejših usmeritvah - v besedi, sliki in glasbi - in močno je pripomogel k temu, da so na teh področjih organizirali več razstav, akademij z razstavnimi katalogi, nagradnih razpisov in drugega. Konec sedemdesetih let se je od aktivnega dela z njim poslovila generacija, ki je več kot tri poveljna desetletja zaznamovala obdobje množičnega gornišva.

Marijan Krišelj 1980-1985

Z letom 1980 je uredniške škarje Planinskega vestnika prevzel prof. Marijan Krišelj, komparativist svetovne književnosti, dolgoletni novinar in urednik II. programa na Radiu Slovenija (rojen 15. avgusta 1931). Skoraj vse življenje se je ukvarjal z novinarskim

delom, v prostem času pa z gorami. Na II. programu radia je uvedel planinsko rubriko, ki je obsegala več kot 800 oddaj. V njej so sodelovali številni zaslužni gorniki, ki so pripovedovali svoje spomine in pomenili sestavni del slovenske planinske zgodovine. Naj omenimo spomine Pavla Kunaverja in Mihe Potočnika izmed

Ledeni prog, ki ga je zdelal Juran

s spisi teh novih (skalaši, op. p.) ljudi, orientiranih v smislu modernega alpinizma ... Pojavili so se suhi popisi samo plezalnih smeri, ki so dvignili ostro polemiko, ali spada tak spis v Planinski vestnik in ali ima sploh kakšno vrednost. Zmagala je po naravnem zakonu mlajša struja, plezalci.« (Naš alpinizem, DZS 1982, str. 45-46).

Med alpinistično spisje v zgodnji dobi Planinskega vestnika, tja do prve svetovne vojne, sodijo dela drenovcev, ki so jim v ustvarjalnem pogledu stali na čelu Pavel Kunaver, Bogomil Brinšek, tudi odličen fotograf, ki ga je še mladega ugonobila vojna fronta, in Rudolf Badjura, prva leta po prvi svetovni vojni pa sta alpinistično slovstvo v Planinskem vestniku zaznamovala dr. Henrik Tuma in dr. Klement Jug. Primorca, ki sta vsak po svoje in z že kar pregovorno trmasto temeljitostjo klesala temelje moderni dobi slovenskega alpinizma. Temu primerno velikega pomena in seveda tudi odmeva je bilo deležno njuno literarno snovanje.

V literarnem pogledu je bil Planinski vestnik v Tominškovem času odlično urejen, so pa predvsem »skalaši« v njem pogrešali več odprtosti v alpinistični svet, k alpinističnim dogajanjem na tujem. To so »popravljali« slovenski

starejših ter plezalne spomine Toneta Škarje in Danila Cedilnika - Dena izmed mlajših. Marijan Krišelj je radijske spomine priredil v knjižno obliko v planinski zbirki Domače in tuje gore, ki je izhajala pri založbi Obzorja. Sicer pa so njegovi Odmevi z gora vsaj desetletje in pol budno spremljali vsa dogajanja v planinski organizaciji in v gorah. Poleg njih je bilo neposrednega oglašanja v radijskem etru po Krišljevi zaslugi še nič koliko. Kot radijski človek je bil PZS na voljo ob različnih jubilejih, akademijah in proslavah. Kot predsednik PD RTV Ljubljana (od ustanovitve leta 1970 do leta 1979) je sodeloval tudi v organizacijskem delu organov PZS. Po odhodu Tineta Orla je na novo postavil uredniški odbor, določil koncept Planinskega vestnika in v nasprotju s prejšnjimi leti dal več prostora gorniškemu leposlovju ob hkratnem poudarku na alpinističnih in himalajskih uspehih. S tem

je bogatil kulturno dediščino - žal komaj šest let - vendar je že v tem kratkem času prikazal, kako vsestransko koristno se da besedna in radijska pripoved izrabiti za javnost. Kot novinar s širokim znanstvom je dojel pomembnost povezav javnih sredstev obveščanja in založb in prispeval marsikatero literarno delo za planinsko knjižnico. Medtem, ko je zadnjo številko Planinskega vestnika letnika 1979 še uredil Tine Orel, je Marijan Krišelj začel z januarsko številko letnika 1980 in se poslovil z decembrsko leta 1985; uredil je torej šest letnikov v času, ko so se tudi v gorah in slovenskem gorništvu že pojavljale spremembe. Kot urednik je Krišelj te spremembe tenkočutno zaznaval in se o njih razpisal.¹¹ Mnogokrat se je ukvarjal s poslanstvom in

¹¹ Marijan Krišelj: *Planinstvo danes, planinstvo jutri*, PV, 1985/6, str. 241.

Ni videti težko, pa je

vsebino Planinskega vestnika in o tem razglabljal.¹² Imel je srečo, da so ob njem sodelovali še nekateri predvojni sodelavci Planinskega vestnika, predvsem Evgen Lovšin, ki je poskušal analitično razčleniti vsebino Planinskega vestnika v vseh desetletjih nazaj.¹³ Po odhodu iz uredništva je Krišelj predaval predmet Radijska informatika na Fakulteti za družbene vede, torej področje, ki mu je bil na radiu zvest od svojega dvajsetega leta. Umril je letos, 4. januarja.

Milan Cilenšek 1986

Morda je spremenjeni notranji del Planinskega vestnika s poudarkom na novicah z novo

¹² PV, 1985/1, 1985/4, 1985/12.

¹³ Evgen Lovšin: *Razmišljanja o planinstvu*, PV, 1984/3, PV, 1984/4, PV, 1984/5 idr., *90 let Planinskega vestnika*, PV, 1985/2, 1985/6, 1985/7 idr.

plezalci s popisovanjem svojih doživetij ob vse pogostejšem odhajanju na tuje.

V kratkem obdobju med drugo svetovno vojno in nekaj let po njej je revijo uredniško vodil dr. Arnošt Brilej, saj je Tominšek iz okupirane Maribora ni mogel. Za Brilejevo obdobje je značilen predvsem napor, da bi ohranil revijo v težavnih razmerah pod italijansko in nemško okupacijo, vsebino pa bi lahko povzeli z enim samim stavkom – bolečina spomina na svobodno bivanje v svobodnih gorah. Takoj po vojni je revija za nekaj let dobila novo, »socialistično« ime Gore in ljudje, ko pa je na začetku petdesetih let spet postala dobri stari Planinski vestnik, je bil njen urednik zdaj že legendarni prof. Tine Orel. Z njegovim imenom je povezan pravi razcvet alpinističnega leposlovja v Planinskem vestniku, zaživelo pa je tudi gorniško založništvo. Tri bogata Orlova desetletja so bralcem alpinistične besede navrgla skoraj nepregledno množico naslovov, ki jih je moč strniti v pregledno celoto le z natančno bibliografijo. Je pa prav v času Orlovega urednikovanja v Planinskem vestniku izšlo nekaj prispevkov, ki tako v literarnem kot tudi obče zgodovinskem pogledu sodijo v sam vrh slovenske alpinistične misli in gorniške literature. Tako je Tine Orel z veliko osebno prizadevnostjo nadalje-

grafično podobo, ki jo je uvedel novi urednik, vnesel v revijo več živahnosti. Povsem spremenjen uredniški odbor je podpiral poglede novega urednika Planinskega vestnika, tudi dolgoletnega, vendar povsem planinskega poročevalca, sicer lektorja pri mariborskem Večeru. Milan Cilenšek, urednik, ki je uredništvo prevzel od Marijana Krišlja, se je rodil 3. januarja 1935 in ob delu končal študij slavistike na Pedagoški akademiji v Ljubljani. Z vso njemu lastno vdanostjo je spremljal planinska dogajanja, najprej na štajerskem koncu, nato pa še vse republiške planinske akcije. Po ustanovitvi PD Mariborski tisk je bil več let njegov predsednik, pa tudi vo-

Zelezja je zmanjšalo: zračni transport
Foto: P. Simenc

Počtev v strelji

Foto: P. Simenc

val delo Josipa Tominška za rast in utrjevanje slovenske gorniške kulture.

Tako kot je Klement Jug v obdobju Tominškovega urednikovanja s svojimi spisi zbujal za-

čudenje pri tistih, ki alpinizma niso razumeli ali pa niso hoteli razumeti, in navdušenje med mlado skalaško generacijo, je v Orlovem obdobju začel pisati Marko Dular in s svojim programskim spisom Razmišljanje o slovenskem alpinizmu postavil nov mejnik v umevanju novih tokov v vrhunskem alpinizmu. Dve desetletji pozneje pa je meje tega umevanja pomikal više s svojim, tudi v Planinskem vestniku objavljanim pisanjem, Nejc Zaplotnik. Vmes se je zvrstila množica alpinističnih piscev, ki so pod

dja Planinske sekcije TVD Partizan ter dolgoletni član PD Železničar Maribor in različnih organov PZS. Tenkočutno je urejal Planinski vestnik in dajal težo posameznim člankom s podnaslovi. Skozi njegovo lekturo so šli marsikateri zbornik, marsikatera prigodna publikacija in strokovno delo, saj je bil pri svojem delu hiter in temeljit. Znan je bil kot planinski vodnik in natančen vodnik pri turističnih agencijah doma in po svetu. Bil je tudi vnet društveni aktivist in trdna opora v planinskih društvih, v katerih je delal. V Planinski vestnik je prišel kot meteor in uredništvo zapustil že po letu dni – konec leta 1986.

Marjan Rztresen 1986-2001

Za njim se je uredniškega dela oprijel Marjan Rztresen, dolgoletni poklicni novinar. Ro-

dil se je 24. marca 1936 v Ljubljani, po končani klasični gimnaziji v Ljubljani se je vpisal na geografijo na ljubljanski Filozofski fakulteti, izbral pa poklic novinarja. Od leta 1952 hodi po slovenskih in tujih gorah, čeprav je v planinske vrste prišel prek jamarstva pri PD Železničar Ljubljana. Leta 1979 sta ga uredništvi Dela in Teleksa kot novinarja poslali s slovensko (jugoslovansko) alpinistično odpravo na Mount Everest. Z nje je poročal za slovenske časopise, po vrnitvi pa je napisal žepno knjigo Kruta gora, ki je postala uspešnica Cankarjeve založbe. Poleg tega, da je bil dolga leta urednik Planinskega vestnika in je nosil celotno zasnovo naše

Vatop v Triglavsko Okno: Miha Potočnik (levo) varuje Čopa, ki po polički vatopa v zanimivo plezalsko mesto z imenom Okno v vzhodnem delu Triglavske stene
Foto S. Tominešek

planinske revije bolj ali manj na svojih plečih, je v slovenskem časopisju redno objavljala članke o naših in tujih gorah, planinstvu, alpinizmu, delu gorske reševalne službe, o planinskih postojankah, zanimivih osebnostih iz vrst naših planincev in alpinistov ... Prav gotovo je njegova velika zasluga, da se je zavest o delovanju naše planinske organizacije in o dogajanju v gorah tako rekoč vsak dan širila v slovenski javnosti – tudi med tistimi, ki ne zahajajo v gore in bi sicer o njih le malo izvedeli. Njegovi članki v dnevnem časopisju, v katerih je poročal in obveščal o nevarnostih in razmerah v gorah, so prav gotovo opravili pomembno preventivno vlogo pri ozaveščanju obiskovalcev gora. Napisal je številne recenzije gorniške literature, kot urednik pomagal oblikovati zbornike, kot soavtor pa je sodeloval pri knjigi Stoletje v gorah, ki je reprezentativno zaznamo-

vala stoto obletnico ustanovitve Slovenskega planinskega društva in je temeljno delo za spoznavanje naše planinske zgodovine. Objavil je številne recenzije in članke o knjigah z gorniško in alpinistično tematiko in tudi tako prispeval k popularizaciji planinstva in alpinizma v slovenskem prostoru. V svoji knjigi Hribi nad mesti v obliki vodnika predstavlja posebnost Slovenije – namreč gore v neposredni bližini mest, na katere se ljubitelji planinarjenja lahko odpravijo celo na popoldansko potepanje. Raztresen ni namenjal novinarske pozornosti le gorniški tematiki, ampak tudi našim jamam, jamarstvu in speleologiji – to pa je pravzaprav tudi tesno povezano z gorništvom, kajti mnoge izmed najzanimivejših slovenskih jam so v gorskem svetu. Raztresen je bil glavni in odgovorni urednik Planinskega vestnika od leta 1987 do leta 2001.

Orlovo skrbno uredniško roko postajali vedno zanimivejši in prepričljivejši pripovedniki.

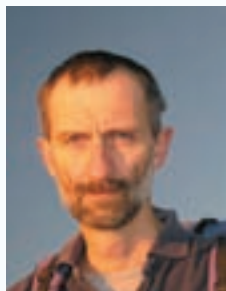
Janko Blažej je prav v času hudih alpinističnih nesreč v začetku petdesetih let odmevno pisal o krizi mlade plezalske generacije, ki jo je bilo še posebno zaznati potem, ko se je starejša, medvojna generacija z velikim dejanjem Jože Čopa in Pavle Jesihove v Triglavskem stebru, o katerem je v svojem izvrstnem slogu v Planinskem vestniku kot prvi ponavljalec smeri pisal France Avčin, v alpinističnem pogledu poslovi-la, mladi pa so se v tistih prvih povojnih letih še iskali in prav zaradi tega iskanja napravili nekaj usodnih napak. Morda je to krizo moč opaziti tudi na straneh Planinskega vestnika tistega časa, saj so bili alpinistični prispevki, ki bi odstopali od zgolj pripovedi o nekem dogodku, redki, vendar pa sta prispevka Franceta Zupana o severni steni Šit in Stazike Černič o njenem vzponu na Ailefroide v Zahodnih Alpah že napovedovala nov razcvet slovenskega alpinističnega slovstva. Med odmevnejša pisanja v petdesetih letih prav gotovo sodi prispevek Milana Pintarja o zimskem plezanju v Prusikovi smeri Triglavske stene. Drugače, tudi za manj alpinistično navdušene bralce, je o svojih gorniških potovanjih pisal Marijan Lipovšek, ki pa ga seveda prištevamo k alpinističnim piscem.

Konec petdesetih let pa se je z že omenjenim Markom Dularjem pojavil alpinistični rod, ki ni bil le vrhunski v športnem pogledu, ampak tudi, kot bi dejal Tine Orel, pismen. Tone Škarja, Ante Mahkota, Aleš Kunaver. In vrsta drugih. V Planinskem vestniku je pisalo vedno več o velikih alpinističnih dejanjih na tujem, sprva v Alpah, pozneje pa tudi v Kavkazu, Andih in nazadnje v Himalaji ter po gorah vseh celin in podnebij. Veliko je pisal in bil zelo odmeven Stane Belak Šrauf in njegov popis prvega zimskega vzpona po Čopovem stebru danes že sodi v alpinistično klasiko.

Tudi prof. Marijan Krišelj, ki je na začetku osemdesetih let na uredniškem stolu zamenjal Tineta Orla, je alpinističnemu leposlovju namenjal veliko pozornosti. V obdobju svojega urednikovanja je s svojimi uredniškimi posegi pomagal pripraviti za knjižne izdaje alpinistične spomine Pavla Kunaverja, Mihe Potočnika, Toneta Škarje in Danila Cedilnika - Dena, ki so v svojem času objavljali v Planinskem vestniku.

Planinski vestnik se alpinističnim vsebinam ni odrekal niti takrat, ko sta bila urednika Milan Cilenšek in Marjan Raztresen, zdajšnji urednik pa tako ali tako izhaja iz alpinističnih vrst in sam goji pisano alpinistično besedo. ◉

Vladimir Habjan od 2001

S septembrom 2001 je urejanje Planinskega vestnika prevzel Vladimir Habjan (rojen 18. maja 1957), ki je po klasični gimnaziji v Ljubljani končal študij sociologije. Od zgodnje mladosti je aktiven planinski delavec, deluje kot gorski stražar, planinski vodnik, alpinist in gorski reševalec. Članke s planinsko tematiko objavlja v več slovenskih časni-

kih in revijah, predvsem pa se je uveljavil kot pisec planinskih vodnikov pri založbi Sidarta in Planinski založbi Slovenije ter planinski fotograf. Pomembno je tudi njegovo delo pri izdaji izbranih planinskih spisov Henrika Tume. Habjan je povabil k sodelovanju v uredništvu vrsto priznanih planinskih strokovnjakov, predvsem publicistov, in tako rekoč prvič v zgodovini Planinskega vestnika vzpostavil uredniški odbor, ki ni »samo na papirju«. Uredništvo je z začetkom leta 2002 izvedlo vsebinsko in oblikovno preno-vo revije (to je sicer začel že Raztresen, ko je ob koncu svojega urednikovanja Vestnika prešel na barvni tisk). ◉

Prvi letnik Planinskega vestnika si lahko ogledate na arhivski strani naše spletne predstavitve

www.planinskivestnik.com/arhiv.php

Kar je zapisano, je večno in za vselej

✍ Franci Ekar

S tem izhodiščem, ki velja tudi v tretjem tisočletju, je bilo utemeljeno rojstvo mesečnika o slovenskem planinstvu – Planinskega vestnika – pred 110 leti, v letu 1895, ko so se zgodili številni kulturno-planinski dogodki, pomembni za slovensko planinstvo. Ob tem vsekakor ne smemo obiti dejanj, ki so za slovensko planinstvo še kako pomembna in neizbrisna. V avgustu istega leta je triglavski župnik Jakob Aljaž, rojen pred 160 leti, kupil svet na vrhu Triglava in nastala je znamenita pogodba, listina o nakupu 16 kvadratnih metrov, na katerih zdaj stoji Aljažev »turn« – stolp, ki mu je bil zaslužen dodeljen državni status kulturnega spomenika prve kategorije. Ob odprtju Aljaževega stolpa so prvič javno in slovesno zapeli sedanjo himno Planinske zveze Slovenije »Oj, Triglav, moj dom«. Pri tej pesmi pa seveda ne smemo pozabiti najzaslužnejšega za to, da smo Slovenci dobili in poslovenili ta napev in besedilo – Matije Zemljiča, rojenega v Gornji Radgoni leta 1873. Bil je pesnik, prevajalec in duhovnik, župnik pri Tomažu nad Ormožem. V letu 1895 je Aljaž določil tudi lokacijo za slovensko planinsko postojanko – kočo na Kredarici – in kapelico, ki so jo naslednje leto že zgradili. Za vse te za vedno pomembne zasluge je Slovensko planinsko društvo (SPD) »triglavskega« župnika Jakoba Aljaža že istega leta odlikovalo s častnim članstvom SPD. Dodelitev prvega častnega članstva v SPD je bila utemeljena tudi s tem, da je Aljaž svoj stolp in svet na Triglavu že v istem letu podaril SPD.

Slovensko planinsko društvo, ustanovljeno dve leti prej (1893), je ob prvi izdaji slovenskega planinskega glasila čutilo prav tiste potrebe in hopenja, na katere je opozoril že Franc Kadilnik z odmevno črtico, napisano devet let pred nastankom Planinskega vestnika. Napisal je enega prvih slovenskih planinskih spisov, potopis Izhod na Triglav. Slovensko planinsko društvo je bilo trdno prepričano, da bo tudi z objavljanjem pisanja o

gorah le-te približevalo ljudem ter za vedno znamenovalo in ohranjalo vsebine planinskega delovanja. Enako je hotelo pomagati tudi pri dokončni uresničitvi želje »Slovenske gore, slovenski planinski svet le Slovencem«. Zato je srečno naključje, da se je Planinski vestnik rodil prav na osmi februar, dan, ko je dr. France Prešeren, slovenski poet, odšel in postal za slovenstvo neminljiv in večen. Ta dan so Slovenci pozneje razglasili za državni kulturni praznik.

Izdaja »našega« Planinskega vestnika je prehitela kar nekaj »alpskih velesil« – Švico za devet let, Francijo celo za 30. Šele veliko pozneje so sledile tudi prve izdaje podobnih planinskih glasil v takratnih slovanskih državah. Vzglede in pogum za izdajo slovenskega planinskega glasila pa so nam dale že razvite alpske države – Avstrija, Nemčija, v kateri so planinsko glasilo začeli izdajati že leta 1875, in Anglija – ta celo že v letu 1863.

V takih razmerah je nastala ena najbogatejših izdaj nacionalne kulturne dediščine slovenstva, Planinski vestnik, ki je vseskozi ostal zvest slovenskemu planinskemu svetu in planincem in je v vsem 110-letnem obdobju trdno obdržal svoje »ledinsko« ime.

Politični stresi in vnos novih političnih idej in usmeritev v letu 1946 tudi planinstva niso obšli. V Ljubljani so hoteli Vestniku spremeniti ime v »Triglav«, nato v »Gore in ljudje«. Drugo je za slaba tri leta tudi obveljalo, vendar se je na močno zahtevo planinske in alpinistično ozavešenih avtoritet, jeseniških planincev, alpinistov in gorskih reševalcev, naj se slovenskemu planinskemu glasilu vrne ime »Planinski vestnik«, obdržal prvotni naslov. Tako je ostalo do danes in zanesljivo bo tudi jutri. Podobne pobude so bile tudi za krovno planinsko organizacijo, da bi ohranili ustanovitveno ime »Slovensko planinsko društvo – SPD«, ki pa se vseeno ni spremenilo in je tako ime ostalo primerljivo z ostalimi planinskimi zvezami v evropskih alpskih državah.

Pomembno je tudi to, da je Planinski vestnik izhajal ves čas. Okrnila ga je le prva svetovna voj-

na v letu 1915, ko je bila izdana tudi zapoved armadnega poveljstva, »da je vsem civilnim osebam prepovedano hoditi v gore«. In tako je planinstvo med vojno popolnoma ohromelo. S planinci je ostalo le deset številč VESTNIKA, ki so jim omogočile, da so vsaj v taki obliki lahko obujali spomine, ohranjali stik z gorami in gojili močne želje po čim prejšnjih vnovičnih srečanjih z njimi.

Življenje, pot, cilje in vsebinske ter duhovne vrednote so glasilo dajali uredniki Planinskega vestnika. Še posebno sta se zapisali v zgodovino dve spoštljivi uredniški legendi. Josip Tominšek je v Kranju poučeval na klasični gimnaziji, bil ustanovni član kranjske podružnice SPD in prav v Grintovcih in Storžiču ter v njuni sosesčini doživljal vrednote in ljubezen do gora. Gore so mu pomenile oporo, moč, energijo in duhovnost, tudi za urednikovanje. Enako goram vdana, skromna, plemenita in srčna duša je bil Tine Orel iz Trzina, ki je bil pravi planinsko in literarno dovršeni ambasador in je planinski navdih prav tako črpal in krepil v Grintovcih.

Vestniku so dale pomembne vrednote tudi druge velike osebnosti, denimo alpinist in gorski ideolog Klement Jug, pa dr. Henrik Tuma, (letos je minilo 70 let od njegove smrti), ki je pionirsko raziskoval in razkrival neznana, še neodkrita področja gorskega sveta, še posebno Julijcev in proučeval vrednote in pomen alpinizma. Planinski vestnik je postal ena največjih kulturnih zakladnic slovenskega planinstva, h kateri se vedno znova vračamo s spoštovanjem. Tudi danes, ko vsak dan lovimo čas, lahko damo uredniškemu odboru in uredniku veliko priznanje, da Vestnik še vedno ohranja kanček nekdanje prvobitnosti in izvirnosti, da še vedno zbližuje ljubitelje in obiskovalce gora, da kritično, strokovno, objektivno informira, sporoča, razkriva, kaj je dobro za gorsko-planinski svet, nas vabi na nova območja, seznanja z novostmi in preventivo. Lahko tudi priznamo, da se odbor distancira od samozadovoljstva. Da išče vedno nove izzive in vizije v literarno-dokumentarnih planinskih spisih, da si prizadeva za svetovno primerljivost. Planinski vestnik je bil ves čas aktiven spremljevalec alpinizma, novih vzponov, odprav in odmevnih alpinističnih dogodkov, ki so »krona« slovenske planinske organizacije. Spremljal je alpinistične dogodke, vsaki odpravi je namenil

Više

*Vrhovi gora mi nudijo
zavetje pred vsiljivci.
Veter odnaša
odmev mojih pesmi.
Tišina trepeta.
Ovija me v omamo.
Price lebdijo pod modrino
in s sunkom vetra odletijo.
Zaprem oči.
Vidim jih kako svobodne
preletavajo strmine
in se dvigajo vedno više ...*

Slavica Štirn

pravo, objektivno mesto, obseg in prostor. Prav tako je posvetil veliko pozornosti prvemu slovenskemu osemtisočaku – Makaluju, prvič osvojenemu pred petdesetimi leti. Letos slavimo trideseto obletnico dne, ko je prvi Slovenec stal na vrhu te mogočne gore, in še zdaj poudarjamo, da je bil to še posebno viden rezultat uspešne združitve alpinistične dovršenosti in odlične organizacije. Pisanje in knjiga o Makaluju pomenita tudi uspešen dosežek kulturne, literarne alpinistične ustvarjalnosti. Ob boku Planinskega vestnika so se začele pojavljati alpinistične, ekspedicijske ideje, to pa je še kako velik uspeh in pomembno ne samo za planinstvo, ampak za vse slovenstvo, kajti narod, ljudstvo in državnost se cenijo tudi po takih dejanjih; po njih se ocenjujemo in primerjamo z razvitim alpskim svetom in državami. Planinska zveza je ob tem cenjenem jubileju lahko še kako ponosna na kakovost, zanesljivost in pozitivni odmev, prehojeno pot, vsebine in obseg Planinskega vestnika. Planinec, alpinist, vodnik ..., član planinske organizacije, planinskega društva, je popoln in resnično pripada planinski organizaciji šele takrat, ko ima glasilo v nahrbtniku ali doma na polici – ko je zanesljiv naročnik našega stodesetletnega slavljenca Planinskega vestnika, glasila Planinske zveze Slovenije. ◉

Marijanu Krišlju ob slovesu

Govor na pogrebu

Spoštovani Marijan!

Nedolgo od tega – dve ali tri leta nazaj – sem med brskanjem po knjigarni odkril Tvoje pesmi, Ostrnice. Dvakrat, trikrat sem jih prebral in videl tisto, kar mi je prvič ostalo skrito: komaj vidne žalne nitke so se vlekly čez lepoto verzov. A tak je pač duh pesnikov, sem si mislil. Kmalu po tistem sem Ti ob naključnem srečanju – bilo je zadnje – čestital in povedal, da si me s pesmimi presenetil. »Nekoč moraš dati ven, kar nosiš v sebi,« si rekel. Nič pa nisi rekel o kaki prihodnosti, o delu, in to se mi je zdelo nenavadno. Šele zdaj razumem. Kot šele zdaj razumem Tvoje verze na križu vrh Storžiča. Takrat sem jih le občutil. Vse to je bilo že tiho poslavljanje.

Kdaj se je začelo moje znanstvo s profesorjem Marijanom Krišljem, kot smo ga takrat vsi klicali, niti ne vem, a gotovo je z radijskimi oddajami Odmevi z gora – bilo jih je vsaj 800 – postal ključni posrednik planinske ideje široki javnosti. Skozi njegove oddaje so spregovorili planinci, alpinisti, gorski reševalci, njihove literarne izpovedi je oplemenitil z glasovi dramskih igralcev, planinstvo je postalo kultura za vse. K tem oddajam je povabil tudi mene. Nastalo je petnajst nadaljevanj in te zgodbe so se Marijanu Krišlju zdele dovolj zanimive, da jih je uredil za mojo prvo knjigo Stene mojega življenja. To je bilo leta 1975 in v naslednjih letih je priredil in pomagal izdati podobne knjige še Pavlu Kunaverju, Danilu Cedilniku, Levu Svetku in Dušanu Jelinčiču. Slovenski jezik, slovenske gore, slovenski narod, slovensko planinstvo; to so bile zanj svetinje, ki jim je služil. Napisal je nekaj scenarijev za televizijske »planinske« filme, najbolj znana pa je bila nanizanka V hribih se dela dan, ki je opisovala popotovanja po Slovenski planinski poti, transverzali od Maribora do morja. Pisal je tudi sam, a še v njegovih delih so z njegovimi besedami spregovorili drugi. Prva knjiga z naslovom Mount Everest – Sagarmatha

je bila po radijskih poročilih iz baze pod Everestom sestavljena zgodba o odpravi leta 1979. Odpravi jo je podaril že ob njeni vrnitvi v Slovenijo. Naslednja je bila Zlata naveza, povzeta po pogovorih z Miho Potočnikom o njegovem plezanju z Jožo Čopom in Stankom Tomiškom, za njo pa sta prišli še Gore v ljudeh ter Jakob nad Preddvorom. V letih od 1980 do 1986 je bil urednik Planinskega vestnika.

Sam ni bil alpinist, a najbolj ga je zanimal prav alpinizem – predvsem alpinisti in tisto najgloblje v njih, kar jih žene, preganja in pomirja. Tako je prav ob 20-letnici naše odprave na Everest izšel Lotosov cvet, romanizirana resnična zgodba odprave, skoraj psihoanaliza posameznikov, ki jim je zaradi resničnosti spremenil imena. Mislim, da je mesece ali celo leta poslušal magnetofonske trakove, ki so bili takrat posneti, iz odtenkov glasov sklepal na občutke in čustva, si vse to zapisoval in skušal izluščiti bistvo. »Skrivnost našega življenja je shranjena v biseru v lotosovem cvetu ... In ta biser čuvajo bogovi.« Nemir in hrepenenje »junakov« njegovega Lotosovega cveta sta se naselila tudi v pi-

satelju samem in ga nista izpustila, dokler se skozi venčne liste lotosa ni dokopal do sredine cveta – a prav do bistva, do samega bisera, se v tem življenju pač ne pride. Bi prišel še globlje, če bi bil sam alpinist? Ali pa se mu je – občutljivemu in skrajno kulturnemu človeku – zdelo, da bi mu zunanja grobost pokvarila tisto globljo podobo, ki jo je videl ali slutil v alpinizmu? Morda je le hotel ohraniti svojo svobodo, neodvisnost. Tudi najino dolgo znanstvo je bilo v bistvu veliko prijateljstvo, pa vendar brez dotikov, ki bi bili lahko boleči. Hote ali nehote pa mi je postal merilo za visoko vrednost.

Zares in popolnoma njegove so Ostrnice, z njimi se daje na vpogled – pa tudi tu ne čisto naravnost. Prispodobe, parabole, simboli. Tudi črna noč, minevanje, kazni za pohlep. In odrešitev v naravi, nad njo, v Bogu. Ves čas pa roka ob njem, na katero se opre – da ne bi padel in da ne bi vzletel.

Spoštovani Marijan, zares Tvoje so pesmi, zares Tvoj je Storžič – in Tvoj je križ na njem. Nekoč sem pod večer prišel na vrh, sonce je svetilo že rdeče, mlad par je gledal v dalj, na novem križu sem prebral Tvoj verz: »Križ je tu, za tebe in za mene ... Zamere zemske ni nobene; naj se v razgledu duša razodene, kot v snu!«

Pogledal sem dol v temneče podnožje in Te poklical; kako vesel sem, da sem Te takole srečal, v verzu, ki so ga zlatili zadnji žarki. – Lepo počivaj, dragoceni človek.

*Tone Škarja, podpredsednik
Planinske zveze Slovenije*

Marijan Krišelj

Rojen je bil 15. 8. 1931 na Visokem. Za diplomsko nalogo na slavistiki ljubljanske Filozofske fakultete je prejel študentsko Prešernovo nagrado. Že kot študent je delal na Radiu Slovenija in tam ostal dobrih 40 let – do upokojitve. Bil je član igralske skupine, nato napovedovalec, novinar, poročevalec, lektor, urednik, mentor in vzgojitelj mladih napovedovalcev, ob tem pa še strokovnjak za radijski govor in izdajatelj strokovnega radijskega časopisa. Ob tem je vse življenje delal v kulturnih društvih domačih krajev. Za slovensko planinstvo je najpomembnejše njegovo delo na radiu. Ustvaril je več kot 800 tedenskih oddaj z naslovom Odmevi z gora in Nedeljska popotniška torba, bil je pisec scenarijev za TV-film V kraljestvu Zlatoroga in nanizanko V hribih se dela dan. Avtorjem besedil iz radijskih oddaj je uredil in pomagal izdati pet knjig, sam pa je napisal dve o odpravi Everesta 79 ter svojo pesniško zbirko. Šest let je urejal Planinski vestnik in si posebno prizadeval za kulturo, lep jezik, leposlovje ter alpinizem in himalajizem. V decembru 2004 ga je PZS odlikovala s svečano listino Planinske zveze Slovenije in le tri tedne pozneje – 4. januarja 2005 – je po daljši boleznii umrl. Pogreb je bil 7. januarja v Predvdvoru.

Tone Škarja

Iz knjigarne Konzorcij, Mladinska knjiga

V četrtek, 24. februarja 2005 ob 18. uri nas bo v knjigarni Konzorcij, Slovenska 29, Ljubljana, obiskal STIPE BOŽIČ, avtor knjige SEDAM VRHOVA. Kot sogovornika pričakujemo tudi Vikija Grošlja in Marjana Raztresna. Večer bo avtor popestril z diapozitivi. Vabljeni

V nadaljevanju te posebne številke smo ponatisnili izbrane članke oziroma dele prispevkov iz starih Planinskih vestnikov. Predvsem smo skušali prikazati odsev časovnih obdobj, v katerih je izhajal. Upamo, da se vam bo zdel zanimiv in zabaven tako kot se je nam zdelo listanje po starih revijah.

1895, str. 28

„Planinski Vestnik“ ne bode potreboval veliko podpore od društva. Polovico stroškov bodo pokrili inserati, vsaj četrtino naročniki, in le ostale bode založilo društvo. Odpadejo pa vsled tega stroški za različne tiskovine, za katere je društvo doslej precej izdajalo. Rodoljubni pisatelji pa bodo podpirali list brezplačno s svojimi proizvodi. S tem je storilo društvo izdaten korak naprej.

Društva osoda in procvit pa sta tudi odvisna od slavnega občinstva s tem, da nas izdatno podpira gmotno in duševno.

Vsi skupaj pa hočemo vso svojo moč zastaviti v procvit temu prepotrebemu društvu, da bode svoji vzvišeni nalogi kos. V to ime Vam vsem častitim navzočnim zborovalcem ključem srčno: dobro došli!“

Načelnikovo poročilo in pozdrav je zbor z navdušenjem in odobravanjem vzel na znanje.

Odlomek iz Poročila II. rednega občnega zbora SPD

1895, str. 62

Prošnja do častitih društvnikov.

Vse čast. društvnike uljudno prosimo, naj blagovoljno skrbе za to, da dobode „Plan. Vestnik“ kar največ mogoče naročnikov. Zlasti bi bilo leleti, da si ga onislijo vsa bračna društva, čitalnice, gostilnice, kavarne in kopališča. Radi bi tudi, da bi nam čast. člani pošiljali zanimive dopise, če tudi kratke, o turistikih in raznih popotnih in prometnih razmerah po svojih krajih. Kolikor več bode imel list naročnikov in dopisovalcev, toliko lepši in zanimivejši bode in toliko laže in uspešneje bode opravljal svojo nalogo v čast in korist domoeini slovenski.

1895, str. 108

Društvene vesti.

Ustavili smo „Plan. Vestnik“ s to številko vsem onim p. n. udom in naročnikom, kateri niso še plačali udnine, oziroma naročnine. Ako plačajo, dobodo lahko pozneje vse številke.

Aljažev stolp na Triglavu.

Dne 7. avgusta opoldne je prvokrat sonce obsijalo najvišjo stavbo na Slovenskem, ki jo je tako duhovito zasnoval vlč. gospod župnik J. Aljaž in po njegovem načrtu tako lepo izvršil g. Belec, kleparski mojster v Št. Vidu nad Ljubljano. Ta dan bo z zlatimi črkami zapisan v zgodovino slovenske turisticke.

Težavno je bilo spraviti stolp na vrh Triglava. Šest korenjakov, ki so od mladega vajeni hoji po njega strminah, je znosilo v tednu dni posamezno, 15 do 20 kg težke kosove na višino. Tukaj so jih sam g. Belec in štirje pomočniki zopet v petih urah sestavili, staknili, zadržali in na vse strani pričvrstili. Štiri močne bakrene vrvi, katere so vrhu stožaste strehe zavite v klobčič, so izpeljane v skale in vanje krepko pritrjene, peta bakrena vrv pa drži v bližnje snježišče na severni strani kakih 30 metrov daleč. Le-ta boče bolje odvajala strelo od stolpa ter od klinov in žrebljev, ki so zabiti v skalovje in zaliti s cementom. Stavba je okolo in okolo obložena z 1 m visokim kamenenim zidom, da boče uspešneje kljubovala viharju. Vrata so majhna zato, da burja nima tolike moči; zapirajo se sama. Zunaj stolpa je edino slovenski napis, znotraj pa glede strele svarilni napisi v slovenskem, nemškem, laškem, ruskem, francoskem in angleškem jeziku. Ob notranji steni je razpeta sloveča Bernhardova Triglavska panorama z imeni vseh vidnih vrhov in krajev; po njej se vsakdor lahko razgleda široko po prekrasni zemlji, ki se razgrinja pod njim z vso svojo mirno veličastnostjo. Prozorov ali oken je osem v dveh vrstah. Skozi štiri gornja gledaš lahko stoje, skozi štiri spodnja pa sedé. Šipe so premične in se lahko snamejo, če hoče gledalec nu odprtino nastaviti daljnogled. V stolpu se nahajajo dve polici, dva samovara, šest kositrnih kozarcev, dve volneni odeji, trije stoli, barometer in vpisna knjiga. Toplomer je nameščen zunaj.

Stolp je izdelan iz najboljše železne kovine tako solidno in praktično, da se mu ni prav nič bati ne burje niti strele. Edino šipe utegne strela pobiti, zato pa jih bo vedno pod skalo pripravljenih v nadomestilo. Izkušeni, osiveli vodniki in delavci, ki so bili že neštivilnokrat na Triglavu in do dobra poznajo silne elemente, zatrjujejo, da nikakor ne bo strela uničila stolpa.

Vse stroške za ta imenitni razglednik in zavetnik je založil njega izumitelj vlč. gospod župnik Aljaž, ki je že od leta 1887. snoval sodaj srečno izvršeni načrt. Iz sreca mu čestitamo na popolnem uspehu in na neomejenem priznavanju, katero mu ustno in pismeno izražajo najodličnejše osebe, turisti in turistinje prve vrste. Dosedaj je prejel že nad dvajset pravih slavospevov za svoje delo. Naj mu bo ta hvala nepristranskih ljudi najlepše povračilo za njegovo domoljubno požrtvovalnost, katero so nekatere domače kukavice htele prešerno ujesti, pa tudi veselo bodrilo za izvršitev vseh plemenitih namer v čast in slavo preljube slovenske domovine. Bog vsemogočni pa mu brani trdni stolp ter čuvaj vseh nezgod domačine in tujee, ki bodo iz njegovega varnega zavetja občudovali prelepo stvarjenje božje!

Aljažev stolp vrhu Triglava (2864 m).

1895, str. 140

Aljažev stolp je pretrpel že dva najhujša orkana: prvega še tist teden, ko je bil postavljen, drugega pa naslednji teden. Šli so gledat nejeverni Tomaži iz Dežmanove koč, katero je kar gugalo in lomilo, a stolp je stal neomajan, popolnoma nepoškodovan od zunaj in od znotraj, kjer je bilo vse v najlepšem stanju. Sama nebeška moč je preskusila to krasno stavbo in izpričala nje trdnobo, porazila pa zlobno modrovanje klevetnikov naših.

Ob novem letu.

današnja številko smo završili prvi letnik „Plan. Vestnika“. Ob tej priliki pristrčno zahvaljujemo vse sotrudnike, ki so nas tako vztrajno podpirali pri delu, katerega se je „Slov. plan. društvo“ s tolikim veseljem prijelo v pospeh slovenskega planinstva. V plačilo jim bodi prijetna zavest, da so delali v čast slovenske domovine, v slavo nje prirodnih lepote. Naj se z nami vesele priznanja, katero je dosegel „Planinski Vestnik“ vsepovsod. Slovenci ga radi čitajo, spisi njegovi prijajo njih čuvstvu. Upamo, da nas skoro pohvalijo tudi nekateri, ki nas sedaj še prezirajo nehote, natihoma pa priznavajo, da je naše delo dobro, plemenito. „Planinski Vestnik“ pa tudi zastopa težnje, katere morajo ugajati vsakemu, ki res ljubi dom in rod svoj. Krepko poudarja naše pravice do zemlje domače in zvesto čuva, da nam jih nič ne otmo.

Kakor letos, se bomo trudili tudi l. 1896., da bode list res dostojen zastopnik slovenske turistike, da bode prijeten vsakomu, bodisi pripadnik te ali one stranke. Prosimo pa vse č. člane in naše prijatelje, naj nas marljivo zalagajo s spisi in vestmi in priporočajo naše glasilo, da se še bolj razširi, še bolj utrdi.

Končujemo, želeč vsem srčno in veselo novo leto, v katerem naj bi dočakali, da bi vsaj ideja, katero mi gojimo, združila vse, ki resnično ljubijo prelepo domovino slovensko, katero nam Bog ohrani srčno in veselo.

1895, str. 79

Koča v Vratih. Tri ure daleč od Mojstrane proti koncu veleromantične doline Vrata (okolo 1000 m visoko) postavi tudi naše društvo majhno leseno kočo, ki bode namenjena zlasti tistim, kateri radi ogledujejo strne gore od zdlaj; jako dobro pa bode služila tudi pravim turistom v prijeten odpočitek, ali kadar bo treba vedriti. Imela bo verando pa še streho napuščeno, da najde vsakdo lahko zavetja pod njo. Deset minut pred kočo je pastirski stan, kjer bo dobiti okusnega mleka, ne daleč pa izvira bister studenec. Koča bode gotova že konec junija meseca, ter takoj tedaj otvori društvo novo zavetišče.

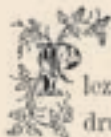
Božičnica „Planinskih piparjev“. Tudi preteklo leto 1895. so napravili „Planinski piparji“ božičnico, in sicer na prijaznem Rožniku dne 25. decembra. Ta sveti dan so se zbrali zvečer v posebni sobici gostoljubne hiše Peršinove. Izboja je bila okrašena s planinskimi spomini, sredi sobe pa se je lesketala čarobno ozaljšana smreka, kibeč se od nebrojnih darov, s katerimi so jo piparji obložili. Ko je častita gospodinja izmolila po starem slovenskem običaju očenaš, je otvoril nadpipar slavnostni večer s srčno željo, da bi se zbrana družba po stari navadi „Planinskih piparjev“ prav prijateljski zabavala nekoliko ur. Glasila se je potem tamburica, odmevala pesem in vrstila se zbravica za zdravico: prva je veljala seveda „Slov. plan. društva“ procvitu in napredku. Srčna hvala je donela tudi gostoljubni družini Peršinovi, od katere so se morali piparji le prehitro posloviti, kajti čas skupnemu veselju je potekel in mudilo se je že domov. H.

1896, str. 88

O plezanju po visokih gorah.

Spisal L. Wölfling.

Plezanje po visokih gorah je umetnost, katere se treba učiti, kakor vsake druge spretnosti. Izurjen plezalec je tudi dober gorolazec.

Plezanje po strmi steni navzdol se zdi nekaterim težavnejše, nego po njej navzgor. Slabó izvežban plezalec pleza navzgor pravilno, navzdol pa neokretno; dostikrat celo pot izgreši, zlasti kadar je stena zelo strma, da ni videti znamenj. Zato je potrebno, da si zapomniš smer in si dobro ogledaš pot, kako je udelana; potem boš veliko lažje in varneje plezal navzdol.

Kadar stojiš na strmi steni, pa ne vidiš pota, moraš oprezno navzgor plezati in pazljivo gledati, kod so držaji za roke in stopinje za noge; pozorno prebiraj držaje z levo in desno roko. Za prijemanje so dobre tudi razpokline. Vedno se pa oziraj nazaj in navzdol, da si zapomniš pot za hojo navzdol. Kdor začne že mlad na gore laziti, niti ne bo vedel, kedaj se je usposobil za plezanje; njemu je prav lahko ubrati pravo pot nazaj.

Tema članka je bila za podstavo angleškega alpinista Denta znamenita knjiga „Mountaineering“, in sicer nje nemška izdaja, katero je priredil s tremi sodrudniki Walther Schultze, a izdala in založila z naslovom „Hochtourer. Ein Handbuch für Bergsteiger“ knjigo-trica Duncker in Humboldt v Lipskem. Le-ta tvrdka je prijazno posodila tudi klikejev iz te knjige za naš list.

Po strmini se prav lahko izgreši sled; kadar torej plezaš navzgor, si po-
 znamenuj pot s papirnimi odrezki, ali pa si postavi kamenitnike (kupe iz kamenja),
 katere zapaziš že od daleč.

Navzgor je težavno plezati prvemu plezaleu (predniku), navzdol pa zadnjemu.

Na prelazu.

Navzdol se pleza na dvojen način: ali tako, da imaš obraz obrnen proti
 steni, kakor da bi plezal po lestvici navzdol, ali pa tako, da se pritisneš s hrbtom
 ob steno. Če je stena strma, se na drugi način brez nevarnosti pleza; kajti držaje
 je lahko poprijemati, noge lahko trdno postavljati in stopoma navzdol plezati.

Gorolazec, ki je več in izurjen plezalec, pleza zmerom molče in pazi posebno, kadar ima slabo stališče, da ne ruši in lomi rahlega in prhkega kamenja; on premisli in preudari vsaki korak in se ne prestopi, dokler nimajo roke in noge

Na sneženem ostrem grebenu.

trdnega stališča. Kadar preti nezgoda, ali kadar vidi, da je pot nehodna, postoji in opozori tovariše na opasnost.

Na strmini imajo roke največ opravka; z njimi moraš neprenehoma ravnati trdne stopinje nogam. Leva roka prime prva za držaj, potem desna nekoliko

više, in kadar ga držita obe prav trdno, se nasloniš na steno in poiščeš varno in držno stopinjo nogam. Če nima strma stena nobenega pripravnega pota, se je treba navzgor ridasto pomikati. Mnogokrat priplezaš do sten, po katerih ne moreš niti naprej, niti nazaj plezati; pomagati si moraš tedaj tako, da poiščeš držaje in stopinje, četudi slabe, pa plezaš pozorno črez skalovino.

Na strmokasti steni, nagneni 25°—30°, stoji varno dobro izurjen hribolazec.

Po visokih gorah pokriva skalovje gladka ledena skorja; po njej je težavno in nevarno korakati, dobro pa služijo krampeži po takem svetu.

Na strmi steni.

Hitro plezanje je opasno. Kdor počasi in pozorno pleza, pleza tudi spešno in srečno.

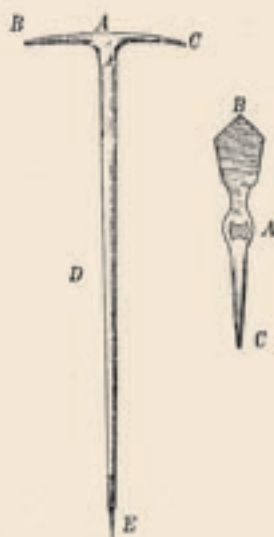
Plezanje po snežiših in lediših je večinoma težavno. Vrv, pravilno rabljena, dostikrat odvrne pretečo nezgodo tod, kakor tudi na skalni strmini. Izurjen vodnik pa opravi nespretnega gorolazca črez snežene in ledene stene.

Kadar prideš na sneg, kateri ni trd, moraš stopiti trdno, da si tako napraviš varno stopinjo.

Na zmrzli steni, katera je zelo strma, moraš krampeče rabiti. Na ledeniku si sekaj stopinje z ostrim robom cepinovim, takisto tudi na ledeni strmini. Izurjen plezalec si useka z enim udarcem stopinjo. Kadar imata obe nogi trdno stopinjo, zapiči ostrino v led, potem usekaj stopnico in stopoma korakaj čez steno.

Cepin je gorolazcu tako potreben, kakor vrv. Dolg bodi 1-20 m; vodniki imajo nekaj krajšega. Veliko slučajev je, ko ti je cepin v večjo podporo in pomoč, nego gorska palica.

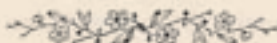
Cepinov držaj (cepinovec) je navadno iz jesenovega ali javorovega lesa. Debel je na gornjem koncu 11 cm, 15 do 18 cm niže še 10 cm; dotlej je obel, potem pa se bolj in bolj zožuje in zaokrožuje ter je kakih 30 cm nad spodnjim koncem že popolnoma okrogel. Najtanjši je cepinovec ravno nad obodcem z jekleno ostjo. Na gornjem koncu je s kobami pritrjena kopača, ki je z njimi vred narejena vsa iz enega samega kosa jekla ali železa. Krajša stran kopače se imenuje lopata, daljša pa ostrina. Od ostrorobe lopate pa do konca ostrine je 27 cm razdalje.

Cepin.

A. Kopača, B. Lopata, C. Ostrina.
D. Cepinovec, E. Ost.

(Dalje in konec pribošljč).

VABILO

na

slavnostno otvoritev Triglavске kočе

„Slovenskega planinskega društva“

katera se bode vršila

v ponedeljek, dne 10. avgusta t. l.

na Kredarici.

O plezanju po visokih gorah.

Spisal L. Wölfling.

(Dalje in konec).

Cepin je pri plezanju po skalinah navzgor in navzdol zelo važen. Z njim deliš in preizkusiš stopinje, da varno korakaš po ledu in skalovju.

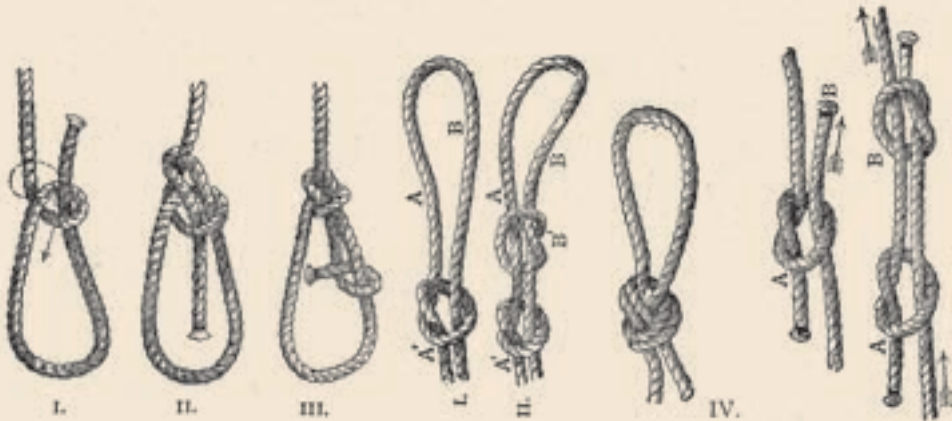
Navzdol plezaje, primeš za kopačo z desno roko, z levo pa za cepinovec in, nazaj naslonjen ob cepin, se pomikaš dalje.

Vrv je na ledišču tako potrebna, kakor na strmini, bodisi pri plezanju navzgor ali navzdol. Zelo pa moraš paziti, da plezaš pravilno. Ko plezaš navzdol, mora biti vrv jako napeta. Na strmkasti steni potrebuje vsaki plezalec 30 m, na zelo strmi pa 6 m vrvi. Za vsako zanjko je treba 1-35 m vrvi. Če je troje plezalec, naj bo od enega do družega 4-5 m proste vrvi.

Vodniki so zelo potrebni po težavnih in nevarnih stenah. Vsaki plezalec mora imeti dva: eden gre pred njim, drugi pa za njim.

Če plezaš brez vrvi, moraš vedno biti pred vodnikom.

Zanjke se delajo na načine, ki jih kažejo naslednje podobe:

Oba konca vrvi morata biti dobro zvezana. Vozel od zanjke bodi na levi strani plezalec, da lahko prosto giblje z desnico.

Gorolazci, kateri plezajo brez vodnikov, morajo biti vsi korenjaki, dobri plezalec in zelo izkušeni. Najprimernejše je, če jih lazi četvero v družbi. Na ledišču je zelo paziti, kako široke so razpoke, da se lahko pravilno rabi vrv. Stopinje naj seka le veščak, zato bodi on prednik.

Plezati se naučiš le z dobrimi vodniki, če laziš z njimi v visoke gore najmanj štiri poletja.

Pečnica in kraljeva roža. Slov. planin. društvo je vložilo prošnjo na slavni deželni odbor kranjski zaradi izposlovanja zakona v varstvo planik ali pečnice (*Gnaphalium Leontopodium*) in kraljeve rože (*Daphne Blagayana*).* Opazovalni smo že več let, da preti pogin krasnima evetkama naših planin. Temu pa niso krivi hribolazci, ki pač radostno trgajo te evetke, temuč dobičkaželjni domačini in ljudje, ki tržijo s pečnicami in kraljevo rožo in jih izkrivajo s koreninami vred. Vsako leto prihaja na Stel neznan mož iz Koroškega in potrga pečnice s koreninami vred ter jih potem prodaja. Na Črni prsti ima svoj bogati plen neki človek iz goriškega Loga ter zasaja pečnice v navlašč za to prirejenem vrtu in jih razpečava v Gorico in Italijo. Drugi zopet pleni po Ročici in bližnjih gorah. Nič bolje se ne godi „kraljevi roži“, katere se zlasti mnogo prodaja po Ljubljani na trgu in pri vrtnarjih. Treba tudi varovati to priljubljeno duhtečo evetko, ki se nahaja le v Polhograjskih dolomitih na Kranjskem in v Bosni. Prihodnjič več o tem.

1896, str. 182

Radi ruvanja planik je bil kaznovan, menda na Kranjskem prvi, Janez Rekar po domače „Roža in Jaga“ iz Mojstrane. Okrajno glavarstvo radovljiško ga je obsodilo na 6 ur zapora.

Meteorologična opazovalnica na Kredarici. S pričetkom letošnje sezone otvori Slov. plan. društvo na Kredarici meteorologično opazovalnico, katero izdatno pospešuje centralni meteorologični zavod na Dunaju in slavna tukajšnja deželna vlada. Opazovalnica bode imela sledeče instrumente: Aneroiden barometer, dva termometra, poli-meter (higrometer), dežemer in snegomer, vetrnico, solčno uro, kompas ter termometer za maksimum in minimum. Večino teh predmetov in tiskovine posodi brezplačno imenovani Dunajski zavod. Opazovalnica bode druge vrste. Opazoval bode novi gospodar naše koče na Kredarici ter redno poročal na Dorje. Za to opazovalnico, ki bode velike važnosti, je živahno zanimanje. — V prihodnji številki priobčimo večji članek o meteorologičnih opazovalniših.

PLANINSKI
VEŠTNIK.

Glasilo „Slov. plan. društva“

Štev. 1.

V Ljubljani, dne 25. januarja 1900.

Leto VI.

1896, str. 192

Kaj bodo naši potomci s Triglavom počeli?

(Bolišne sanje Aljaževe).

V duhu vidim električni vlak iz Luknje na Triglav in vrhu Triglava „Grand-Hotel“. Od kod pa vzemo gonilno moč? Iz Soče blizu Baumbachove koče, kakih 7 km daleč, nekoliko tudi iz Zadnjice, ki izvira iz Triglava. Po grebenu od Luknje do vrha Triglava je precej varno pred plazovi, in torej vsa naprava omogočena, če se dobi — denar. Trst in druga mesta bodo vsled novih in cenejših železnic v prihodnjosti bližnji sosedje našega častitljivega Triglava, naprava bo nesla, in če je to, tudi židje radi založe denar. Naše društvo te železnice ne bo oviralo in zavidalo, kakor nekateri neprijatelji nam nasproti postopajo.

Krasno kapelo Lurske matere Božje stavi vlč. gospod župnik Aljaž ob ozadnji strani Triglavske koče, 4½ m proč od nje, s pomočjo blagih dobrotnikov, duhovnikov in drugih. Naš dični častni član je poč vreden nazivala, katero mu je nadel prof. dr. Frischeauf: *Der unvergleichliche Aljaž*. Mi mu najiskreneje čestitamo na izvrstnem zamisleku, ki živo priča o njegovi prisrčni vnemi za vse, kar je Bog najlepšega vsadil človeku v sree.

Triglavsko koča na Kredarici. Vsi turisti, domači in stranski, zlasti Dunajčanje so polni hvale o novi naši koči na Kredarici. Nje prekrasna lega, veličanski razgled, ki se neoviran odpira že izpred nje, bližina Triglava, izvrstna uredba in oprava trdne in lične stavbe: vse to imponuje vsakomu, ki pride na Kredarico. Prof. dr. Chodounsky je dejal, da ni še videl tako izborne koče nikjer dosedaj. Koča se bo že letos tudi gmotno dobro obnesla.

Vstopnina in prenočnina v Triglavski koči na Kredarici. Vsak turist brez razločka plača 20 kr. vstopnine in za vsako noč 1 gld. prenočnine. Člani „Slov. plan. društva“ ter njega podružnic in člani drugih planinskih in turistovskih društev (klubov) brez razločka plačajo le po 50 kr. prenočnine. Dijaki so prosti oboje pristojbine, toda le proti legitimaciji našega društva.

1896, str. 184

Mlada turistinja je enajstletna Tilka Šmid iz Podgorja na Štajerskem, ki je dne 6. okt. t. l. potovala iz Solčave skozi Robanov Kot, katerega se nekateri radi izogibljejo, v Koebekovo kočo, drugi dan pa na Ojstrico, Škarje, v Logarjevo dolino in v Solčavo. Živela!

1896, str. 154

Tat je ulomil v nemško kočo na Korošici pod Ojstrico ter odnesel okoli 5 gl. denarja. Sumni se, da je to storil neki mož s Koroškega, ki je korenine kopal ter se nekaj časa tam okoli klatil. Bil je tudi pri Koebekovi koči. Tako zločinstvo je najostreje obsojati.

V Ljubljani. Januarski 1905. I. VII, št. 1.

V Ljubljani. Decembarski 1901. I. VII, št. 12.

Črtice s potovanja hudomušnega Janka.

Spisal J. M.

Gospod urednik! Oprostite, prosim, da Vas nadlegujem. Zvedel sem namreč, da Vam je dal neki Janko na razpolago popis svojega potovanja, da ga priobčite v „Vestniku“. Svarim Vas pred njim. Zakaj lagal je v teh „črticah“, kakor sam menda imenuje svoj spis, kar je le mogel, in s tem je že veliko povedano. Že v vrodu je najmanj desetdeset odstotkov zlaganega — verjeti se mu sme samo deset odstotkov kakor Arabcu. Piše menda, da je zato sam potoval, ker ni dobil nikogar, ki bi šel z njim. Mu li verujete? Ne bodite tako lahkoverni! Niti prosil ni nikogar, da bi šel z njim, ker je naravnost hotel iti sam. In zakaj? Povem Vam takoj. Lansko leto je tudi popisal neko potovanje, in bilo mu je silno hudo, da je moral le resnico pisati, zakaj srčno rad bi bil lagal. Toda na poti mu je bil njegov tovariš, ki ga je spremljal in bi bil lahko odkril vse njegove laži. Letos je pa drugače ukrenil. Odpotoval je namreč raje sam, že namenoma, da bo to pot popisal in se zraven debelo lagal. Seveda potem bi si mel roke in si mislil: „Ali sem jih nabrisal!“ Tega veselja mu pa nisem privoščil. Zato sem ga sklenil spremljati na njegovem potu, ne da bi on vedel za to. „Kako je bilo pa to mogoče“, si bodele mislili. Prav lahko! Praded nekega pradeda mojega starega očeta je kupil staro kučmo, ki stori nevidnega vsakega, kdor si z njo pokrije glavo. To kučmo sem del na glavo — malo mi je bila prevelika, pa sem natlačil papirja za rob — in hodil za Jankom, kamor ga je nesla peta. Komaj paje bil prišel domov, takoj je začel popisovati svoje dogodke na potu in se debelo lagati, da se je sam smejal svojim lažem, ta hudomušni Janko! Potem je zapečatil svoj spis in ga Vam odposlal. Jaz sem si pa mislil: „Ne boš ga, Jaka; iz Vestnikovih bralcev se pa ne bodeš norčeval“. In hitro sem tudi jaz popisal njegovo potovanje, toda kakor se je v resnici godilo. Ta spis torej Vam pošiljam, g. urednik, in Vas prosim, da priobčite v Vestniku te moje resnične „črtice“, Jankove lažnive „črtice“ pa vrzite v koš, kamor po vsi pravici sodijo, ako je je sploh še kaj na svetu.

Z velespoštovanjem Vaš Vam vdani

sinko.

Prvi članek znanega planinskega pisatelja Janka Mlakarja

1898, str. 16

1898, str. 16

„Slovensko planinsko društvo.“

„Vodnik za Savinske planine in najbližje okolice“

s 7 slikami in načrtom Savinskih planin z znamenovanimi poti.

Spisala Fr. Korbek in M. Kes. — Cena 60 kr., po pošti 5 kr. več.

Pozor!

Mesto enega „Planinskega Piparja“ je izpraznjeno. Kdor misli, da ima potrebne „talente“, naj se požuri. Pismena oglasila sprejema nadpipar

Jos. Hauptmann v Ljubljani
 „Narodni dom“.

Slovo Solčavskim planinam.

Z Bogom, hčere stare matere, mogočne Slave:
 Košata Radoha, visoka Ojstrica!
 Gorjata Rinka in zobata Olševa!
 Povzdigajte Slovincem bistre glave,
 Naj bodo vrli sini Slave!

Iz krila vašega Savina čista zvirā,
 Studenec bistrournosti, moške moči,
 Planine čedi, ravnine rodovito porosi.
 Kam v tuje kraje pot odpira,
 Mogočne plave tira.

Deroča Drava, svetla Sava in Savina,
 Mogočne vode in slovenske sestre tri,
 Vsaka po svoji stezi neprenehoma hiti
 In te uči, slovenska rodovina!
 Kako se zadobi modrina.

V nebesa kažejo mogočni velikani,
 V nebesa vzdigajmo srcé ino okó.
 Slovincem luč naj sveta vera bo!
 Le bistrimo si glavo, ne dremajmo zaspani,
 Drugim rodom prodani!

Gorjaške glave, starodavne, le trdno stojite!
 Za pravico in resnico trdno stati
 Hočmo tudi mi, da bode Slava naša mati.
 Ve, bistre reke, nam pa neprenehoma rosite,
 Naj bodo naše dela rodovite!*)

Anton Martin Slomšek,
 lavantinski škof.

1900, str. 130

***Poziv!** Ker se je že večkrat pripetilo, da gg. dijaki, ki lazijo na Triglav, med potjo kamenje spuščajo, lučajo ali pa tako neuprevidno hodijo, da se jim kamenje pod nogami ruši, jih resno prosimo, naj to opuste, oziroma previdneje hodijo, da ne prozročijo kake nezgode.*

Pri tej priliki jih tudi prosimo, naj takrat, kadar so drugi turisti v kočah, s kukanjem s seboj prinesenih živil tako dolgo počakajo, da so drugi turisti odpravljeni. Tudi naj s kurjavo kolikor mogoče varčno ravnajo, ker so dreva silno draga na Kredarici.

J. Klauerjev
planinski liker
 iz kranjskih gorskih zelišč,
 imenova.

Triglav,
 je izvrstna pijača najboljšega okusa. Triglav spilva jako dobrodejno na ledodec in žudovito podvilja tova. V njem ni nobene snovi, ki bi količkaj škodila zdravju. To se dokazuje kemično preskava prof. D. Knapitscha, ravnatelja c. kr. preskušalnice v Klosterneuburgu, prof. dr. L. Reeslerja, in ravnatelja c. kr. preskušalnice na Dunaju, dr. E. Meissla.

Vsi ti strokovnjaki so izrekli, da je Triglav **izboren liker.**

Pristni Triglav
 se dobiva v malih in velikih steklenicah s posebno varstveno znamko samo pri izdelovalcu, trgovcu

J. Klauerju
 v Ljubljani.

Odgovorni urednik Jos. Hauptmann. — Tiskal in nabav. "Slov. giban. društvo". — Tiska A. Klein & Comp. v Ljubljani.

SPOMINI NA PRETEKLOST

Slovensko planinsko društvo
poslavi
desetletnico svojega delovanja
dne 10. in 11. oktobra
v Narodnem domu v Ljubljani.

—
S P O R E D.

— Planinska veselica —

s pozdravi, s sviranjem slavne Ljubljanske društvene
godbe, petjem slavnega trgoveškega društva „Merkurja“,
šaljivimi prizori in prosto zabavo.

—○—
Začne se v soboto, dne 10., ob polosmih zvečer v Sokolovi dvorani.

Vstopnina 60 h.

Čisti dobiček je namenjen za novi Aljažev dom v Yratih.

—○—

Vsled političnih bojev ni prejelo Slov. plan. društvo letos nobene podpore od dežele Kranjske. Ko bi kaj pomagalo, tolažili bi se s tem, da se poleg nas tudi drugi enako prizadeji, da nima ves narod od teh bojev niti „groša“ niti „knofa“. Obračamo se zatorej do vseh domoljubov, naj ostanejo zvesti in vztrajni podporniki našega društva in njegovih podružnic, da bo mogla slovenska turistika še nadalje procvetati in donošati veselih sadov naši prelepi domovini. Zlasti prosimo vse denarne zavode, hranilnice in posojilnice, ki imajo utrjeno stanje, naj nam domoljubno naklonijo izdatnih podpor v izvršitev lepih in koristnih društvenih namer. Dela je veliko na vseh krajih, treba je torej tudi veliko gradiva, veliko sredstev.

1903, str. 81

Društvena izkaznica je vsakemu članu „Slov. plan. društva“ neogibno potrebna legitimacija po vseh kočah, če hoče biti deležen znižanih plačil. Zato vljudno opozarja osrednji odbor vse društvenike, naj izkaznico dobro hranijo ter je nikdar ne pozabijo doma, kadar gredo v gore. Član, ki se ne izkaže z izkaznico na svoje ime, bo plačal v vsaki koči kakor nečlan in ne bo imel nobene prednosti pred nečlani.

1904, str. 213

Ob desetletnici „Planinskega Vestnika“

izrekamo vsem pisateljem in sotrudnikom najpristrčnejšo zahvalo ter jih iskreno prosimo, naj blagovoljno podpirajo tudi v drugem desetletju naš list, ki mu je plemeniti namen, vzbujati in krepiti zanimanje in ljubezen za krasno slovensko domovino.

Uredništvo.

1910, str. 84

Najvišji turist. — Ze dolgo tekmujejo drzni hribolazci raznih narodov, kdo doseže največjo višino na zemlji. Dozdaj se je najvišje povzpел znani potovalec Luigi Amedeo Savojski, vojvoda Abruški, član italijanske vladarske rodovine. Lansko poletje je v družbi 11 turistov — med njimi osem vodnikov iz Courmayeurja pod Mt. Blancom — napotil v pogorje Karakorum na desnem bregu Gornjega Indusa. Hotel je polezti na Godwin Austen (8620 m), ki je po višini drugi vrh na zemlji. A ta načrt se je izjalóvil. Pač pa je splezal na greben gore Bride Peak (7653 m) v Karakorumu in je prišel 17. julija 1909 do višine 7493 m. To je do danes največja višina, ki jo je dosegel človek. Na vrh gore ni mogel radi plazov in neugodnega vremena. M. P.

Aljažev dom in Triglavska severna stena.

Razdrto podstrešje Aljaževega doma.

a) Aljažev Dom — Triglav (2863 m).

Gorski vodniki. Osrednji odbor Slov. plan. društva, ki se je prepričal, da je gorsko vodništvo v naših krajih pomanjkljivo, namerava sposobne mladeniče izobraziti za vodniški posel in jih potem priporočiti c. kr. kompetentni oblasti v pooblastitev za gorske vodnike. V to svrhu bo osrednji odbor prirejal strokovne tečaje za gorske vodnike, v katerih bodo priznani strokovnjaki teoretično in praktično poučevali v raznih vedah, ki jih mora gorski vodnik znati. Prvi tak strokovni tečaj se bo vršil letošnjo zimo. Odbor se je že sedaj pismeno obrnil do veljavnih oseb v planinskih krajih s prošnjo, da mu naznanijo zanesljive, za navedeni posel zmožne mladeniče. Odbor bo potem izmed priglašencev sprejel potrebno število iz raznih krajev Kranjske, Koroške, Štajerske in Primorske v navedeni tečaj.

RAZNOTEROSTI.

Suhi plaz ali Škrlática (2463 m). Na to znamenito vrhovje sta polezla g. dr. Anton Švigelj in njegova gospa soproga dne 17. t. m. iz Trente čez Kriške pode in se vrnila z njega v Vrata. Jako težavna, samo za rutinovane lazilce primerna tura je trajala 13 ur ob najlepšem vremenu in razgledu. Doslej je bilo na Suhem plazu, ki ga imenujejo na trentski strani Škrlático, samo 9 oseb, a gospa dr. Švigljeva je do letošnjega leta sploh prva in edina turistinja, ki se je vzpela nanj kakor lahkonoža, vitka srna. Čestitamo!

Preosnova „Planinskega Vestnika.“ — Kakor poročamo na drugem mestu, bo stopil »Planinski Vestnik« z bodočim letom preroben pred planinsko svoje občinstvo. Osrednji odbor se je udal splošnim zahtevam in pričakovanjem ter je sklenil, opremljati svoje glasilo redno z ilustracijami, ki bodo ali umetniške priloge ali slike v tekstu. Zato je bilo treba, listu nekoliko povečati obliko in določiti zanj boljši papir, zlasti pa mu oskrbeti trši in reprezentativnejši ovitek, za čigar prvo stran je naslikal priznan domač umetnik primerne planinske okraske. Tako bo že zunanja oblika našega lista vabljiva in se bo dala meriti z drugimi planinskimi listi; uredništvo pa je skrbelo tudi za mnogostransko vsebino zabavnega in poučnega značaja. — »Slov. plan. društvo« si je, hoteč nuditi Slovincem lep planinski list, nakopalo obilnih stroškov in povečanega dela; zato pa računa na mnogobrojen pristop društvu, oziroma na živahno naročbo. — Prva številka izide s prvim januarjem. Uredništvo.

Predavanja. — Osrednji odbor S. P. D. je sklenil, prirediti v zimski sezoni nekaj javnih predavanj, da probuja tudi v širših krogih zanimanje za planinstvo. Prvo predavanje se je vršilo dne 11. januarja v Mestnem Domu; predaval je g. Rudolf Badiura o »Zimi v planinah«. Predavatelj, ki je znan kot turist in dober poznavalec naših planin — posebno Savinjskih Alp — nam je opisal prednosti in težave zimskih tur, podal po lastnih izkušnjah prepotrebna navodila za zimsko turistovsko opremo in za potovanje po zasneženem gorovju ter živo orisal krasoto gorske prirode za jasnih zimskih dnij. Vzporedno s predavanjem se je razkazovala cela vrsta (nad 70) skioptičnih slik iz Savinjskih Planin in nekaj iz Triglavskega pogorja; vse so bile krasni posnetki zimskih prizorov — delo znanih naših amaterjev gg. Bogumila Brinška, Josipa Kunaverja in Rud. Badiure. Skioptikon, ki ga je dalo brezplačno na razpolago izobraževalno društvo Akademija, je vodil g. prof. Sodnik s pripomočjo gg. Brinška in Kunaverja. — Predavanja, ki je trajala dobri dve uri, se je udeležilo prav mnogoštevilno občinstvo in s tem pokazalo, da je v Ljubljani res mnogo zanimanja za naše gore.

T.

1911, str. 224

»Glorija na Triglavu«. — K temu članku v naši zadnji številki poroča F. Koschier, učitelj v Velikovcu: To prikazen sem občudoval tudi jaz s tovariši pred dvema letoma, ko smo hodili po grebenu od Kadičnikove Koče na Jepo (Mittagskogel): drugo pot pa vrh Prisojnika (vselej meseca avgusta okrog 8. ure).

1909, str. 12

Mali Triglav

Veliki Triglav

Triglavska koča (s kapelico) in Triglav.

Nesreča na Stolu. († Dr. Jos. Cerk.)

(Z 1 sliko.)

I.

Letošnja zima je donesla vse polno alpskih nezgod in posebno ob nastopu spomladi se je pripetilo vsled neugodnih snežnih razmer po nemških pokrajinah več smrtnih nesreč.

V naših planinah so taki prigodki redki, a vendar se je bati, da bodo nevarne zimske ture tudi pri nas zahtevale še mnogo žrtev.

Prva taka nezgoda se je že pripetila in je uničila mladega nadebnega moža, ljubljanskega profesorja g. dr. Josipa Cerka, in je spravila v smrtno nevarnost sedmerico dijakov.

V sredo, 3. aprila, so se podali prof. dr. Cerk ter gimnazijski dijaki Baričevič, Bizovičar, Milavec, Kobler, Kostanjevec, Karol Kunz in Zdenko Kunz na velikonočno turo; dogovorili so turo na Stol (2236 m). Na srečo se jim je pridružil še tudi g. Pavel Kunaver, učitelj na Viču marljivi sotrudnik Planinskega Vestnika. Profesor dr. Cerk in Pavel Kunaver sta bila izkušena turista, ki sta že večkrat pohajala na zimske ture.

1909, str. 133

Kadilnkova koča vrh Golice.

Planinski koledar za l. 1922, uredil Franc Kocbek, nadučitelj v Gornjem Gradu, je dotiskan ter se razpošlje koncem novembra. Lanski naročniki dobijo koledar brez posebnega naročila; kdor pa rabi več izvodov, kakor tudi novi naročniki, naj se obrnejo na založništvo „Planinskega koledarja“ (Bruno Rotter) Maribor, Krekova ul. 5. — Cena s poštnino 5.25 dinarjev ali 21 kron.

1923, str. 31

Kdaj naj se gre na Triglav? Dobivam pisma od blizu in od daleč, da se mislijo zbrati in vzdigniti na Triglav drugi teden ali že 10 dni; vprašajo me, kako in kaj. Odgovor: Ko je lepo vreme in barometer visoko stoji, pojdi nemudoma in ne čakaj na družbo! V enem, dveh, treh dneh se lahko vreme izpremeni, v dežju pa ni vredno hoditi. — Če je bilo zjutraj lepo, sem šel že eno uro: prejšnji večer še nisem vedel, če bo lepo! — Pojdi julija (boljše drugo polovico), avgusta, septembra (boljše prvo polovico). — Najbližja pot je skozi Kot. — Nekoliko kruha in čaja, ali $\frac{1}{2}$ vina in $\frac{1}{2}$ čaja vzemi s seboj, zadostuje pol litra, potem vode dolj. Jabolka ugase žejo. Če piješ vodo pri studeneu (malo!), pojdi koj naprej. — Žganja med potjo ne pij; ko pa prideš v kočo, je dobro malo žganja ali vsaj kaj gorkega. — Pred l. 1857 je bilo res smrtno nevarno iti na Triglav. Tudi jaz sem se bal, ko sem l. 1857. lezel čez sneg, po severni steni skoro naravnost na Sedlo (nič na Mali Triglav!). Zdaj je pa igrača, ker so stopnice, klini, vrvi in sva ostri greben Sedla s Požgancem l. 1897 izstrelila!

J. Aljaž.

1923, str. 182

Obzor.

Poroke na Triglavu so bile doslej štiri:

- a) Leta 1900, 11. 9.: Ivan Korenčan, trgovec iz Ljubljane z Jelico, roj. Horvat; poročil Jakob Aljaž.
- b) Leta 1922, 12. 7.: prof. Ivan Ravnik iz Ljubljane z Ljudmilo, roj. Mrzlikar; poročil Janko Mlakar.
- c) Leta 1923, 28. 9.: bančni uradnik Janko Gruden z Leopoldino Miklavčič; poročil prof. dr. Jos. Srebrnič.
- d) Leta 1923, 12. 9.: trgovec iz Maribora Franc Majer z Emilijo Škrjanec; poročil Franc Pečarič, kaplan na Dovjem.

Vsi trije so bili pooblaščenji od pristojnega župnika Aljaža.

1926, str. 108

Sestre moje, hodte sa mnom! U prirodi je spas!

Dostavek k str. 59. Tudi Triglavsko steno so že preplezale Slovenke. — Prva je bila (po poročilu naše sotrudnice Mire Marko) gdž. Nevina Rebeli, ki je zmagala steno istega dne, ko se je smrtno ponesrečil Vladimir Topolovec, 24. avgusta 1924. Njena družba je bilo tedaj ubrala dr. Tumovo smer. (Prim. Plan. Vestn. 1924, str. 268).

Dr. Jos. T.

Ali palica? ali cepin? ali kaj?

Eden naših najboljših planincev, naš sotrudnik, je vrnivši se po teži plezalni turi na kolodvor v Ljubljani, svoj opis te ture zaključil z dostavkom, ki ga je pred natisom prečrtal: „Na kolodvoru v Ljubljani sem se moral smejati ob pogledu na 5 mlajših dijakov, ki so, oboroženi s svetlimi cepini, prešerno hodili po peronu sem in tje. Ko jih povprašam: „Odkod?“ odgovore ko iz enega grla: „S Kamniškega sedla.“ To je junaštvo! Spoznal sem tedaj, da mi je ljubša palica, akoprav me je pri plezanju večkrat ovirala, ko cepin, ki služi večjidel le za povzdigo in rešpekt slabih turistov.“

Tako sodi ta turist. Drugi pa so brez dvoma vneti edino za cepin. Vprašanje o cepinu je, se zdi, praktično že rešil naš sotrudnik, g. Janez Kveder, ki je rekel leta 1922 (Plan. Vestn. 1922, str. 174) po preplezanju Triglavske stene: „Cepina na to plezanje nikar s seboj; le v nadlego ti je, ne služi pa nikjer; ledenika se lahko izogneš, stopnje v sneg si narediš s čevlji.“ — Pri njegovi turi na Jalovec pa mu je zopet cepin bil zvest pomočnik, tako da se je nalašč ponj vrnil v Jalovčeve skale (Plan. Vestnik 1923, str. 27).

Da zaslišimo mnenje naših planincev, jih vabimo v obliki ankete, da nam do 15. marca t. l. na podlagi svojih izkušenj pošljejo, v kakršni obliki jim je najbolj pri-
lično, svoje mnenje v tem pogledu. Dospela mnenja bomo zbrali in objavili; namera-
vamo pa tudi nato nuditi o opremi planinca bralcem sestaven članek, ki ga imamo že
davno v rokah. **Uredništvo.**

Prva anketa v Planinskem vestniku

1926, str. 72

Od uredništva. Spisi uredništvu neznanih avtorjev se ne objavljajo. Na željo sotrudnikov pa izhajajo spisi brezimno, psevdonimno ali šifrirano; a sotrudnik mora biti uredništvu znan. — Pesem, ki nam jo je poslal »Marijan«, ima nezvočen refrain; ako »Marijan« želi kaj več izvedeti, naj pove svoj naslov. Pesmi sprejema naš »Vestnik« le izjemoma... Sotrudnike, ki so že poslali svoje prispevke, prosimo potrpljenja, če spisi ne izidejo v kratkem roku. Ako so bili sprejeti, pridejo zanesljivo na vrsto, kadar bo pripuščal prostor in zapored.

Časi se niso dosti spremenili: tudi današnje uredništvo bi se podpisalo pod to obvestilo.

1926, str. 215

Pečati na naših vršacih. Po važnejših naših vrhovih se nahajajo škrinjice z žigom in blazinico. Opazilo se je, da neredni turisti, posebno v Kamniških planinah, teh žigov po uporabi ne spravijo v škrinjice, ampak jih puste na prostem ležati, tako da se hitro pokvarijo. To je nemarno in kaznivo. Škoda pa trpi Slov. Plan. Društvo. Pozivljamo vse turiste, posebno mladino, da postopa s planinskimi napravami, kakor se spodobi.

Plezalna pot na Šmarnogorsko Grmado (676 m).

Čudno je slišati, a vendar je res, da se je napravila prava, s klini in z žicami zavarovana pot čez skale, kjer pada Grmada navpik proti Vikrčam. Načelnik Wester je dal pobudo, izvršitev je prevzel g. Alojzij Knafelc, ki je najel za nadelavo g. Hanzo iz Kranjske Gore; g. primarij dr. Pogačnik je pripomagal z dodajo železja in vrvi in v nedeljo 11. junija t. l. je bila plezalna steza otvorjena.

Pred otvoritvijo se je predsednik dr. Tomišček zahvalil gostilničarju Božiču v Vikrčah, ki je brez vsakih zaprek dovolil, da se izvede pot čez njegov svet.

Precejšnja skupina ljubljanskih turistov se je udeležila obhoda in se uverila, da je nova pot res prava turistična steza, ki vodi najpreje skozi ozko, zelo strmo žrelo, potem preko sten, ki so deloma navpično odsekane, v več vijugah na vrh skal, od koder zavije v lažjem vzponu na greben Grmado.

Pot je bilo mogoče izvesti le s tem, da so se v skalo vdelaši številni klini za držaje in stopnje in da se je na vseh eksponiranih mestih potegnila žica.

Raz steno se nudi ves čas zanimiv pogled v globino in nadalje proti Ljubljani ter v smeri Save navzgor proti Gorenski in na Triglavsko pogorje. Zavarovanje je brezhibno. Seveda pa vodi pot nad prepadi in ni za vrtoglave; namenjena je predvsem mladini, da se privadi turam in si okrepi pogum. Dober zgleđ je dala vsem naslednikom pri otvoritvi 6 letna Tatjanica, ki je zelo dobro plezala — pač pa ji je med plezanjem zastal vedno živahni jezikek. — Smrtna nesreča je zadela gada, ki je hotel nad skalami pot »zašrangati«. Opozoril nas je, da je zaradi kač na Šmarni Gori treba previdnosti.

1930, str. 254, avtor Janez Gregorin

V gorah sneži in méde.

Ljubim drzno strma, blesteča pobočja gora. Ljubim temnozeleno, s snegom obloženo smreke v sinjem nebu. Oblaki plavajo nad belimi poljanami in veter veje skozi gosto vejevje. Sonce tone za oblaki, ki so zasenčili daljne gore. Sence rasto in tipajo po pobočjih. Nad menoj zgorevajo večerne zarje v mogočnih plamenih pod oblaki. Sinjina dneva se preliva v temino. Tiho so ostali oblaki, brez življenja.

Iz senc rasto stene. Drevesne veje spletajo s sencami mreže po snegu. Nad temažnimi smrekami sevajo blesteča pobočja v svetlobo neba. Nad prepadi se srebré macesni. Nad gorami sijo zvezde v tihotno noč. Trudno se odnekod utrga kamen. Zamolklo udarja, dokler se ne umiri v silnem zagonu. Na nebu se utrinjajo zvezde v dolgih lokih. Doline se zagrinjajo z meglami. Gore izgubljajo tla, gore so ke sanje. V meni raste hrepenenje, sladko hrepenenje po gori: oddaljenost in lepota sta bistvo tega hrepenenja.

V globoki daljini se za hip raztrgajo megle. V globeli zažari luč, tiho in mehko. Spominjam se na dolino in v meni ugašuje hrepenenje, radost, sreča, mir, lepota in samota. Bežne sence oblakov hite izpod vznožja sten preko vrhov. Niže legajo oblaki in stene črne pod njimi. Silne veter, vstaja šum in rase močnejše. Snežinke drse preko zamrzlih tal za vetrom. Tiho rase dan. Med zameglenimi grebeni bleđi jutranja zarja. V gorah sneži in méde.

Obzor in društvene vesti

Prvi slovenski alpski film »V Kraljestvu Zlatorog«, Turistovski klub »Skala« je predvajal v dneh od 29. avgusta do 9. septembra t. l. v veliki dvorani hotela »Union« v Ljubljani svoj veliki alpski film »V kraljestvu Zlatorog«, ki je plod triletnega napornega dela. Po dolgotrajnih pripravah, katere so Skalaši z vso vestnostjo in doslednostjo vršili, je končno bil film javnosti predločen; danes moremo in moramo ugotoviti, da je film sijajno uspel, kar dokazuje rekordni obisk preko 15.000 gledalcev. Vsi brez izjeme so bili očarani nad lepotami posameznih prizorov in slik. Enotno mnenje občinstva je bilo, da je film tudi po tehnični strani dosegel take popolnosti, kakršnim nismo niti pri inozemskih tovrstnih filmih bili priča. O podrobnostih tega, za slovensko turistiko velepomembnega dela, bo poročal naš list prihodnjč.

1933, str. 103

Obzor in društvene vesti

Predavanja g. Marko Debelakove. — Avstr. Alp. klub je zelo ekskluziven pri sprejemu članstva; sprejemajo vanj le take alpiniste, ki so ne samo izvršili, ampak sami vodili tri prvenstvene ture, a poleg tega zmagali večje število plezalnih vzponov zelo visoke kakovosti. Sprejeta pa je bila v ta klub že pred tremi leti naša Marko, ki je izza prevrata tudi edini ženski član in bo najbrž, spričo sprejemnih pogojev, ostala edina. V društvu se vršijo redna predavanja; g. Marko je iznenadila tudi s svojimi predavanji, ki so bila posvečena njenim vzponom, posebno v Julijskih Alpah. Predavala je v tem klubu na Dunaju tudi letos dne 19. januarja, in sicer o Špiku (severna in severozapadna stena), o Mojstrovki in Vlnji Gori; predavanje je opremila z lastnimi slikami. Po predavanju pa je pokazala in razložila slike Cveta Šviglja o vzhodnih Julijskih Alpah. — To predavanje je na posebno vabilo imela tudi v Gradcu (16. januarja) v okrilju društva »Turner-Bergsteiger« in v Salzburgu (26. januarja) pod okriljem odtotne podružnice D. u. ö. Alpenvereina. Povsod so bili vzhičeni nad krasoto naših gora, ki so jo prepoznali iz sijajno uspešnih slik prav tako kakor iz plastičnega in čustvenega opisa, kakršnega poznajo bralci našega Vestnika iz peresa naše sotrudnice. Še bolj si je živa beseda predavateljice osvojila poslušalce. Časopisna poročila (Grazer Tagblatt, 17. jan., Grazer Volksblatt, 20. jan., Salzburger Volksblatt, 28. jan.) so prosta običajnega reporterskega sloga, so pisana s odkritim občudovanjem izredne energije in spretnosti naše plezalke, pa tudi s prisrčnostjo in z neprisiljeno, kavalirsko pozornostjo napram »vitki, šarmantni dami v dolgi večerni obleki« (Salzb. Vbl.). Najsilneje pa je učinkovalo njeno strastno stremljenje po višini, za lučjo. Lahna humorčnost jo je obvarovala prenapetosti. — Gospa Marko je tako postala odlična glasnica krasot naših planin in vrline naših planincev.

Božično jutro na Kredarici (2515 m) — Triglav (2865 m)

Fot. dr. Stanko Tomšič

1930, str. 96

Na Triglavskem ledeniku.

Fot. dr. Tomšič Stanko.

Jezersko — Grintavci

Fot. Knaševc Jule

1932, str. 57

Obzor in društvene vesti*

Dr. Bogdan Brecelj, *Prva pomoč in reševanje v gorah*. Izdal in založil Osrednji reševalni odsek SPD v Ljubljani. 1933. Cena 12 Din. Naroča se v pisarni SPD v Ljubljani. — Osrednje Slov. Planinsko Društvo v Ljubljani je sklenilo, da bo izdajalo »Planinsko knjižnico«, ki naj obsega serijo priložnih knjižic iz področja planinstva; tako se naj našim planincem nudi možnost, da se z domačimi pripomočki strokovno pouče o potrebah, pripomočkih in sredstvih v raznih položajih, v katere more priti planinec.

Umestno je, da je kot prvo tako delo izšla knjižica, ki uči, kako pomagamo planincu v nesrečah. Sestavlja jo strokovnjak, ki je za to poklican kot zdravnik, sam izvežban planinec in reševalec, a si je nabral izkušenj tudi v inozemstvu, ondi, kjer je ta panoga planinske oskrbe posebno razvita. V zelo priložni knjižici so pregledno in nazorno (tudi z jasnimi skicami, ki jih je izdelal Robert Kump) zbrana navodila, kako je postopati pri motnjah, naglem obolenju, poškodbah in pri reševanju ponesrečenec. V knjigo je tudi sprejeta organizacija reševalne službe SPD, ki jo je treba dobro poznati, ker ob nesrečah naj nastopi takoj reševanje samo.

Vsakdo, kdor zabaja v planine ali ima posla z njimi, imej to knjigo v žepu.

J. T.

Prva knjiga, ki jo je izdalo SPD.

Dom v Kamniški Bistrici

Tiskovnik Jugoslovanske tiskarne v Ljubljani

Fot. Kanaver Jolt

1934, str. 59

Spominska številka Planinskega Vestnika ob štiridesetletnici Slovenskega Planinskega Društva, izdana lansko leto (1933) v dveh delih, vsak del opremljen z mnogimi izvirnimi slikami, se dobi vsak posebej za 12 Din. Prvi del kaže v izbranih prispevkih razvoj idejne strani našega planinstva, drugi pa predočuje organizacijo in realno stran v ustroju slovenskega planinstva, s posebnim ozirom na krajevna okrožja, t. j. na osrednje društvo in na podružnice. Cena je tako nizka, ker si društvo računa le lastne stroške za vsak nad sto strani obsegajoč del; želimo, da bi imel vsakdo, kdor se količkaj zanima za planinstvo in prosveto, to spominsko številko kot mejnik in preglednik v rokah. — Naroča se v pisarni SPD v Ljubljani.

1953, str. 144

Razširjajte

PLANINSKI VESTNIK

med svojimi znanci in prijatelji!

Zahtevajte ga v vseh javnih lokalitih! • Naročite ga lahko pri upravi revije,
Likožarjeva ulica 12, poštni predal 214, telefon 22-553, rač. NB 602-T-121,
kakor tudi vseh Planinskih društev

Oglas v
številki 3 iz
leta 1953

Severna stena Grandes Jorasses preplezana. Koncem junija letos sta preplezala monakovska plezalca Rudolf Peters in Martin Meier severno steno gore Grandes Jorasses ki so jo bili pred njima zaman skušali premagati alpinisti raznih narodnosti. Splošno se je smatrala severna stena Grandes Jorasses kot zadnji veliki problem v Alpah. »Times« imenujejo to turo »najdrznejše podjetje, kar jih je bilo kdaj izvršenih v Alpah«. — Eno leto poprej je naskočil to steno, ki leži v območju Mont Blanca, isti Rudolf Peters v družbi z Rud. Haringerjem, ki se je ob tej priložnosti smrtno ponesrečil. Vsega skupaj je poskusilo premagati to steno okrog 40 raznih alpinistov, zato je naravno, da Nemci sedaj z velikim ponosom beležijo ta uspeh. Dosedaj so vse poskuse zavrnila snežne in kamene lavine, ki neprestano grme skozi kuloarje in kamine te stene. Tudi Peters in Meier sta doživela tak plaz, ki je sicer ranil Meierja, a ga ni zadržal, da ne bi zmagoslavno dokončal vzpona.

Dr. A. B.

1935, str. 330

Severna stena Matterhorna drugičkrat preplezana. — Brata Franc in Toni Schmidt sta leta 1931 z enim prenočevanjem v 33 urah prvokrat preplezala dotlej nepremagano severno steno Matterhorna. Letos se je v slabših vremenskih razmerah isti vzpon kot drugiča posrečil Jos. Schmidbaueru in Ludoviku Leibu; bila sta od 16. do 18. julija 46 ur v tej strašni steni, kjer sta v ledeni strmini, viseč z vrvo na klinih, pod seboj niti pol metra prostora, dvakrat prenočila, a plezala 29 ur — neverjetno, kaj tvega in prenese planinsko navdušenje! Schmidbauer sam je opisal ta vzpon v Österr. Alpenzeitung 1935, 208 (sek. 1161).

1938, str. 259

Severna stena Eigerja preplezana. — Ta stena (v Bernskih Alpah) je veljala doslej za nepremagljivo; devet smrtnih žrtev je že zahtevala, dokler je niso 24. julija t. l. zmagali štirje nemški plezalci: Monakovčana Ludovik Vörg in Andrej Heckmair ter Dunajčana Fric Kasperek in Henrik Harrer. Dunajčana sta bila v steni, ki je vsa oledenela, celih 86 ur, onadva 61 ur, dvakrat so v njej prenočili.

1938, str. 171

Plezanje v dvorani. Leta 1905. so Švicarji ustanovili v Bernu prvi alpinistični muzej, šest let kasneje Nemci svojega v Münchenu. Od tega časa do danes imamo izrom Evrope že celo vrsto teh kulturnih ustanov.

V okviru razstave v Torinu so prišli Italijani zdaj z novo idejo na dan. Pod vodstvom Italijanskega Alpinskega kluba (CAI) ter Italijanskega Akademskoga Alpinskega kluba in s sodelovanjem mnogih italijanskih alpinistov in gorskih vodnikov so ustanovili v Torinu tako rekoč živ alpinistični muzej. Poleg naprav, slovestva in zgodovine alpinizma, kar najdemo danes več ali manj v vsakem takein muzeju — nam tam predočujejo razvoj alpinizma do najnovejšega časa. Kot pravo iznenađenje so postavili prvokrat tako zvani »Rocciodromoc«. To je umetno zgrajena, osem metrov visoka granitna stena, na kateri razkazujejo znani vodniki iz Courmayeur-a osnovne pojme tehnike v vzponu in sestopu. Na ta način si občinstvo približno predstavlja, n. pr. kako alpinisti dandanes premagujejo gladke stene. Pri tem seveda ni objektivnih nevarnosti glede vremena, padajočega kamenja, mraza in vročine, vetra in tudi ne eksponiranosti, tako da ta stena pokaže samo moderno tehniko ravnanja in varovanja z vrvo in s klini — kakor so to večkrat tudi v filmu poskušali.

Razstavljalci se zavarujejo proti očitku, da so imeli namen z »Rocciodromoc« plezalski sport ponižati na nivo cirkuške predstave; hoteli so le zbuditi pri obiskovalcih vsaj slutnjo o tehničnih nevarnostih, ki dandanašnji čakajo plezalka v stenah.

A. Kopinšek.

Obvestilo o prvi umetni plezalni steni.

Iz stene Mojstrovke

Fot. dr. Stane Tomušek

Že pred II. svetovno vojno so v PV objavljali slikovne uganke. 4. uganke ni prepoznal nihče, še uredništvo je naslednji mesec objavilo napačno rešitev. Jo prepoznate vi? Rešitev te in januarske uganke bomo objavili marca.

1937, str. 176

Slike — uganke.

Našo 3. uganko (4. števil., str. 148) je takoj (8. aprila) točno rešil g. Miran Marn na Jesenicah tako: »Slika-uganka št. 3 predstavlja južnozahodni raz Triglav, slikan s poti od Aleksandrovega Doma na Sedmera jezera, in sicer z jugosl.-italij. meje pod Hribaricami.«

4. uganaka.

Kaj in kje je to?

Foto prof. Janko Ravnik

1938, str. 376

Planine in alkohol. Še so planine, kjer si vesel, če najdeš zvečer skromen pastirski stan. Večkrat pa ostanem v naših SPD kočah, ozir. hotelih. Turisti obojega spola in vseh vrst sede večinoma pri litrih vina, kjer se ustvarja tolikokrat omenjeno »planinsko razpoloženje«.

Kozarec vina mi je ljub, odvratno pa eksanje, napivanje in pobratimstva s pijančevanjem do zore. Mar ne skrunimo svetosti gorske narode, človeka samega, mar nismo ogabni ob jutranjem svitu? Kakšne obraze pozdravlja solnce jutranje! Veselje in bratstva se krhajo, solnce osvetljuje in žge ne samo telo, tudi dušo. Iščemo ravnotežja, zaspimo kje med skalami v solncu in vetru.

Popoldne smo morda zopet to, kar bi bili lahko zjutraj. Zdravja planin prinesemo bore malo v dolino.

Ant'Še.

Naš kotiček

Antse:
IZ DNEVNIKA PLANINCA

2.

Visoko v grebenih sem počival, kar je zrasel pred menoj pes-ovčar. Drug v drugega sva gledala.

»No, kaj boš povedal, Cuvaj?« ga ogovorim.

On me gleda in se ne gane.

Potem se priplazi k mojim nogam, žalostno zacvili in me potegne za rokav, obrne glavo v drugo smer in žalostno zateguje.

Vstanem, oprtam nahrbtnik in hočem nadaljevati pot. Pes pa mi zastavi korak, žalostno me pogleda, zajoče in me popade za rokav ter vleče navzdol.

Grem z njim, kamor me vodi.

Hodiva preko skal na pašnik skozi gozd, navkreber zopet, prideva čez pol ure na drugo planino, kjer ugledam pastirski stan.

Pes zalaja in pospeši korak.

Kmalu sva pri koči.

Odprem.

Na klopi, naslonjen ob steno sedi nepremično star pastir, pred njim na ognjišču latva kislega mleka, žlica, kruh. Oči steklene strmé, kam?

Mrtev.

Pes žalostno zateguje. —

Kako lepa je pastirska kočva v svoji preprostosti, kakršno more biti le življenje ob čredi na paši v planini!

Okrepčati se je hotel, pa ga je poklical On, katerega je molil vsak dan in mu zaupal ter potožil vse. Omahnil je kakor skala, ki se utrga in zdrkne v prepad.

Ura je še tik-takala; opomnila me je, da poiščem najbližje selišče.

Pes me je razumel.

»Še pridem!« sem mu prikimal pri vratih.

Žalostno me je pogledal. V očeh sem čital hvaležnost in zvestobo.

Potem se je vlegel k nogam mrtveca.

Njegovo zategovanje me je spremljalo vso pot v dolino.

1933

Planinski Piparji

Od leve proti desni: Jo. Kotenzan, Bog. Kajzerl, Jos. Hauptman, Ivan Stöckl, Henrik Lindner, A. Skof, na sliki ni: Karol Seunig

Stol s koroške strani

Bisul France Krajer

1947, str. 229

Preskok v „Huditerem stolpu“ Prisojniku

Foto Dušan Vodeb

Direktna smer v Planjavski glavi

MARKO DULAR

(Plezala Marko Dular in Ljubo Juvan dne 8. avgusta 1966)

Veter joka nekje v vrhek.

Mračno jutro vstaja. Napetost je v zraku. K tlom tišči. Kot bi ogromna, tisočmeterska stena legla na naju. Ne vidiva ničesar. Edini občutek življenja je le sopenje in udarjanje skal, ki jih ruši prijatelj nekje v bližini. Dež! Ne, le drobci prsti prše v meglo.

Zdajci se pokaže osamljen macesen. Sam sredi skalne divjine. Skrivenčen in žilav kljubuje zimi in soncu, steni in viharjem. Šele starost ga upogne in strohnel bo sredi skalnatih razbitin, na melišču pod steno.

Jasnejša in svetlejša postaja podoba macesna. Ozek pramen svetlobe posije v trpko sivino. Barve ožive. Kot bi mehka roka odgrinjala megleno zaveso in trgala niti, ki vežejo dušo. Modro oko pogleda izza sivih oblakov.

Teža popušča. Že splava pogled tja dol, kjer izgine svet — gladko in navpično.

Strmo pod nama sega v meli majhno snežišče. Bele stopinje so izgrebene v njem. Ne vidim jih, le vem, da so. Še pred urami sva hodila tam spodaj, strmela v meglo in oblake. Bi vstopila? In sva.

Skalne klade, raztresene v meleh, spremljajo stezo. V ključih je speljana prek belih prodišč. Vije se v višavo, izgine za rebrom, daleč nekje se prevesi v Zadnji Okrešelj.

Pa nisva prišla od tam. Iz doline, kjer rasto smrekovi gozdovi, kjer se belijo širna prodišča in v njih se prelivajo srebrni prameni voda, naju je privedla pot. Onkraj se vpnejo gozdovi, prodišča in stene v svet, ki izpopolnjuje tega, ki z mrkimi stenami zapira dolino na jugu. Po njem drži najina pot. Razpenjena voda brusi skalovje v soteski pod njo. Pa še tej uide v strmini pod planino.

Zrak je prežet s soncem in šumenjem slapa, ki se z navpičnih, rdečih plati poganja v dolino. Ne jenja nikoli. Le veter odnaša odmev, pa se vrača od svetlih sten v ozadju. Okrešelj...

Troje let je minilo od tedaj...

Klic se je utrgal v strmali nad kočo in se potopil v mehko meglo. Pod nami se je budil Okrešelj. Zvonec je klopnil v jutro. Težke kaplje so polzele po vejah, škropile po nogah in motile obleko.

Minulo je.

Trojica se je ločila od poti in zavila po grušču pod steno. Kamenje je zahreščalo pod nogami. Megla je pritislila do vznožij. Še veter je utihnil. Črna razpoka je zadržala med snegom in steno.

Pred nami je rasla v sivino...

Bliža se trenutek, ko bodo roke prvič zgrabile za mrtvo pečino. Še enkrat zdrsi pogled navzdol. Ustavi ga neprodirna megla. Zdaj! Vrv se napne. Roke se stegnejo po skali. Stena se odmakne, beži, izgublja se v daljavo. In glej, trenutek se spreminja v ure, mesece in leta. Stena se odmika pred človekom, z njo beži spoznanje skrivne sile, ki vleče v gore.

Je minulo? Znova in znova zahrešči mel pod nogami, z istim veseljem, pričakovanjem in strahom zategujemo vrv v pasu. Povrne se trenutek, ko zgrabimo za skalo, a nema ostane stena pred nami...

Megla sili čez rob nad Babami. V divjem navalu se vali v steno. Buta ob zrak, razliva se po skalah. Veter jo napihuje, biča visoko v nebo, žene v

vrhove. Temne sence beže po zeleni ravnici Okrešlja. Danes je sonce še zmagovalec.

Na raztreskani rami sva. Ozreva se v višavo in tedaj...

Sto in sto metrov visoka, svetla plošča šine v nebo. Skokoma se poganja navzven, grozeče nagubana v sivih poklinah. Sončni žarki srebré zob, ki je na vrhu zagvozdén v steno — Glava planjavska.

Tam gori, na strmi polički, za skalno klado stoji močle. Še topli so kamni od rok, ki so ga zgradile. Poleg dvoje postav. Obraza obračata v steno. Pogledujeta navzgor po modrikastih plateg, po rjavi poklini. Pogled se pomudi na skalnem zobu in razkroji se v sinjini neba.

Devet bo ura. Na sedlu je vse živo. Naveze se odpravljajo v stene. Vesel dan, brez oblaka je. Sonce se upira v Branina stebra, v rdeče plati Turske gore. Zvočen vrisk se utrga med ridami steze v Boštjanci. Odgovor pritava z Okrešlja.

Sva dovolj močna, da prideva skozi? Koliko ur bova preživela v senci?

Z bolvana prestopim v modrikasto ploščo. Strma je stena, skopa z oprimki. Krepak prijem, v poč in v razkoraku se pomikam naprej. Star klin. Zadela sva. Ze vidim čez rob. Slaba namera. Ne boš me! Učinkovita jutranja telovadba. Tudi brez takta gre. Kos hlačnice odplava po zraku v globino, kot metuljček se ziblje v vetru, dokler ne izgine izpred oči. Še en klin tiči v majavi steni in modro encianovo cvetje se ponuja v roke. Vsa lopa je porasla z njim. Sredi plati in previsov ti je najdražji dom. S cvetjem razveseljuješ plezalca, ki le redko zaide v ta kraj. Malokdaj vidiš sonce. Boriš se s steno. Pozdravljen, prijatelj!

»Kar korajžno. Varujem!« Zasopla sediva v idillični lopici, razvezujeva nahrbtnikih, v čutari je limonada. Pijmo, dokler je čas!

Najprej na ogled v desno. Po dveh, treh korakih odkrijem klin. Ozka polička drži od tod na greben. Tu ne bo kruha.

Kot maček se požene Ljubo v previs. Visoko v strop zabije najin največji ledni klin. Prizorišče se pomakne za skalne kulise.

Dva klina izpulim z roko, tretjega pa pustim. Spravim se nad zobatega. Kljub korenitemu natepavanju ostane bolj trmast od mene. Ves je zbit revež, drži pa bolj kot trije navadni. Še tega žrtvuja!

Medtem ko se borim z ravnotežjem, Ljubo razlaga, da je nad nama lažja poklina. Radovedno sledim njegovemu pogledu. Seženj debela luska je prislonjena v previsni steni, za ped široka, gladka poč je med njima. Kar mravljinčiči mi zagomaze po hrbtu. O, uboga para, kaj naj počnem? Ko bi bil tukaj Aleš, jaz pa... Iskre se krešejo, ko ropotaje sopiham navkreber. Prostorna polica je plačilo za trud.

Rumenkast previs se boči nad prižnico. Kakih sedem metrov ga je. Potem pa le ozka, gladka poklina, ki se v mehkih valovih poganja v prewise.

Glej! Na levi troje klinov v prečni. Naprej pa nič. Tu je torej mesto, ki je osemnajst let odbijalo naskakovalce — dva raztežaja pod vrhom.

Veselo ukanje priplava do naju. Odgovoriva mu. Nič korajžno se ne sliši. Kako tudi ne? Malo sladkorja v žepe. Ne diši več. »Še zagozde daj sem!«

Resno, skoraj da slovesno si pogledava v oči. Stisk roke: »Srečno!« Od tega trenutka ni za naju ničesar več, razen visokega rumenega previsa in gladke pokline, ki izginja v žmulah. Navzgor! Preprosto, a skoraj nemogoče.

Rjavo uho. Kako domače in toplo je, ko držiš za klin, ki ga je zabil človek. Človek iz krvi in mesa. Človek, ki je kakor ti, poizkušal najti pot tod preko. Za naju poslednja vez z življenjem v dolini.

- Severozapadna
stena Planjave
- 1 Originalna smer:
Ogrin - Gradišnik
v sev. zah. steni
- 2 Direktna smer
v sev. zah. steni

Foto I. Leustek

Začne se. Dih nepoznanega, tujega mi zaveje v obraz. Bolj rumeno, bolj rjavjo zabolšči vame stena. Votlo done naložene skale. Malokateri klin prime v živo. Majjav nos na levi, pazljiv prestop in s stisnjenimi pestmi sopiham po poklini navzgor. Največjo zagozdo v njo. Še dvoje stremen. Počivam. Potno čelo se lepi na skalo, ki buta v obraz.

Previdno se ozrem navzgor in iščem...

Ozka poklina, natrpana s peskom, razi gladke plati. Više je prilepljena luska. Ne vidim, le slutim drobno razpoko, ki se skriva za njo. Do tja, pa sem dober. Ostra bolečina v prstu. Kri po skalah. Mahnil sem se s kladivom. Žolčen okus sili v grlo. Stena grozi. Le za hip in dolg klin zataknem v lusko. Prostor za nočitek? Ga ni. Tu stena ne pozna usmiljenja. Tesneje me stisne

o in streme,

led se upre
eda v strop,
beli oblaki.
ilovico. Še
Brez šuma
e konča pot
gotov, noge
enke, modre

ropotijo in
delava kar
da. Noge so

reža. Skozi
robovi pa

vrv v pasu, ne teče več gladko. Nekje sem narobe vpel. Se vponk pa dva klina; vse, kar imam.

Prestop — kam? Saj tu se ne stopa — okoli vogala in pog v črn, ilovnat kot — votlina brez dna. Odprta, krušljiva poč se zaj najprej ne vidim ničesar, razen neba, po katerem se preganjajo Dvoje vrvi mi sledi v votlino in dvoje klinov se pogrezne v naslanjač za kopolce. Zamah, dva in skale švignejo v prepad. izginejo. Bel oblaček, sto in sto metrov niže, pokaže kraj, kjer s tistemu, ki omaga. Čudovito, a strašno obenem. Naslanjač je pa vise v odprto steno. Za eno bo streme. Kocko sladkorja. Grože lajšajo žejo.

Ljubo obstane pet metrov niže na luski. Po vrvi zvlečem vse končno še lesene zagozde, druga za drugo, nabodeno na klin. Zadnj se da slovesno, še dihati si ne upava. Varovanje tako ne bo pri obema že davno zaspale.

Oči vrtajo v rjavo poklino. Spodaj je široka, na vrhu le ozka sije pramen svetlobe, lijak. Znotraj prostorna, zunaj stisnjena verjetno prhne v grušču pod steno.

Naprej, mi vleva telo. Ven iz zaklete votline, me rote otrple noge. Plezam v lijaku. Zagozda! Udarec, požre jo poklina. Zdrsнем nazaj.

»Ono tanko, razklano mi daj! Gori je bolje.«

Skala se drobi. Majhen stop. Bo. Zagozda je na varnem.

Zopet požira poklina moje moči. Klin! Na srečo drži. Čeprav tiči v skali samo centimeter, trenutno obremenitev mora zdržati. Streme! Klin škrtne v razpoki. Zelena voda se pcedi iz nje. O da bi prijala zagozda! Votli udarci. Kot bi zabijal žeblje v krsto.

Na vrhu votline. Prevesna in gladka zajeda se boči nad njo. Visoko zgoraj jo zapira ogromen, napokan bolvan.

Skrčen sem in zvit kot vijak z rokama pri nogah in roglj v desnici se maje. Le preprijem in lijak bo za mano. A skala je ukazala »Stoj!« »En sam oprimek, le plitvo vdolbinico mi nakloni! Vsaj prst mi ponudi, ki me bo vodil tod preko,« — a skala ne odgovori. Le klin se premakne v zagozdi. Molk Zakričal bi, pa ledeno me stisne za grlo. Petnajst metrov više pa greben in sonce srebri zob nekaj metrov nad mano.

Dvoje vrvi, bela in zelena, visi ob steni. V prepad vlečeta. Kraj kažeta, kamor je udarila skala. Bel oblachek in nič več. Veter prinese odmev iz nižine, glasneje zašumi slap. Kako zelen je gozd v dolini in bela prodišča — tisoč metrov pod nama. Sonce pa boža rogljčice v Mrzli gori in Križu. Rinka žari in klin se bo izruval...

Je to konec? Sklonim se čez rob. Dvoje oči mi grebe v dušo, dvoje posinelih usten se premakne. Tiha beseda priplava do mene.

Ogenj šine v telo. Zdaj nisem več sam. Moč dveh se združi v enem, četvero rok se prime za skalo in dvoje src se bori za življenje. Morava! Rob plezalnikov škrtne v gladki skali. Stena se premakne... Padam!

Ne! Dvigam se! Bližam se zobu. Noge so zravnanе. Dosežen je nedosegljivi rob bolvana. Maje se. Naj se! Klin! Še enega! V silnem razkoraku obstanem. Mrzel pot mi obliva čelo. »Živeti eno življenje zase in za tovariša, je plezanje v navezi« — čudna, a resnična misel.

Roke se stegnejo po srebrni, od sonca obsijani skali. Omahnem na polico.

Kamen tleskne ob kamen, pesek se vsipa pod nogami. Ljubo postavlja možica. Kje sem? Na gruščnati rami, sredi stene sva. Manem si oči. Strašne sanje? Četvero opraskanih dlani in skalnati možic visoko zgoraj na ozki polici mi dajo slutiti, da niso bile samo sanje.

Tako! Še glavo mu narediva! Kako je postaven. Saj res, kaj se mudiva. Sonce je že daleč na jugu.

Čez snežišče gaziva k steni. Ojužen sneg spodnaša stopinje. Črn, algast kamin in stebriček naju uvedeta v svet pod Glavo. Strma in gladka postaja stena na levi. Še tako skromna stopinja se izgubi v njej.

Po ozki polici stopicava sem in tja. Desno: gladek stebriček, krušljiva zajeda v sredi odbija že na prvi pogled, in levo? Poglejva tja! Ne preveč vabljev žleb naju kmalu odvrne od nadaljnih poizkusov. Vrniva se k stebričku. Ozek kamin se skriva za njim. Kaj hitro sva na vrhu.

V bok stebra se podajva! In levo se boči previsna stena. Tanke pokline gubajo sivo gladino. Ozka polička drži tja. Na koncu, za prislonjeno skalo, stoji možic...

Kamen škrtne v žlebu, mel se drobi pod stopinjo. Veter puhne v obraz, objame naju gosta megla.

Dež bo izpral črne stopinje v produ. Sonce jih bo stalilo v snegu. Strohnele bodo zagozde. Naliv jih bo odplaval v dolino. Pozabljena bodo imena ljudi, ki so se skušali tu gori. Stena pa bo ostala prav taka, kot danes. —

Sel bom pod steno in kovinsko bo zazvenela stopinja. Klin in trhel kos lesa. In tedaj bo spregovorila nema kovina o ljudeh, katerim je služila na poti v višave, k sončnim vrhovom, ki se blešče nad oblaki, o trdi in tihi, zagrizeni borbi. Oživelci bodo ljudje in dejanja.

Znan, od sonca zagorel obraz se mi bliža, veter mrši črne lase. Usta se premaknejo, a neizgovorjena ostane beseda. Okleščeni viharnik trohni ob stezi pred mano.

Kamenje zahrešči v strmini. Dva fanta zavijeta vstran od poti. V steno gresta. Po kaj?

Tehnični del:

Po uspehih vzponih v Štajerski Rinki in Rzeniku, se je v letih 1936—1939 pojavilo vprašanje o preplezljivosti sev. zahodne stene Planjave v direktni smeri preko Glave. Stena je visoka preko 1000 metrov. Je brez značilnih razčlemb in prehodov. Problem je že bil najti pravi vstop in to je bil tudi vzrok nekaterim neuspehim poizkusom. Leta 1937 sta uspela in delno rešila problem stene France Ogrin in Dušan Gradišnik. Po 9-urnem plezanju sta dosegla Maričkine plošče v zahodnem grebenu. Izstopu preko Glave same sta se zaradi nevihte v steni izognila. Smer sta ocenila: Zelo težavno z izredno težavnimi mesti. Naslednje leto sta se dvakrat mudila v Glavi kamniška plezalca Pavel Kemperle in Bine Benkovič. Prišla sta precej visoko, a sta se morala vrniti. Pri teh poizkusih sta plezalca prvič rabila lesene zagozde.

Po vojni so se skušale v Glavi še nekatere naveze. Dosegle so višino predvojnih poizkusov, bistveno pa kaj višje niso uspeli. Pot je zapiral en sam šestdesetmetrski previš. Ozka, včasih prekinjena poč držji tu preko. Sredi previsa je varovališče v stremenih, nad njim je poveznjena najbolj nemogoča formacija, lijaku podobne počji. 8. julija 1956 sva z Ljubom Juvanom priplezala po tej poklini na vrh. Za stodvajset metrov višine sva rabila 6 ur. Naslednji dan sva vstopila v spodnji del stene. Nisva vedela, da je že preplezan. Nehote sva naredila novo varianto smeri Ogrin — Gradišnik iz leta 1937. V osmih urah sva dosegla polico pod Glavo.

1957, str. 688

TRIGLAVSKI PLANINSKI MUZEJ

Planinsko društvo Jesenice si je zamislilo, da si na Jesenicah ustanovi planinski muzej. Sklepati je lahko, ali kako priti do zaželenih planinskih rekvizitov, kako uresničiti to idejo, je drugo vprašanje. A se ni ustrašilo težke naloge.

Ustanovljeni odbor za zbiranje zgodovinskega gradiva je zavihal rokave in začel trkati na vrata planinskih veteranov po bohinjski, zgornjesavski in trentarski dolini, pri vseh podložnikih Triglava. Uspeh ni izostal, povsod smo našli razumevanje.

V muzejakem skladišču so se zabeli zbirati dragoceni zgodovinski dokumenti. Sedaj jih je preko 300 in si jih lahko vsakdo ogleda.

Lepo uspelo planinsko razstavo od 18.—26. V. 1957, ki je bila obenem tudi rojstvo novega Triglavskega muzeja, je pokazala, da je po zaprašenih podstrešjih in vlažnih shrambah skritih še veliko zgodovinskih drobtin. V planinskih muzejih bodo zgodovinarji in planinski pisatelji našli gradivo za svoj študij, s katerim bodo ovekovečili prve slovenske pionirje naših gora.

Naprošamo vse, ki imajo take predmete, naj jih v interesu celokupnega slovenskega planinstva odstopijo Triglavskemu muzeju na Jesenicah, da z njim obogatimo knjigo »GORSKI VODNIKI«.

Pokažimo s svojim dejanjem, da smo vredni nasledniki naših planinskih prednikov.

V TRENTI V OZADJU RAZOR IN PLANJA

JAKA ČOP

1955, str. 143

Alpinizem v nastanjačih (Lehnstuhl - alpinismus, Alpinisti in poltrona) imenujejo zdaj avto-alpinizem po nešteti novih cestah, ki so se v zadnjem času splazile na najrazličnejše alpske vrhove.

1961, str. 242

DEFINICIJO ALPINISTA je sestavil dr. Max Gramich in se glasi v svobodnem prevodu takole: Alpinist je član planinskega društva, vselej pozdravlja s planinskim pozdravom, vsako nedeljo je zdoma, planinske pisarije žal ne bere, pridiga o zaščiti prirode, zraven pa hodi po rožah, obžaluje, da je preveč koč, zraven pa jih rad obiskuje in še nove zida, se jezi nad »bikini« v gorah, pa se zelo rad zabava z dekleti, preklinja žičnice in se jih poslužuje. Vrtoglavice nima, divja ves preznojen, pozna samo steno in vrh, vihti cepin, se muči z vrvjo, zmrzuje v bívaku, ne meni se za vreme, stremi za VI. stopnjo, prezira slavo in vendar mu je za rekord, skratka tak je kakor drugi ljudje.

1963

TRANZISTORSKI SPREJEMNIK BLED

1964, str. 566

alpinistične novice

SVEDROVCI NA SMODNIK

V superekstremnem alpinizmu se vse bolj in bolj odmikajo od klasičnih tehničnih sredstev, običajnih klinov v naravnih špranjah, in primikajo klinom svedrovcem. Z njimi je možen v skali sploh vsak vzpon. Ne bi se hoteli spuščati v debato, če je take vrste alpinizem sploh še alpinizem in ne že gradbeništvo ter telovadba. Nakazati pa bi hoteli še naslednjo stopnjo, ki se — upajmo — v alpinizmu ne bo nikdar pojavila, čeprav je naravno nadaljevanje sedanjega. Lahko bi namreč močno koristilo gorski reševalni službi pri reševanju iz težkih, gladkih sten, kjer je včasih sila težavno, nevarno ali sploh nemogoče namestiti klone za pritrđitev Marinjerjeve naprave oz. za spuščanje ob vrvih z Gramingerjevim sedežem. To je strelna naprava za pritrđevanje jeklenih čepov v trde snovi, kot je jeklo, beton ipd., pa tudi trda skala. V gradbeništvu so ti elementi že dolgo v rabi z velikim uspehom. Z njimi npr. lahko v hipu pritrđiš jekleno ploščo na betonsko steno. Čepi imajo na koncu navoj in lahko nanje priviješ karkoli. So raznih velikosti in njim ter materialu, ki jih vanj pritrđujemo, so prilagojeni naboji smodnika v tulcih. Zloraba strelne naprave je s konstrukcijo izključena: sproži se le, če jo pritisneš plosko in vzporedno s steno.

Francè Avčič

566

Člani himalajske odprave na ladji «Velebit»

PRVA JUGOSLOVANSKA HIMALAJSKA ODPRAVA

je dne 16. marca ob 6.30 uri odpotovala s posebnim avtobusom Sap-Turist biroja na Reko. Tu se je vkrcala na ladjo Velebit, ki jo bo prepeljala do Bombaya v Indiji.

V odpravi so naslednji: vodja tov. Stone Kersnik, zdravnik dr. Andrej Robič, člani odprave Ante Mahkota, Aleš Kunaver, Marjan Keršič in Ciril Debeljak ter dopisnik «Dela» Zoran Jerin.

Podrobnejša poročila o odpravi bodo v prihodnjih številkah PV.

ODPRAVI ŽELIMO SREČNO POT IN MNOGO USPEHOV.

Jože Vrtnik, Robanov Kot,

Planšarjevo slovo

Ko odhajam dol s planine
srce mi je žalostno;
al za letos, al za vselej
tukaj jemljem zdaj slovo?

Kaj prinese čas prihodnji
to zastrto je očem,
da nam želj le malo spolni,
to pa le predobro vem.

Dol v dolini ni prijetno,
srce hrepeni nazaj
na planino, kjer v poletju
záme je zemeljski raj.

Lastavice odletele,
hladen veter je zavél,
rožice so odcvetele
jaz pa sem že osivel.

Vsaka zima enkrat mine
prismehlja se zopet maj,
rožice spet zacvetijo,
a mladosti ni nazaj.

Po dolini v nemi grozi
vsak hudir z motorjem vozi,
da ropoče in grmi,
tepa več zdržati ni.

Vabijo nas naše gore:
Gor naj pride, kdor le more,
tu je sreča, mir srca,
gor ne seže hrup sveta.

Naj diejajo, naj norijo,
naprej v prazno naj drviijo
vsi nemirni zdaj ljudje,
mi pa gremo na gore.

Tole pesmico nam je ob zaključku svoje »pastirske sezone« v Kotu pod Ojstrico zložil dolgoletni sodelavec našega lista mnogim planincem znani Robanov Jože. Želimo mu malo zimo, da mu vsakdanja pot v Travnik ne bo pretežka, spomladi 1965 pa spet uspešno planinsko sezono v njegovem gostoljubnem zavetju v Kotu.

Opomba uredništva

1974, str. 92

KJE JE PLANINSKI DOM OB KRNSKEM JEZERU?

Spokojno leži okrog 350 m dolgo in 100 m široko Krnsko jezero med 2041 m visokim Lemežem na severozahodni strani in 1931 m visokim Smahorjem na vzhodni strani. Pogrešamo planinsko kočjo, planinski dom.

Kdaj se bo uresničila dolgoletna želja planincev? Posekani les že več kot 5 let čaka na Duplje planini. Zakaj ne začnemo z zidavo?

Ivan Kurinčič

ALI JE PLANOVANJE RES V SKODO PLANINSKI NARAVI?

Pravzaprav utemeljeno vprašanje. Če hočemo bolje, smotrneje gospodariti s planinami, je treba pomisliti na sodobnejše pristope, na ceste, lifte, mlekovode itd. Če pa pride med planšarje cesta, je kaj hitro tu tudi misel na turizem, hotel. Zagovorniki planšarjenja, pravi »Bergst.« 1973/11, ponavadi trdijo, da so planine obramba zoper erozijo, zoper plazove, zoper zakrasovanje. Vendar dejstva te utemeljitve spodbijajo: Planovanje je vzrok in začetnik erozije, gre na roko hudoornikom, saj planina je bilo treba izkrčiti, to je, načeti zaščitni gozd, poleg tega pa paša usodno prebira vegetacijo. Živina spreminja naravno rastlinsko združbo, najbolj sočne trave, zelišča in rože, ki jih goved najraje popase, izginjajo, krepki pa se ruša skupih trav v strminah, kjer gospodarijo plazovi. Tega je spet kriva živina, ki ostrih trav ne mara in tako pospešuje njihovo širjenje. To prirodno selekcijo bi zavrlo kvečjemu intenzivnejše pašništvo. Če posežemo vmes z gnojenjem, uničujemo poslednje površine prvobitne alpske flore. Tako se toraj tudi slabša gospodarska vrednost planine. Da je tako, kaže zamočvirjena okolica planšarskih koč. Nič prida za rušo niso vodovodne kravje steze na strmih bregovih. Tla na njih se zamakajo, udirajo in trgajo. Ovcja paša je še nevarnejša, ovca ima ostrejšo stopinjo in bolj v živo popase, njeni ekstrimenti tudi niso koristni. Seveda vse to ne govori, da je treba zaradi varstva narave planovanje opustiti. Treba pa je premisliti, ali so vse planine še rentabilne. Če niso, je pametno, da se opuste in da se brez paše same »popravijo«.

Glede utemeljitve, da planšarje pomenijo obrambo pred plazovi, je treba reči, da je najboljša obramba pogozditev. Je tudi najcenejša obramba, komaj 5 % tistih stroškov, ki so potrebni za morebitne umetelne obrambne naprave.

Kaj pa kmetje? Kako bodo živeli brez planšarjev, kako gospodarili brez planovanja, ki ima morda večtisočletno izročilo? Odgovor je vprašanje: Ali naj čakamo dotlej, da planine ne bo več možno popraviti?

Ali je to druga stran medalje ali altera pars, drugi zvon poleg prvega, ki ima vselej varstvo okolja najprej na očeh in drugega nič več ne vidi? Če je tako, je prav, da slišimo oba zvonova.

T. O.

M. Koželj: Kočna in Grintavec z Grebena

PLANINSKI VESTNIK — ODLIKOVAN Z BLOUDKOVO NAGRADO 1965

Zveza za telesno kulturo Slovenije je za 29. nov. 1965, za Dan republike, podelila Bloudkovo nagrado enajstim posameznikom oz. športnim organizacijam in 26 Bloudkovih plaket, med drugimi tudi naši sodelavki alpinistki Barbki Lipovšek.

Planinski Vestnik, tako pravi sklep Izvršnega odbora Zveze za telesno kulturo Slovenije z dne 15. nov. 1965, je prejel to najuglednejšo športno nagrado, imenovano po idealnem slovenskem športniku ing. Stanku Bloudku, za zasluge pri ohranjanju in razširjanju vrednot planinstva.

Utemeljitev tega sklepa je obrazložena dobesedno takole:

-Planinski Vestnik je pričel izhajati leta 1895 in izhaja ves čas do danes, z izjemo let okupacije. V letih do prve svetovne vojne je bil Planinski Vestnik glasnik narodnoobrambnihih idej ter domoljubnega in domoznanstvenega delovanja planinske organizacije. V letih med obema vojnama je bila ta revija veren odsvit organizacijske, gospodarske in športne ter kulturne dejavnosti Slovenskega planinskega društva, ki je uspešno utrjevalo stike med jugoslovanskimi planinskimi društvi. Po osvoboditvi je Planinski Vestnik zaživel v močno povečanem obsegu in nakladi, skladno z zelo povečano planinsko organizacijo v celoti. Planinski Vestnik poskuša ustreči vedno širšemu krogu planincev in plezalcev kakor tudi drugim ljubiteljem narave. S širokim krogom sodelavcev je bistveno izboljšal tudi vsebino in je danes ne le informator o planinskem gibanju doma in po svetu, ampak tudi stanoviti pobudnik za gojitev planinske kulture in umetnosti, ki zajema svoje oblikovalno gradivo v goratem svetu naše domovine. S svojo vsebino ohranja in razširja najboljše duhovne in športne vrednote planinstva ter jih bogati z novimi spoznanji narodne in socialne krepitve našega ljudstva.“

1970, str. 90

1973, str. 652

KLINE IZBIJAJO

Lani pozno jeseni so se med alpinisti zopet razširili glasovi, da v nekaterih naših najbolj obiskanih plezalnih smereh zmanjkali, v kolikih smereh, in kdo je bilo mogoče točno ugotoviti, kdaj so zmanjkali, v koliko smereh, in kdo je povzročitelj, je znano vseeno že nekaj dejstev. Klini manjkajo v bavarski smeri, skalaški in Copovem stebri, v kratki nemški (Zimmer-Jahnov izstop) pa so bili polomljeni.

Ali se nekdo pripravlja na zimsko sezono in potrebuje kline? Ali so se zopet pojavili samozvani sodniki, ki se bore proti tehničaciji našega alpinizma? Ali pa je morda na delu nekdo – naveza, ki ji ugaja skrivoma poslušati pridušanje razočaranih plezalcev, ki so bili v steni s premalo klinov, ker so pač pričakovali, da jih je v steni še toliko, kolikor jih je bilo nekoč (ali pa morda celo več)?

Že nekajkrat so se pojavili taki glasovi in nekajkrat je bilo celo ugotovljeno, kdo so bili povzročitelji, toda pri nas se proti takim še nikdar ni storilo ničesar. Ali bo res potrebno počakati, da se nekdo ponesreči zaradi takega početja?

PRIPOROČILO

Obisk naših gora raste iz leta v leto, zlasti na slovenski planinski transverzali in v okolici Triglava. Planinci tudi vse bolj uporabljajo živila, zavita v sodobne embalaže, kot so tetrapak, plastika in razne aluminijaste folije. Zato se vzporedno z obiskom večajo tudi smetišča ob poteh. Ponekod, zlasti okoli Triglava, je stanje že škandalozno. Onesnaženje gora z odpadki postaja problem številka ena varstva narave. Komisija za varstvo narave PZS se zato zavzema, da postane preprosta polivinilna vrečka nepogrešljiv sestavni del opreme vsakega planinca. Če lahko v nahrbtnikih prenašamo polne zavojke hrane, potem tudi praznih ovitkov ne bo težko shraniti v vrečko in prnesti do prve postojanke, kjer jih lahko vržemo na urejeno smetišče. Če pa bi vsak planinec spotoma še tu in tam pobral kak odvrženi ovitek visokega C in ga shranil v svojo vrečko, se snaga v naših gorah najbrž precej izboljšala. Priporočilo, vredno razmisleka zlasti za vodnike in organizatorje skupinskih izletov!

Marko Selan

MOJ NAJLEPŠI PRIJATELJ

(Planinskemu Vestniku za 80-letnico)

o, Planinski vestnik, ti si moj najlepši in najboljši prijatelj! Tebi sem najbolj zvesta v življenju – že 40. leto – in do groba bom. Čas mi narekuje, da ti to javno priznam, ker le v tebi najdem največ harmonije, etike, zgodovine, znanja, sploh vse, kar je lepo in zanimivo.

Zelo, zelo sem hvaležna vsem pisateljem, ki opisujete domače in tuje gore, in tistim, ki vodite planinska društva in planinsko zvezo.

Nobene druge revije in časopisa ne primem v roke tako spoštljivo in z zanimanjem kakor Planinski Vestnik. Seveda tudi knjige planinskega značaja, ki me navdajajo z zadovoljstvom. Mnogokrat se v spisih srečam s svojimi doživetji, saj so me osvojile gore že v mladosti. Prav kmalu sem spoznala, da me ne more nobena stvar na svetu bolj osrečiti.

V gorah sem najbolj srečna, mirna. Do zadnjega čuta pripadam njim, hvala njim, vsem vrhovom, ki so me vabili, dokler se nisem seznanila z vsemi, kar jih je na Slovenskem, in še z drugimi. Vedno sem imela občutek, da me je vsaka gora sprejela z objemom kakor svojega otroka. Zavedam se, da jim pripadam z vso dušo. Ko sem bila še otrok, sem se zveselila zelene travice, stezice, vse sem nežno božala. Ko sem v daljavi gledala Kamniške planine in druge vrhove, mi je raslo hrepenenje: »Kam bom zrastle, bom vse prehodila.« Beseda sem držala in še mnogo mnogo dodala.

Ko nas je doletela vojna, sem se med mnogimi tudi jaz znašla v zaporu leta 1942, nato v Gonarsu itd.

Vsi, ki smo ljubili domovino, smo bili zaznamovani in izgnani. V Gonarsu sem prenašala bedo, kar ponosno, ker sem imela vero v zmago, badrilo nas je slovensko petje, zbor je vodila današnja operna pevka Vilma Bukovec. V jasnih dneh sem se ozirala proti Julijskim Alpam, nemalokrat sem se zjokala. Prišel je dan, ko je septembra 1943 Italija kapitulirala. Naslednja noč smo se zbrali – 24 internirancev iz okolice Ljubljane, kar peš smo zastavili pot skozi Visco, pred Gorico smo prebredli Sočo, in šli čez kraško planoto v Vipavo in dalje čez Hruško do Ljubljane. Pet dni je trajala ta pot, dolga tura je bila to. Znava se je začelo pregonjanje. Da se nisem umaknila na Gorenjsko, bi me najbrž ne bilo več.

Končno smo po velikih žrtvah in trpljenju dočakali svobodo. In začela se je zopet neizpeta pesem – »v hribih se dela dan« in celo nekaj primorskih vrhov smo pridobili, da je bilo kaj novega. Začeli so se tudi izleti čez mejo in tudi hrepenenje je raslo, saj to je tako človeško. Precej sem potovala. Kadar sem se vrnila, s katerega koli potovanja, vedno sem na glas zapela hvalnico: »Naše gore so najlepše.« Hitro je mineval čas, približal se mi je Abraham. Odločila sem se, da njemu na čast prehodim slovensko transverzalo in tako še enkrat doživim vse vrhove. Obljubo sem izpolnila. Bolo sem se, da mi Abraham ne bo več dovolil poditi se po grebenih, ali že 14 let se mi smehlja, češ kako neugnana sem. Vedno bolj me žejajo po tej lepoti, ki mi hrani dušo in srce, da lahko veselo živim.

Mojca Lajovic

1986, str. 161

ZVODENELA BOKA

MARTINA REHAR

— Ti, si slišal? Boka zmrzuje!

— A ja, krasno.

To je bilo meseca januarja 1985. Boka, ta mogočni slap, se je počasi odeval z ledenim oklepom. Kdove kdaj si je zadnjič nadela ledeno obleko.

— Kakšen je led?

— Ni še. Mraza je kljub — 20° premalo. Mraz je še enkrat pritisnil februarja. Pod slap je vodilo že precej gazi, a vsaka se je tudi vračala. Led ni bil dovolj trden. Še več kot gazi je bilo krog nje misli. Nekatere je že skrbelo vrnitev z vrha slapa. Drugim to sploh ni bil problem: »Tudi če me pridejo

iskat s helikopterjem, glavno, da pridem čez!« — »Optimist!«

Himalajci: »Ja ne bo zmrznila, ko bomo v Himalaji!?!«

Vse je bilo pripravljeno; nahrbtniki so imeli v svojih nedrih vse, kameri sta čakali, avtomobili so bili rezervirani za nujen prevoz.

Žal je za primorsko lepoto zvedelo tudi sonce. Lepotica se je ob njegovem pogledu razkazovala v svetilkajoči se tanci in sonce se je kar zaljubilo vanjo. To je bil začetek konca.

Glasba, ki je vse močneje donela, je postajala tudi vse bolj znana; z nekaj bobnečimi intermezzi zvdenelega jedu, ki je skupaj z našimi nepreplezanimi smermi zgrmel v globino, je naznanjala, da je Boka ostala Boka — nepreplezana.

PO DOLGI NEMŠKI S SEDMIMI KRIŽI

JANEZ BROJAN

Čas beži, nabirajo se leta, a planine, stene, sinji vrhovi ostajajo neizpremenjeni. Lepi in veličastni privabljajo mlado in staro. Koliko lepih, pa tudi trdih ur sem preživel v njih! Še vedno me vleče tja gor. Dakler mi bodo dale moči, ne bom odnehal.

Jutro 11. VII. 1976. Ura je bila 4,20 min., Gustl je napregel svojega pločevinastega konjička in ga pognal proti Vratom. Pri Aljaževem domu je še vse spalo, le nekaj bolj ranih planincev se je sililo za odhod na Triglav. Ze hitiva proti Pragu. Malo pred Habetovo ploščo sva zavila kar v desno navzgor čez skale, da bi bila čim prej pod steno. Pri vstopu sva dohitela fanta in dekle. Na pesku nad vstopom si želimo drug drugemu srečno pot. Poženeva se čez rob do vstopa v srednjo nemško smer. Tu sva dohitela dva plezalca z Jesenic. Ko se midva navezujeva, sta nama onodva že izginila za rob. Kmalu smo bili spet skupaj, pred kamenjem se morava umikati levo ali desno za rob. Kar hitro smo bili pri možicu na Gradu. Kratek oddih, vpis v knjigo. Naj greva zdaj v srednjo ali dolgo nemško? Raje dolga. Ko sva prišla po snežišču pod Nemško okno, sem ves čas pogledoval steber dolge nemške. Prijazno se mi je ponujal in me vabil. Kar same so me vlekli noge v strmo polico na razu pod gladko krušljivo iglo. Gustl meni: »Zavij raje okoli roza, tam je lažji svet.«

»Tu je pa lepša plezarija, vsaj veš, da si v steni, vidiš naokrog.« Plezanje je bilo res lepo, saj je bila stena suha kot paper. Ko prispem do možica na stebru, mi Gustl pove, da gresta za nama tudi Jeseničana. Šlo nama je dobro in hitro. V stebru je plezanje kar romantično, malce napeto, saj se loviš za slabimi stopi in oprimki, stena je bolj zračna, odprta, zares lahko občutiš njeno mogočnost in lepoto. Skoro sva bila že na poševni polici, ki drži daleč v desno k izstopu. Ne meniva se zanjo, ureževa jo naravnost navzgor po robu in kmalu sva se znašla na Kugyjevi polici vrh stene. Odpraviva se po njej, stečeva na ledenik po njegovem spodnjem delu, hitiva na sedlo vzhodnega turna in dalje do Studenca. Sledila je Tomiškova. O, kolikokrat prehojena! Sonce je še močno pripekalo, ko sva se bližala Vratom.

Težko bi našel besede, s katerimi bi povedal, kaj sem čutil, izpovedal svojo srečo, da v gorah, ki sem jim bil zvest vse življenje, še lahko doživim tako bogat, nepozaben dan.

1948, str. 127

Naprava za »luč na veter« na Kredarici; na zgornji sliki požrtvovalni udarniki, ki so jo zamislili in postavili. (Glej članek na str. 32 Pl. V, 1948.)

KAJ VSE ZMORE GAMS!

FRANCE AVČIN

Z gamsi sem se kot alpinist srečeval naštetokrat. Neštetokrat sem občudoval njihove alpinistične podvige, njihove akrobacije, včasih zanje potrebne, nujne, včasih pa kar tako, zgolj za zabavo ali za vsakodnevni trening. Tako sem se lovu na gamsa dokončno odpovedal, z lovsko besedo svojih nepozabnih umrlih planink, čeprav sodi lov na črnega gamsa v praku po visokih gorah v prvi zimi med najlepša doživetja pa če streljaš ali ne. »Na lovu ni važno, da si ujel; važno je, da si lovili!«

Srečanje z gamsi mi je nelzprosa Narava na starost odrezala na kratko: odvzela mi je pretežni del mojega poprej sokoljovega vida, ni mi pa vzela prijateljev, učencev, naslednikov v gorah. Ti mi sproti poročajo, kaj jim to čudovito gorsko bitje, gams, kaže in pokaže.

Tako sta šla moj naslednik v gorah in v znanosti o elektriki, tom fluidu življenja, Tonček — Dolgostebelni, novi Sočan, in domačinka Darinkica, doma iz partizanske bolnice Na Skali v Vrsniku nad Sočo — psihologinja, privatno pa vrsniška čarovnica v zeliščarstvu — prečiti čudovit zračni greben čez Trentski Pelc in Ribežne na srebrni Srebernjak. Dokler je šlo z VW po propadajoči, še laški strateški cesti proti Berebici, potem pa peš po domala vodoravnem delu proti sedlu, povprek čez strmo drnasto steno nad strmimi pobočji Sprednika, desno z zidano ograjo nad strmino. Ko sta se po bleščeči turi vrnila v našo bajtico »Za Vrati«, sta mi vsa navdušena pripovedovala, kaj sta doživela na tisti cesti, ki jo seveda puščamo propadati, podobno kot nekoč čudovito laško kočo, pravo trdnjavo Morbegno pod Bovškimi snegom.

Že kmalu spočetka sta začutila, da se pred njima nad skalno steno na levi nekaj giblje. Padajoči kamenčki so opozarjali. Šla sta kolikor mogoče tiho, kot je trentarskih lovcev in naša navada. Kmalu pa sta lahko ugotovila: močan gams! Sreča, saj je tudi v Berebico že seglo prekletstvo — gamsja garjavost — ta avstrijski izvoz čez Karavanke zavoljo prekomerne gojitve. Gamsu je šlo očitno vse teže, postajal je in pogledoval nazaj. Obstal je, tudi nazaj ne bi šlo več — zaplezal se je bil pred človekom. Obstala sta tudi Tonček in Darinkica. Kaj bo? Naj se vmeta?

Tedaj pa se je zgodilo. Silak se je zasukal proti prepadu in tisti hip skočil vanj. Silovito se je odgnal visoko v zrak in v loku zaplaval nad cesto. Na robu ceste je bil kake tri metre visoko. Letel je iztognjen, dvignjene glave, velikih oči, iztegnjenih zadnjih in naprej skrčenih sprednjih nog. V tem trenutku se je pod njim odprla globina. Oko je ocenilo, kje se bo končala krivulja leta. Kar stisnilo ju je pri srcu. Tako lepa, tako silna in pogumna žival se bo v nekaj trenutkih raztreščila daleč tam doli na skalah in grušču drnastega Sprednika. Rada bi odvrnila oči, da bi ne videla tega strašnega konca, a oči so kot uročene od nepopisne skladnosti tega nepojmljivo mirnega leta sledile nesrečni živali na njenem zadnjem, kraljevskem poletu. Zdaj, zdaj se bo zgodilo! Dolgo ta mirni let vendar ne more več trajati. Začelo ga bo obračati in potem mu vsa njegova moč in ves pogum ne moreta več pomagati. Komaj je oko zaznalo, kako so se iztegnjene zadnje noge pomaknile naprej, kolena so se spustila in že je zagrmelo. Kamenje in skale so letele izpod parkljev, da se je vsulo po pobočju. A v vsej zmedi padajočega skalovja je njegovo telo še vedno sledilo nevidni črti leta. Hitrost je začela pojemati, ko je drsel po parkljih in se ujel domala v stojo, ki se je spremenila v skrčenje in silovit skok. Že v vstran proti gošči. Še nekaj kratkih zaviralnih skokov in že je utonil vanjo. Rešen! Rešen pred kom, pred čim? Pred slabimi izkušnjami z Dvonožcem? Nemara?

Pa ga kdo posnemaj! Samo kozorog mu je še kos, a ne povsod. Kako klavrno razvrednoteni smo že ljudje v primerjavi z bitji v živi Naravi. Kako smešni so naši športni rekordi, naši vzponi z vso plezalno tehniko pred gamsi, z opremo, ki so si jo pridobili v milijonih let svojega boja za preživetje! Živeli gamsi, naši dragi, prijazni, nedolžni, zaupljivi štirinogi velealpinisti visoko nad vsemi dvonogimi!

Zapisano na dan proslave 60-letnice človekovega Turističnega kluba »Skala«.

Vabilo na naročbo „Planinskega Vestnika“.

Po šestletnem prestedku je začel „Planinski Vestnik“ zopet izhajati. Odbor Osrednjega S. P. D. se ni strašil stroškov, dolžnost slovenskih planincev je pa, da ga podpirajo. Čim več bo naročnikov, tem lepši in cenejši bo. Poročak za skrbno in spretno urejevanje je že ime g. ravnatelja dr. Josipa Tomiška, dolgoletnega urednika „Planinskega Vestnika“. Naše glasilo bo prinašalo zabavne in poučne spise; tudi imamo na razpolago krasne planinske slike priznanih fotografou-planincev. Odbor je ukrenil vse, da postane „Vestnik“ prava duševna vez ne samo med slovenskimi planinci, marveč med vsemi jugoslov. prijatelji gora.

„Vestnik“ bo izhajal desetkrat na leto. Cena se določi pozneje, ko bo znano število naročnikov.

Osrednji odbor S. P. D.

